LOHJAN VIHREÄ SELKÄRANKA

VIHER- JA VIRKISTYSALUEJÄRJESTELMÄ TAAJAMAOSAYLEISKAAVAA VARTEN

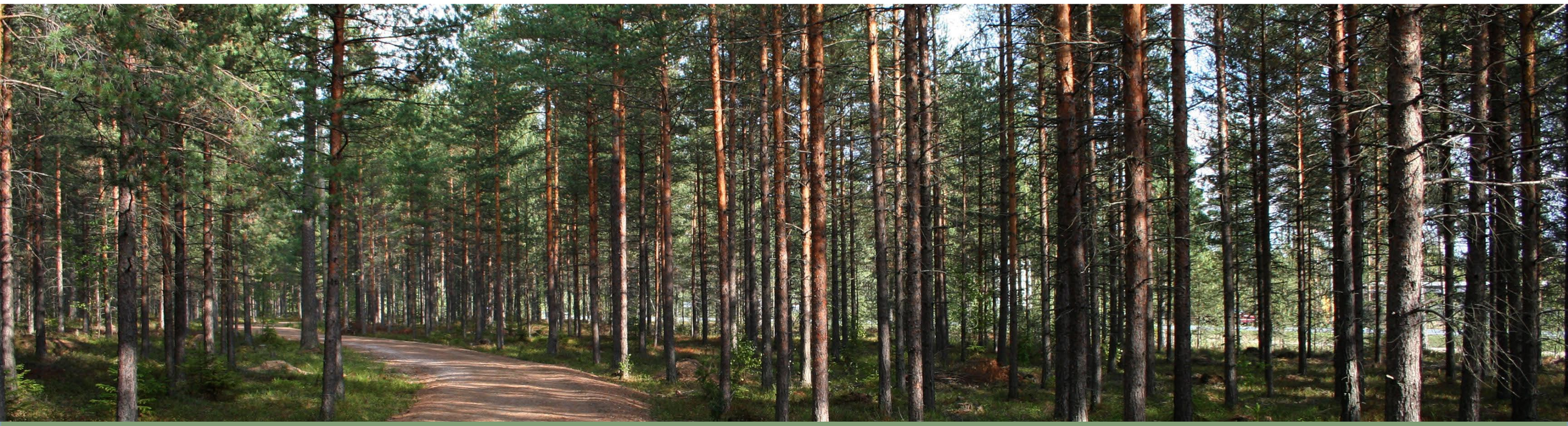

DIPLOMITYÖ

Elina Tirkkonen

Valvoja: Prof. Maija Rautamäki
Ohjaaja: DI Leena Iso-Markku

Syksy 2007

Diplomityö
Elina Tirkkonen

Teknillinen korkeakoulu
Arkkitehtiosasto
Maisema-arkkitehtuurin koulutusohjelma
Pääaine: Maisemasuunnittelu
Sivuaine: Maisemarakentaminen
Professuurin koodi ja nimi: MA-94 Maisemasuunnittelu
Työn valvoja: Prof. Maija Rautamäki
Työn ohjaaja: DI Leena Iso-Markku
Luovutettu aineisto: Raportti ja 4 planssia

SISÄLLYSLUETTELO:

Tiivistelmä/ abstract 4
Saatteeksi 5
Työssä käytettäviä käsitteitä 6

JOHDANTO

Työn sisältö 7
Viher- ja virkistysaluejärjestelmä käsitteenä 8
Maiseman osatekijät 9

MAISEMAN ERI OSATEKIJÄT

Suunnittelualueen sijainti 10
Maiseman rakenne ja hahmo 11
Vesisuhteet 12
Kallio- ja maaperä 13
Ilmasto 14
Kasvillisuus 15
Arvokkaiksi luokitellut luontokohteet 16
Esihistorian jäljet 17
Kulttuurihistoriallisia kerrostumia 18
Kaavatilanne 20
Viher- ja virkistysalueiden sekä kevyen liikenteen reitistön nykytila 21
Maiseman tilallisuus 24
Mielenmaisema 25

VIHER- JA VIRKISTYSALUEJÄRJESTELMÄ

Maisemarakenteeseen perustuva vyöhykejako 26
Kaupunkirakenteen ja maiseman erityisarvot 30
Kaupunkirakenteen ja maiseman heikkoudet 32
Viheraluetyypin määrittäminen 34
Reittityypin määrittäminen 36
Viher- ja virkistysaluejärjestelmän runko 38
Viher- ja virkistysaluejärjestelmän tavoitteet 39
Etelätaajama – Puutarhakulttuurin ja teollisuushistorian muisto 40
Keskustaajama – Lohjan toiminnallinen sydän 46
Länsitaajama – Järvien lomassa 54
Pohjoistaajama – Kulku harjun laella 58
Loppusanat 63

LÄHTEET JA LIITTEET

Kirjalliset lähteet 64
Kartta- ja kuvalähteet 64
Internet lähteet 65
Suulliset lähteet 65
Planssien pienennökset 66

DIPLOMITYÖN TIIVISTELMÄ

TEKNILLINEN KORKEKOULU
ARKKITEHTIOSASTO

TEKIJÄ: Elina Tirkkonen
PÄÄAINE: Maisemasuunnittelu
SIVUAINE: Maisemarakentaminen
TYÖN NIMI: Lohjan vihreä selkäranka -
Viher- ja virkistysaluejärjestelmä taajamaosayleiskaavaa varten
PROFESSUURI: MA-94 Maisemasuunnittelu
TYÖN VALVOJA: Prof. Maija Rautamäki
TYÖN OHJAAJA: DI Leena Iso-Markku

TIIVISTELMÄ:

Diplomityössä on kehitetty Lohjan kaupungin tulevan taajamaosayleiskaavan alueelle viher- ja virkistysaluejärjestelmä. Järjestelmä auttaa tarkastelemaan maiseman ja viheralueiden ominaispiirteitä yleiskaavatasolla ja samalla se toimii viheralueiden jatkosuunnittelua ohjaavana työvälineenä. Työ perustuu olemassa oleviin tietoihin alueesta, omakohtaisiin havaintoihin, paikallisten virkamiesten asiantuntemukseen sekä karttatulkintaan.

Diplomityö jakautuu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa tarkastellaan maiseman eri osatekijöitä ja virkistyskäytön nykytilaa. Selvityksissä on koottu perustiedot Lohjan taajamaosayleiskaava-alueen maisemasta, luonnonoloista, historiasta, maankäytöstä sekä virkistysalueista ja -palveluista.

Toisessa osassa analysoidaan maiseman osatekijöiden muodostamaa kokonaisuutta. Analyyseissä käsitellään maiseman kestävyyttä ja sietokykyä, vetovoimatekijöitä sekä ongelmakohtia. Analyysien lisäksi kehitetään tulevan osayleiskaavan tarpeisiin sopiva viheralue- ja reittiluokitus, joka auttaa hahmottamaan viher- ja virkistysalueiden tavoiteltavaa kehityssuuntaa.

Johtopäätöksien pohjalta muodostetaan viher- ja virkistysaluejärjestelmän runko ja määritetään tavoitteet, joiden pohjalta viheralueiden suunnittelua ohjeistetaan. Viheralueiden kehityssuuntaa ja kevyen liikenteen reittilinjauksia tarkennetaan kohteittain. Viheralueluokituksissa huomioidaan alueiden luontaiset ominaispiirteet, virkistyskäytön suuntaaminen sekä luonnon suojelutarpeet. Reittilinjauksissa kiinnitetään huomiota erityisesti jatkuvuuteen ja elämyksellisyyteen.

Viher- ja virkistysaluejärjestelmän ohjeistus ei rajoitu tiukasti vain kaavoitettuihin virkistysalueisiin, vaan se ottaa kantaa koko maiseman ja kaupunkirakenteen kehityssuuntiin. Maiseman eri osatekijöiden huomioiminen viher- ja virkistysalueverkostoa kehitettäessä on tärkeää. Viheralueiden tulee olla paikkaan sopivia. Käyttäjälle tulee antaa mahdollisuus kerätä vihjeitä ympäristönsä historiasta ja luonnosta, ja näin syventää suhdetta siihen.

LUOVUTETTU AINEISTO: Kirjallinen raportti, 70 sivua (14 sarjaa), esittelyplanssit 4 kpl (1 sarja)
AVAINSANAT: Viher- ja virkistysaluejärjestelmä, viheralue, Lohja

ABSTRACT OF MASTER'S THESIS

HELSINKI UNIVERSITY OF TECHNOLOGY
DEPARTMENT OF ARCHITECTURE

AUTHOR: Elina Tirkkonen
MAJOR SUBJECT: Landscape planning
MINOR SUBJECT: Landscape design
TITLE: Green spine of Lohja city - Green and recreation area structure for component master plan of the urban area
CHAIR (CODE AND NAME): MA-94 Landscape planning
SUPERVISOR: Maija Rautamäki, Professor
TUTOR: Leena Iso-Markku, M.Sc.(Tech.)

ABSTRACT:

In this Master's Thesis, a green area structure as well as a recreation area structure is developed for the component master plan of the urban area of Lohja city. The green area structure assists when analysing the characteristics of the landscape and green areas on a master plan level. At the same time the structure will act as a guideline for the additional planning of the green areas. The work is based on the existing information of the area, personal observations, the expertise of the local civil servants and on map interpretations.

This Master's Thesis is divided into two parts. Different components of the landscape as well as the present status of the recreation are studied in the first part of this work. The basic information about the landscape, natural conditions, history, land use and recreation areas and services within the component master plan is collected in the study.

In the second part of the thesis the different components of the landscape are analysed as a whole. The sustainability, durability, attractions and problem areas of the landscape are studied in the analyses. In addition to the analyses, green area as well as pedestrian and bicycle route classifications suitable for the needs of the future component master plan are developed. These classifications help to outline the desired trend of development of the green and recreation areas.

The green and recreational area structure is planned and the main goals for the additional planning of the green areas are guided based on the conclusions. A concept for the green area and pedestrian and bicycle routes is developed site by site. In the green area classification the natural characteristics of the area, the quiding of recreation and also nature conservation are considered. When developing the pedestrian and bicycle routes the emphasis is in their continuity and experientiality.

The guidelines for the green and recreation area structures are not strictly limited to the recreation areas noted in the plan but take a holistic view on the development trend of the landscape and the urban structure. It is important to pay attention to the different features of landscape when planning green and recreation area network. Green area has to be site suitable for the site. The users should have a chance to get familiar to the history and nature of their environment thus deepening their relationship with it.

NUMBER OF PAGES: Written report, 70 pages and exhibition plates, 4 copies
KEYWORDS: Green and recreation area structure, green area, Lohja

Yhteistyö Lohjan kaupungin kanssa sai alkunsa kesällä 2005, jolloin suoritin koulutusohjelmaan liittyvää työharjoittelua Lohjan kaupunkisuunnittelukeskuksessa. Kaupunkina Lohja oli minulle silloin vielä tuntematon, mutta valloitti minut nopeasti kauniilla ympäristöllään. Oma kiinnostukseni viheralueiden suunnittelua ohjaaviin järjestelmiin sai tulta alle Lohjan kaupungin ilmoittaessa tarpeestaan saada lähtötietoa tekeillä olevan taajamaosayleiskaavan suunnitteluun ja näin diplomityöni aiheeksi muodostui Lohjan vihreä selkäranka – Viher- ja virkistysaluejärjestelmä taajamaosayleiskaavaa varten. Työ on tehty tilaustyönä Lohjan kaupunkisuunnittelukeskuksen maankäytön osastolle.

Työn valvojana on toiminut prof. Maija Rautamäki ja ohjaajana Lohjan kaupungin yleiskaavoittaja DI Leena Iso-Markku. Selvityksissä on ollut mukana myös Lohjan kaupungin kaupunginarkkitehti Katariina Haigh, projektisuunnittelija Teija Liuska, ympäristöpäällikkö Risto Murto, kiinteistöinsinööri Erkki Eskola, museonjohtaja Eero Ahtela, liikuntasihteeri Sinikka Pohjala, johtava kaupunginpuutarhuri Kirsti Puustinen sekä asemakaava-arkkitehti Leena Snellman-Kihlman.

Kaikille projektissa mukana olleille haluan esittää lämpimät kiitokseni.

Espoossa 22.8.2007
Elina Tirkkonen

Luonnonmukainen viheralue	Itseään ylläpitävä kasvillisuusalue, joka koostuu pääasiassa alueella luontaisesti esiintyvistä lajeista
Jokamiehenoikeus	Jokaisen Suomessa oleskelevan mahdollisuus käyttää luontoa siitä riippumatta, kuka omistaa alueen tai on sen haltija. (Lähde: Ympäristöministeriö 2007)
Kulutuskestävyys	Kasvillisuuden sietämä käytön aiheuttama rasite, jonka se kestää muuttumatta ekologisesti (Lähde: Iisakkila, L. 1977)
Kulttuurimaisema	Ihmisen ja luonnon yhteisvaikutuksena syntynyt ympäristö
Kylmäilmajärvi	Notkoihin valuva kylmä ilma, joka ei pääse valumaan edelleen pois (Lähde: Rautamäki, M. 1993)
Maisema	Maisemarakenteen, maisemakuvan ja ihmisen toiminnan muodostama dynaaminen symbioosi
Maisemakuva	Maisematilan muodostama visuaalinen kokonaisuus (Lähde: Rautamäki-Paunila, M. 1982)
Maiseman solmukohta	Useiden voimakkaiden maisematekijöiden leikkauspiste tai kohtauspaikka (Lähde: Rautamäki-Paunila, M. 1982)
Maisemaraja	Yhden tai useamman maisematekijän muutoskohta, esim. pellon ja metsän raja
Maisemarakenne	Maiseman elollisen ja elottoman osan muodostama vuorovaikutteinen kokonaisuus
Maisematila	Yhden tai useamman maisematekijän muod□
Maisemavyöhyke	Joidenkin maisemarakenteen ominaisuuksien osalta yhtenäisenä toimiva maaston osa
Mielenmaisema	Kokijan subjektiivinen tulkinta ympäristöstä
Näkymä/ näköala	Tietystä katselupisteestä avautuva katselualue
Rakennettu viheralue	Perustettu ja säädelty kasvillisuusalue, joka vaatii jatkuvaa ylläpitoa
Reittityyppi	Käyttötarkoituksen, kulkutavan ja rakentamisen asteen mukaan luokiteltu kevyen liikenteen kulkuväylä
Taajama	Kaikki vähintään 200 asukkaan rakennusryhmät, joissa rakennusten välinen etäisyys ei yleensä ole 200 metriä suurempi. (Lähde: Tilastokeskus)
Metsätalousvaltainen alue	Alue, jonka ensisijaisena tarkoituksena on puuntuotanto
Vapaa-alue	Rakentamaton kasvipeitteinen maa-alue riippumatta kaavan osoittamasta käyttömuodosta
Viheralue	Kaupunki- ja ta□ julkiset ja yksityiset viheralueet (Lähde: Rautamäki-Paunila, M. 1982)
Viher- ja virkistysaluejärjestelmä	Viheralueiden ja kevyen liikenteen reitistön muodostama kokonaisuus, sen suunnitelma tai ohjeistus. (Kts. tarkennus s.8)
Viheraluetyyppi	Tilallisu□
Viher- ja virkistysalueverkosto	Viheralueiden ja niitä yhdistävien kevyen liikenteen väylien muodostama toiminnallinen ja ekologinen kokonaisuus
Viherrakentaminen	Kasvipeitteisten ulkotilojen, kuten puistojen ja liikenneviheralueiden rakentaminen
Viherverkosto	Kasvipeitteisten alueiden muodostama kokonaisuus
Viheryhteys	Ekologisena ja/tai visuaalisena viherkäytävänä toimiva yhteys
Virkistysalue	Virkistystoimintaa ja ulkoilua palveleva, usein kasvullinen alue

TYÖN SISÄLTÖ

Ihmisen toiminta vaikuttaa yhä enenevissä määrin luonnossa tapahtuviin prosesseihin. Lohjan sijainti kauniin harjumaaston ja järven tuntumassa sekä pitkä asutus- ja teollisuushistoria muodostavat alueelle vaihtelevan ja rikkaan ympäristön, joka luo perustan luonnostaan ja virkistysmahdollisuuksistaan tunnetulle kaupungille. Lohjan ympäristö on kuitenkin jatkuvassa muutostilassa. Maisema ja viheralueet saattavat olla uhattuina kaupunkirakenteen tiivistyessä ja infrastruktuurin laajetessa, ellei maankäytön suunnittelussa osata ottaa huomioon maiseman antamaa lähtökohtaa.

Diplomityön tarkoituksena on tehdä Lohjan tulevan taajamaosayleiskaava-alueen maisemasta kokonaisvaltainen analyysi ja hahmotella suunnittelualueelle viher- ja virkistysaluejärjestelmä, joka toimii viheralueiden jatkosuunnittelussa ohjaavana työvälineenä. Työssä selvitetään maiseman ja viheralueiden nykytila, arvot sekä niihin kohdistuva uhka. Työ ottaa kantaa ja esittää kehitysehdotuksia viheralueiden tulevaisuuden tavoitetilaan ja reitistöön. Viher- ja virkistysaluejärjestelmä auttaa tarkastelemaan maiseman ominaispiirteitä yleiskaavatasolla ja samalla se palvelee viher- ja virkistysalueverkoston kehittämistä. Työ perustuu olemassa oleviin tietoihin alueesta, paikallisten virkamiesten asiantuntemukseen, omakohtaisiin havaintoihin sekä karttatulkintaan.

Diplomityö jakautuu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa tarkastellaan maiseman eri osatekijöitä ja virkistyksen nykytilaa. Selvityksissä on koottu perustiedot Lohjan taajamaosayleiskaava-alueen maisemasta, luonnonoloista, historiasta, maankäytöstä sekä virkistysalueista ja -palveluista. Toisessa osassa maiseman osatekijöiden muodostamaa kokonaisuutta analysoidaan. Analyyseissä käsitellään maiseman kestävyyttä ja sietokykyä, vetovoimatekijöitä sekä ongelmakohtia. Analyysien lisäksi kehitetään tulevan osayleiskaavan tarpeisiin sopiva viheralue- ja reittiluokitus, joka auttaa hahmottamaan viher- ja virkistysalueiden tavoiteltavaa kehityssuuntaa. Johtopäätöksien pohjalta muodostetaan viher- ja virkistysaluejärjestelmän runko ja määritetään tavoitteet, joiden pohjalta viheralueiden suunnittelua ohjeistetaan. Viheralueiden kehityssuuntaa ja kevyen liikenteen reittilinjauksia tarkennetaan kohteittain. Viheralueluokituksissa huomioidaan alueiden luontaiset ominaispiirteet, virkistyskäytön suuntaaminen sekä luonnon suojelutarpeet. Reittilinjauksissa kiinnitetään huomiota erityisesti jatkuvuuteen ja elämyksellisyyteen.

Sana maisema käsitetään tässä työssä laajempana käsitteenä kuin pelkkä näkymä jostakin alueesta. Se sisältää lisäksi luonnon elävän ja elottoman osan, maisemarakenteen, joka elimellisesti vaikuttaa luonnon kiertokulun myötä syntyvään ja alati muuttuvaan maisemakuvaan. Maisemassa näkyy myös ihmisen ja luonnon yhteisvaikutuksena syntynyt kulttuurimaisema ja sen kertoma historia. Rakennetut ja rakentamattomat osat muodostavat yhdessä kokonaisuuden, jonka osat vaikuttavat toisiinsa sekä fyysisesti että esteettisesti.

Viheralueiden määrittämisen lähtötieaineistona on käytetty Lohjan kaupungin ajantasa-asemakaavoja sekä Lohjan kunnan vuoden 1992 oikeusvaikutuksetonta yleiskaavaa. Tutkittavana ovat erityisesti olleet kaavan määrittämät viher- ja virkistysalueet, maa- ja metsätalousalueet sekä ns. ”vapaa-alueet”, jotka tällä hetkellä ovat pääasiallisesti kasvipeitteisiä alueita riippumatta kaavan osoittamasta käyttömuodosta.

VIHER- JA VIRKISTYSALUEJÄRJESTELMÄ KÄSITTEENÄ

Useilla kaupungeilla ja kunnilla on omansa, hieman toisistaan poikkeava käsitys viheraluejärjestelmästä. Se on muovautunut omanlaisekseen kunkin tarpeiden mukaan. Joissakin tapauksissa järjestelmä toimii hallinnollisena kokonaisuutena, joka sisältää suunnittelun, rakentamisen ja hoidon ohjauksen. Toisissa tapauksissa se on maankäytön suunnittelua ohjaava työväline tai analyysi olemassa olevasta tilasta. Myös viheralueohjelma ja -järjestelmä -käsitteiden raja on häilyvä. Viheralueohjelma käsitetään usein pitkän aikavälin strategisena suunnitelmana, jossa viheralueita tarkastellaan laajoina kokonaisuuksina. Ohjelmassa pyritään luomaan laajasti hyväksytty kokonaisnäkemys viheralueiden tilasta ja kehittämistarpeista.

Tämän diplomityön aihe sijoittuu viheralueohjelma ja viheraluejärjestelmä –käsitteiden välimaastoon. Lohjan kaupunki on laatinut omistamilleen viheralueille suunnittelua, rakentamista ja hoitoa ohjaavan viheralueohjelman vuosiksi 2004-2014, joten ristiriidan välttämiseksi koko taajamaosayleiskaavan maisemaa ja kasvullista ympäristöä koskeva ohjeistus on nimetty viher- ja virkistysaluejärjestelmäksi.

Tässä työssä viher- ja virkistysaluejärjestelmä tarkoittaa kaupunkirakenteeseen liittyvän, eri viheraluetyypeistä koostuvan ekologisen ja toiminnallisen kokonaisuuden ohjeistamista. Sen tavoitteena on maiseman alueellisten piirteiden ja arvojen osoittaminen sekä virkistyskäytön kehittäminen. Viher- ja virkistysaluejärjestelmä ei ole virallinen tai vahvistettava suunnitelma, vaan erilaista ja eritasoista suunnittelua täydentävä työväline. Viher- ja virkistysaluejärjestelmän tarkoitus on toimia Lohjan tulevan taajamaosayleiskaavan suunnittelun lähtöaineistona.

Viheraluejärjestelmä ei ole virallinen tai vahvistettava suunnitelma, vaan eritasoista suunnittelua täydentävä ja ohjaava työväline.

Jyväskylän kaupungin viheraluejärjestelmän kokeiluprojekti

” Viheraluejärjestelmä on laaja ja moniulotteinen kokonaisuus, joka maankäytöllisten suunnittelulähtökohtien lisäksi pitää sisällään viheralueiden hallinnan, rakentamisen ja hoidon näkökulmia. Itse viheraluejärjestelmän laadinnan prosessi on olennainen osa viheraluejärjestelmää, jonka tavoitteena on eri tahojen välisen vuorovaikutuksen ja yhteistyön parantaminen. … Viheraluejärjestelmän lopputulos ei ole vain yksi suunnitelma tai asiakirja, vaan viheraluejärjestelmällä tarkoitetaan myös kaikkea sitä toimintaa, jota tapahtuu jatkuvasti työssä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi eri hallintokunnissa. … Viheraluejärjestelmän tarkoitus on koota yhteen sateenvarjomaisesti erilaisia viheralueisiin liittyviä selvityksiä, suunnitelmia, projekteja ja hankkeita. … Viheraluejärjestelmä tulee olemaan jatkuvasti päivittyvä ja täydentyvä osin paikkatietojärjestelmässä ylläpidettävä tietokokonaisuus.”

(Lähde: Jyväskylän kaupunki, 2003. Jyväskylän viheraluejärjestelmän kokeiluprojekti, Raportti 1. Jyväskylä)

Oulun kaupungin viheraluejärjestelmä

” Viheraluejärjestelmä on kaupungin viherverkkoa koskeva suunnitelma. Suunnitelmassa osoitetaan alueet, jotka luonnontalouden, maiseman, kaupunkikuvan sekä virkistystoiminnan kannalta tulee säilyttää rakentamattomina sekä esitetään suunnitelmallinen viheralueiden tason luokitus, rakentaminen ja hoito.

(Lähde: http://www.ouka.fi/yleiskaavoitus/muut.htm#Viheraluejärjestelmä (13.4.2007))

Espoon kaupungin viher- ja vapaa-aluejärjestelmä

” Espoon eteläosien yleiskaavoitukseen liittyvän kaupunkirakenneselvityksen 1995 yhteydessä on hahmoteltu koko kaupungin kattava viher- ja vapaa-aluejärjestelmä. Se pohjautuu olevaan tilanteeseen sekä yleiskaavojen yhdistelmän maankäyttövarauksiin käsittäen ulkoilu- ja virkistysalueet, suojelualueet, vesialueet sekä lisäksi maa- ja metsätalousalueet ymmärrettynä lähinnä visuaalisina viheralueina. … Viher- ja vapaa-alueita on lähestytty ensisijaisesti visuaalisena ja tilallis-toiminnallisena järjestelmänä ja jäsennetty alueet niiden ensisijaiseen tehtävään pohjautuen. Erityinen huomio on kiinnitetty laajoihin viheralue-kokonaisuuksiin sekä viheryhteyksiin. … Lopuksi on tehty viher- ja vapaa-alueiden kehittämistä koskevat aiempien yleispiirteisten tavoitteiden tarkistamis- ja täsmennysehdotukset sekä esitetty viheryhteyksien yleispiirteiset kehittämisperiaatteet.”

(Lähde: Espoon kaupunki, Kaupunkisuunnittelukeskus, 1995. Espoon kaupungin viher- ja vapaa-aluejärjestelmä. Espoo.)

MAISEMAN OSATEKIJÄT

LUONTOTEKIJÄT

- topografia
- maa- ja kallioperä
- vesisuhteet
- ilmasto
- kasvillisuus
- eläimistö

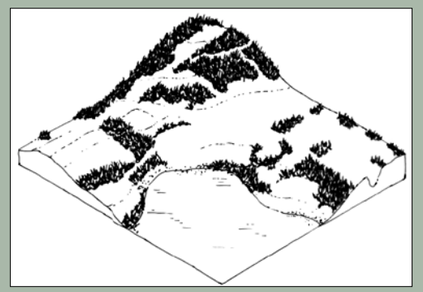

HISTORIAN KERROKSET

- muinaishistoria
- kulttuurihistoria
- kaupungin kehittyminen

MAANKÄYTTÖ

- elinkeino
- rakentaminen
- toimintojen ja palveluiden sijoittaminen
- kaavoitus

MAISEMAKUVA JA MIELENMAISEMA

- objektiivinen/ subjektiivinen
- maiseman hahmottaminen/ kokeminen

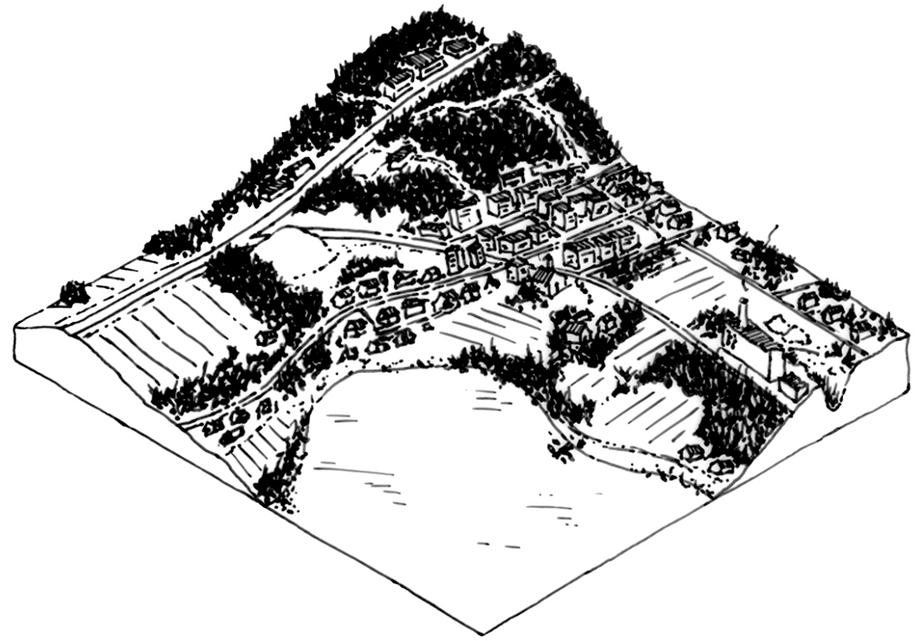

SUUNNITTELUALUEEN SIJAINTI

Lohja sijaitsee Länsi-Uudellamaalla pääkaupunkiseudun vaikutuspiirissä. Matkaa Helsinkiin kertyy 56 km ja Turkuun 120 km. Asukkaita Lohjalla on noin 37 100, joista 86% asuu taajamissa. Lohjan pinta-ala on 357 km², josta vesipinta-ala kattaa noin 22 %. Lohjan naapurikunnat ovat lännessä Karjalohja ja Sammatti, pohjoisessa Nummi-Pusula ja Vihti, idässä Siuntio ja etelässä Inkoo ja Karjaa.

Liikenteellisesti Lohja sijaitsee keskeisellä paikalla, etenkin kun rakenteilla oleva moottoritie E18 valmistuu Valtatie 1:n jatkoksi. Alueen halkoo Lohjanharjun päällä kulkeva Valtatie 25 ja sekä Hanko-Hyvinkää rautatie, joka nykyään keskittyy vain tavaraliikenteeseen.

Taajamaosayleiskaava-alueen sijainti I Salpausselän ja Lohjanjärven kupeessa luo alueelle vaihtelevan ja rikkaan ympäristön. Alue onkin luonnonoloiltaan Länsi-Uudenmaan merkittävimpiä ja monipuolisimpia. Ympäristöministeriön vuonna 1993 tekemän valtakunnallisen maisemainventoinnin perusteella Lohja sijoittuu maisemamaakuntajaossa eteläiseen rantamaahan, joka on muinaista merenpohjaa. Tarkemmassa jaottelussa Lohja voidaan jakaa vielä kahteen erilaiseen maisema-alueeseen; pohjoispuoliseen Kiskon-Vihdin järviseutuun sekä eteläiseen viljelysseutuun. Nämä erilaiset maisema-alueet sijoittuvat myös taajamaosayleiskaavan alueelle muutoslinjan kulkiessa Lohjanharjun kohdalla. Kiskon-Vihdin järviseutua kuvataan maastonmuodoiltaan vaihtelevaksi järvien, pien-

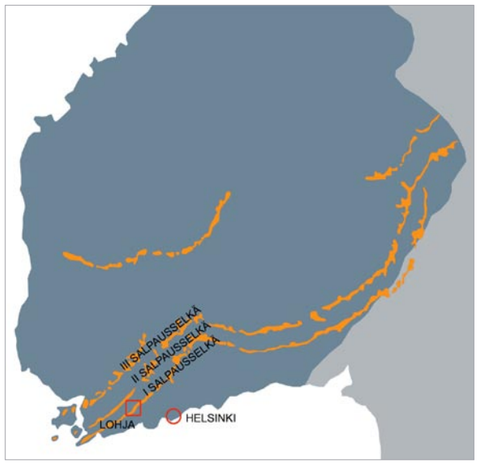

Lohjan sijainti I Salpausselän varrella.

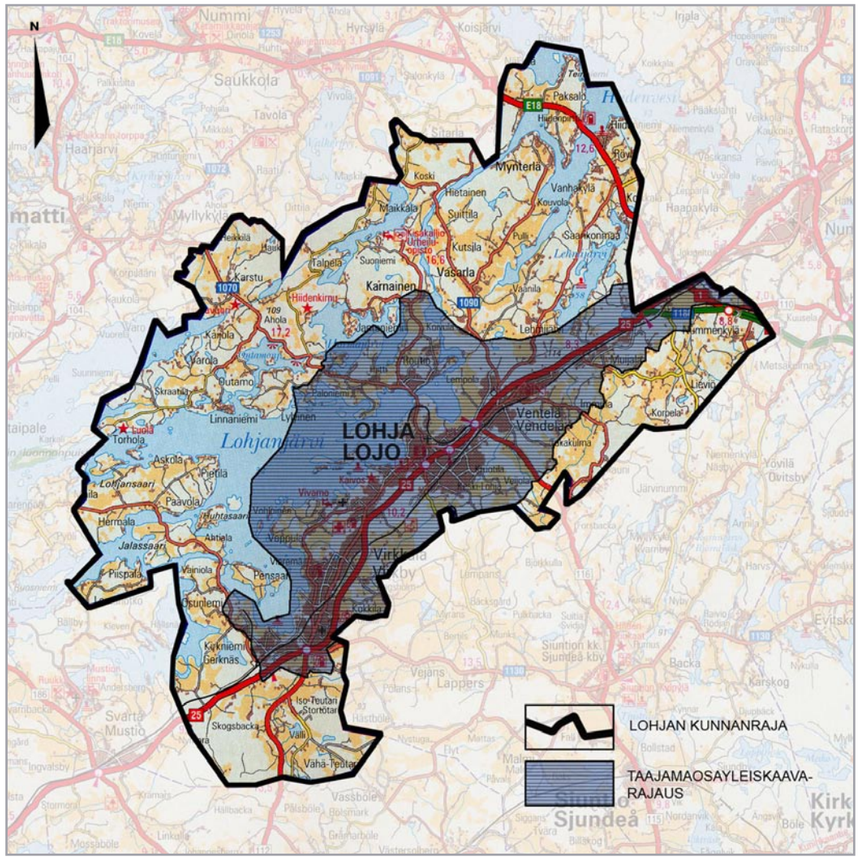

Taajamaosayleiskaavan sijainti Lohjalla.

vesistöjen, metsäisten kallioalueiden ja viljavien savikkopeltojen mosaiikiksi, jota luonnehtivat Salpausselkien reunamuodostumat sekä kalkkipitoiselle kallioperälle tyypilliset lehdot. Eteläinen viljelyseutu on taas tehokkaasti viljeltyä, kumpuilevaa ja metsäsaarekkeista savikkoaluetta.

Suunnittelukohteen rajauksena toimii vireillä olevan taajamaosayleiskaavan alue. Kohde rajautuu idässä Valtatie 1:een, josta rajaus kulkee Lohjanharjun kaakkoispuolista peltolaaksoa myötäillen Veijolaan saakka ja siitä Siuntion kunnan rajaa seuraten Virkkalaan Kittiläntien kohdalle. Eteläpäässä suunnittelualueen raja ylittää valtatie 25:n ja myötäilee Lohjansaarentietä Kirkniemen teollisuusalueelle saakka, josta raja linjautuu Pensaaren ohi Lohjanjärven poikki kohti Partioniemeä. Partioniemestä alueen raja kulkee Hormajärven kautta Karnaisille ja sieltä moottoritien pohjoispuolitse Nummenkylää ja Vihdin kunnan rajalle.

Taajamaosayleiskaava on jaettu Lohjan kaupunkisuunnittelukeskuksen toimesta vielä neljään taajama-alueeseen tarkempaa tarkastelua varten, jonka rajauksia myös viher- ja virkistysaluejärjestelmä noudattaa.

(Lähteet: Lohjan kaupunki; Ympäristöministeriö 1993.)

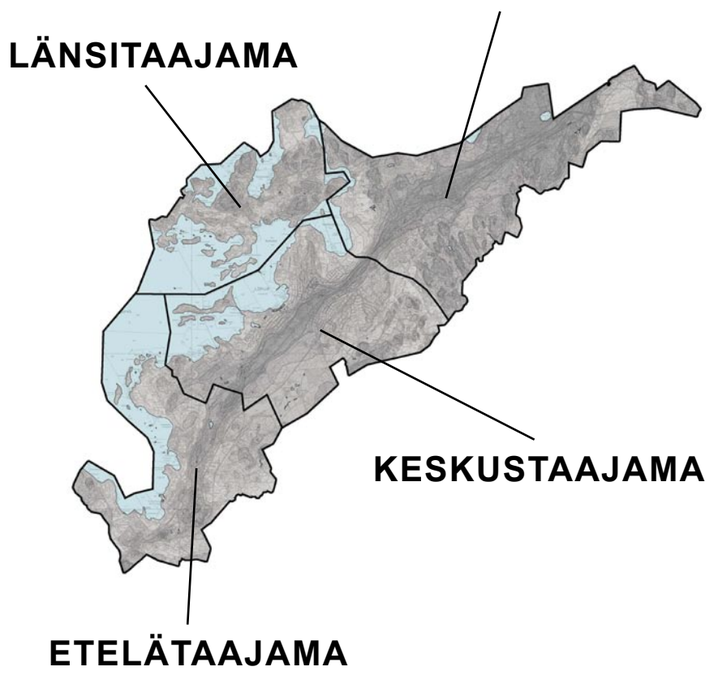

MAISEMAN RAKENNE JA HAHMO

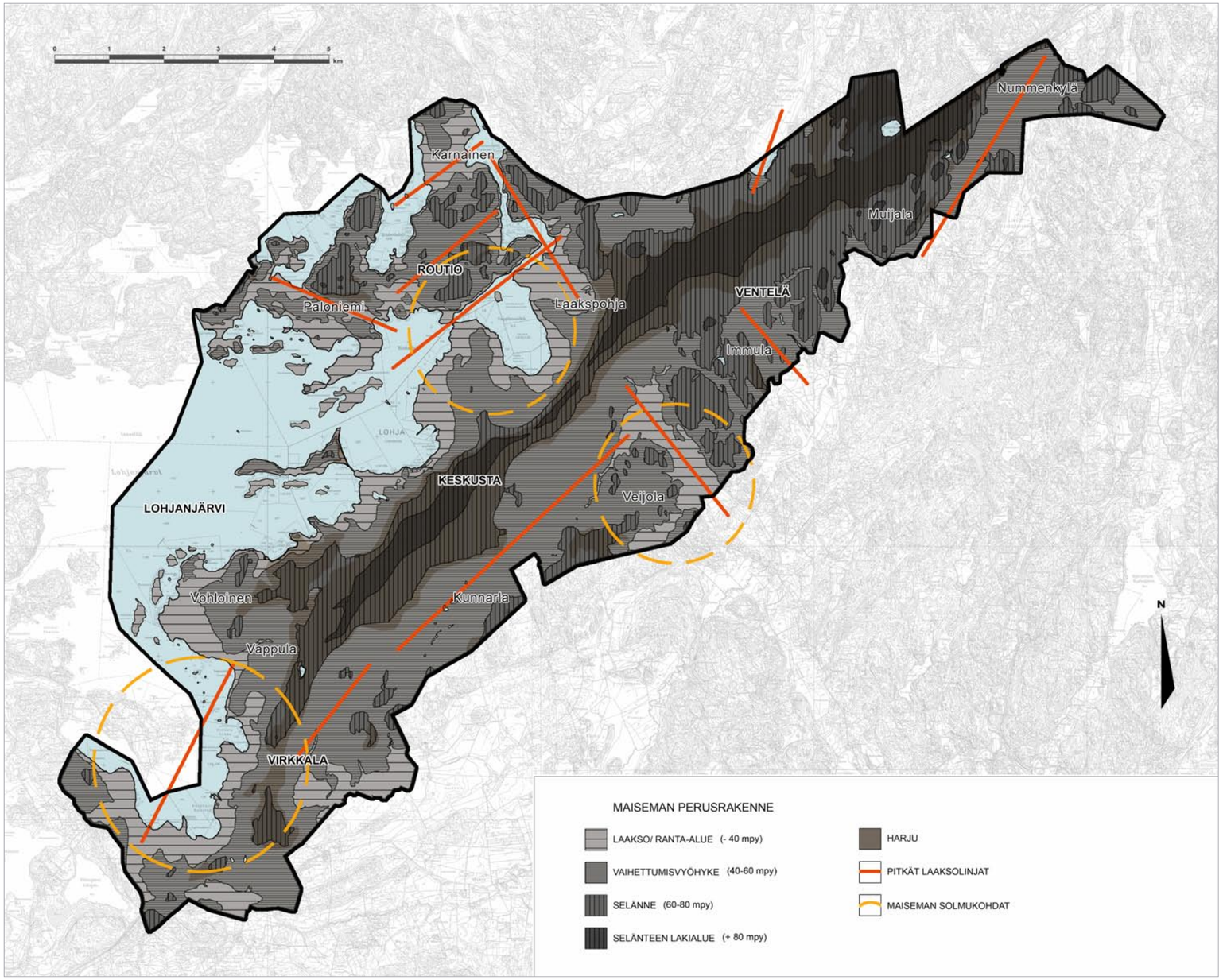

Taajamaosayleiskaava-alueen maisemarakenteen suuret linjat ovat koillis-lounaissuuntaisia, jonka mannerjään perääntymisen aikana syntynyt reunamuodostuma, I Salpausselkään kuuluvan Lohjanharju luo. Alueella on nähtävissä myös luode-kaakkosuuntaisia linjoja, joista kaava-alueen maisemassa selkeimmin erottuu Lohjanharjun katkaisema, Laakspohjan ja Veijolan kautta kulkeva laakso-/ murroslinja.

Taajamaosayleiskaava-alueella maiseman selkärangaksi muodostuu alueen voimakkaasti kahtia jakava Lohjanharju. Reunamuodostuman jyrkemmällä luoteispuolella maiseman perustasona toimii Lohjanjärvi (31.6mpy) ja loivemmalla kaakkoispuolella harjun alarinteelle sijoittuvat pelto- ja metsäalueet (40-60mpy). Lohjanharjun kaakkoispuoli on selkeästi loivempi, eikä se erotu kaukomaisemassa yhtä voimakkaana kuin luoteispuoli johtuen loivuuden lisäksi myös kaakkoispuolen korkeammasta perustasosta.

Lohjanharjun ja Lohjanjärven välinen ranta-alue vaihtelee laajoista ja alavista rantatasanteista järven pinnasta voimakkaasti nouseviin kalliosaarekkeisiin. Paikoitellen pienet saaret rikkovat muutoin yhtenäistä ja ehjää rantalinjaa ja muodostavat siitä vaihtelevan ja elävän. Jyrkimmin maasto nousee harjulle keskustan kohdalla, kun taas laajat rantatasanteet sijoittuvat Hiidensalmen ja Vohloisen kohdalle.

Osayleiskaava-alueen pohjoisosan maisema on rikkonaista kallioselännealuetta, jota Lohjanjärvi ja Hormajärvi ympäröivät. Selänteiden ja viljelyskäytössä olevien laaksopainanteiden vuorottelu sekä alueen monet saaret ja lahdet tekevät maisemasta pienipiirteisen ja vaihtelevan.

Kaava-alueen koillisosa sijoittuu perustasoa korkeammalle selännevyöhykkeelle. Harjun luoteisrinne on kaakkoisrinnettä huomattavasti jyrkempi, mutta rinne ei erotu maisemassa runsaan puuston takia yhtä voimakkaasti kuin Lohjanjärven läheisyydessä. Harjun kaakkoispuolella maisema jakautuu rikkonaiseen kallioselännealueeseen sekä tasaiseen viljelyseutuun. Selännealueella on havaittavissa luode-kaakkosuuntaisia murroslaaksoja, joihin jokiuomat ovat uurtuneet.

(Lähteet: Maanmittauslaitos, Maastokartat 1:20 000 nrot 2014 12, 2023 10, 2032 03, 2041 01, 2041 04.)

VESISUHTEET

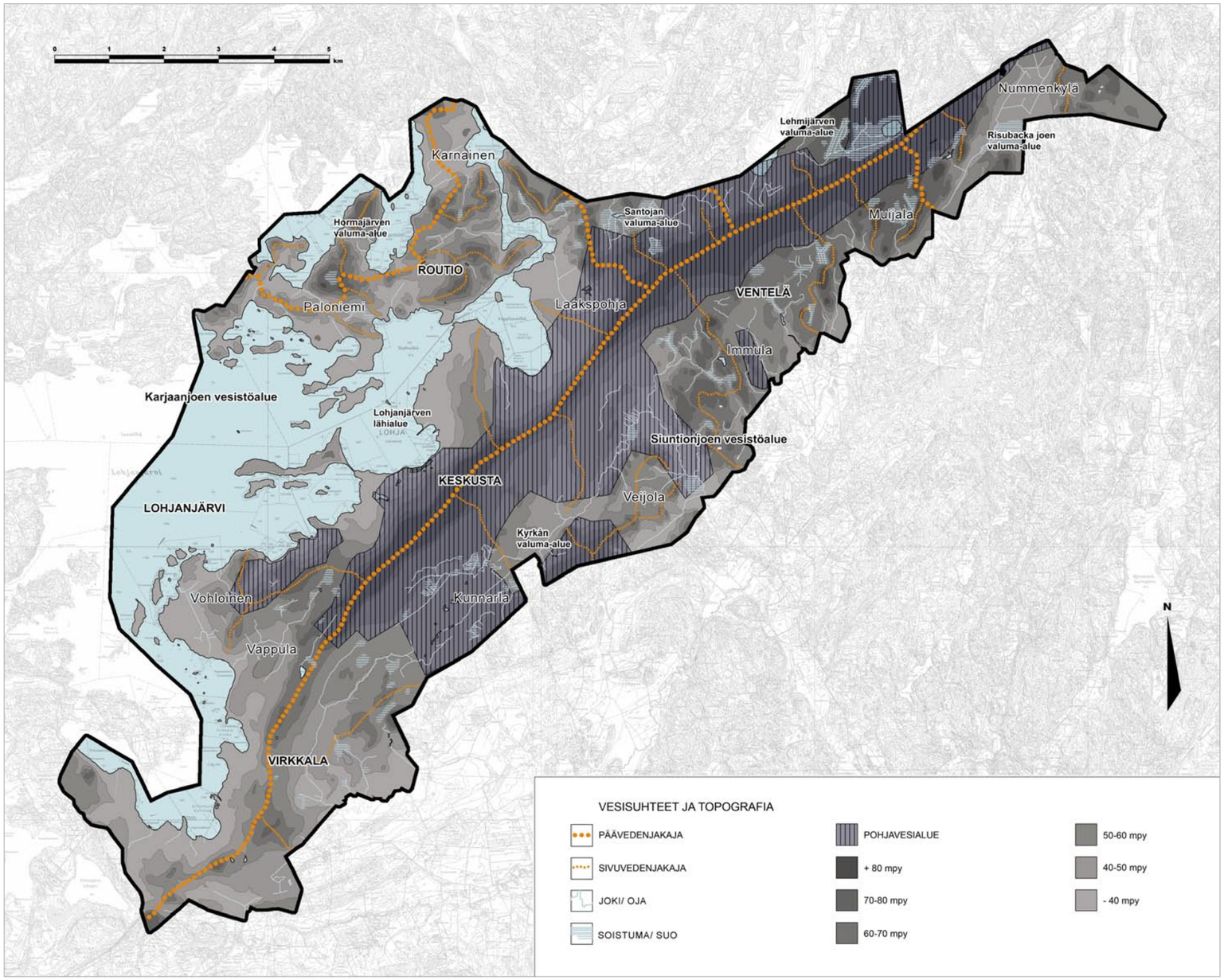

Taajamaosayleiskaava-alueen päävedenjakajana toimii I Salpausselän reunamuodostuma Lohjanharju, joka jakaa alueen vedet kahteen eri vesistöalueeseen. Harjun luoteispuoli kuuluu Karjaanjoen vesistöalueeseen ja kaakkoispuoli Siuntionjoen vesistöalueeseen. Vesistöalueet jakautuvat vielä pienempiin valuma-alueisiin, joista kaava-alueelle sijoittuvat osittain Lohjanjärven lähialue, Hormajärven valuma-alue, Santojan valuma-alue, Lehmijärven valuma-alue, Kyrkån valuma-alue sekä Risubacka-joen valuma-alue.

Lohjalla pohjaveden määrä on huomattava. Pääosa Lohjan suhteellisen runsaista pohjavesivarastoista esiintyy Lohjanharjun ja sen lievemuodostumien hiekka- ja sorakerrostumissa. Tytyrissä sijaitsee myös merkittävä kalliopohjavesivarasto. Virkkalaa lukuun ottamatta Lohjanharju kuuluu I-luokan pohjavesialueisiin.

Aluetta hallitseva Lohjanjärvi on Uudenmaan suurin järvi ja sen pinta sijaitsee valtakunnallisesti ajatellen varsin matalalla, 31.6 metriä merenpinnan yläpuolella. Se on myös suhteellisen syvä järvi; syvin kohta laskee noin 54 metriä meren pinnan alapuolelle. Lohjanjärvi laskee etelään Mustionjokeen, jota pitkin vedet ovat järven olemassa olon aikana purkautuneet Suomenlahteen. Lohjanjärven suurten selkäalueiden vedenlaatu on hyvä, mutta matalat lahtialueet rehevöityvät hitaasti.

Lohjanjärven rantaviiva on rikkonainen; saaret ja niemet jakavat järven erikokoisiksi ja muotoisiksi seliksi. Lohjanjärven lisäksi suunnittelualueelle ulottuu pohjois-osassa kirkasvetinen Hormajärvi. Kaava-alueen itäosissa ja harjun koillispuolella sijaitsee ainoastaan vähän pieniä järviä tai lampia. Lohjanjärveä säännöstellään Mustionkosken voimalaitoksella. Veden pintaa on laskettu yhteensä kolme kertaa vuosien 1850-1860 välillä ja nykyinen pinta on kaksi metriä alempana kuin se olisi ilman säännöstelytoimenpiteitä.

Purot ja joet ovat osayleiskaava-alueella melko pieniä, selänteiltä lähteviä ja savilaaksojen pohjalla hitaasti virtaavia. Pääsääntöisesti ne ovat ihmisen muokkaamia. Lohjan alueella on ollut runsaasti lähteitä, mutta suurin osa niistä on hävitetty rakentamisen tieltä. Lähteet sijoittuvat suurimmaksi osaksi hiedan ja saven vaihettumisvyöhykkeelle.

(Lähteet: Maanmittauslaitos. Maastokartat 1:20 000 nrot 2014 12, 2023 10, 2032 03, 2041 01, 2041 04; Karjaanjokilife 2007; Kaartinen, Kari 1997; Suunnittelukeskus Oy 1984.)

KALLIO- JA MAAPERÄ

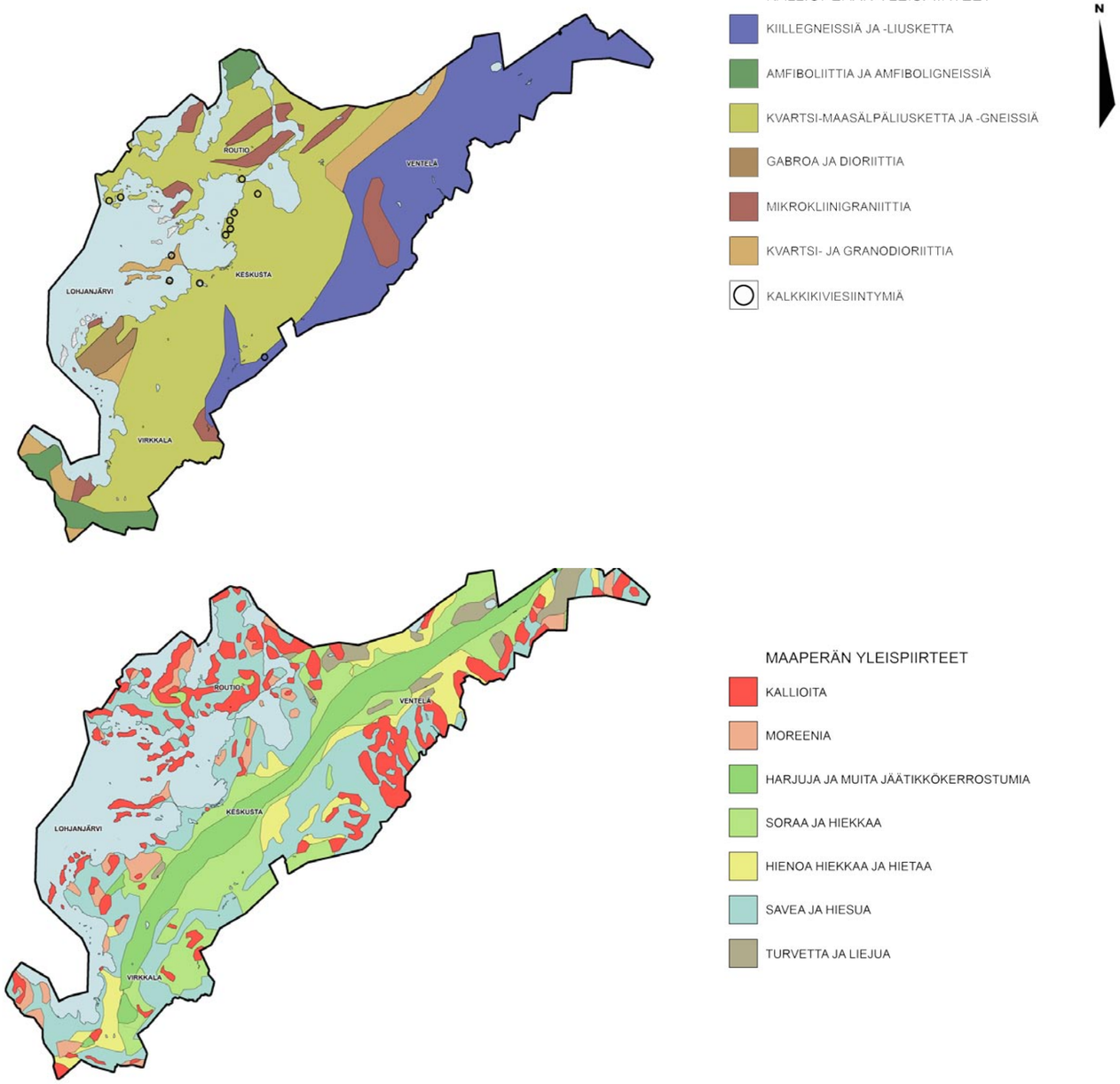

Lohjan alue kuuluu geologialtaan Etelä-Suomen liuskekivivyöhykkeeseen. Kallioperä on hyvin paljastunutta. Se muodostaa usein pitkiä, liuskeisuuden suuntaisia selänteitä, joiden sedimenttien tasoittamiin alaviin laaksoihin ovat sijoittuneet seudun viljelysalueet. Kallioryhmät muodostavat paikoitellen suhteellisen jyrkkärinteisiä jaksoja, jotka kohoavat selkeästi matalista laaksoista.

Taajamaosayleiskaava-alueen kallioperä on pääasiassa kvartsi-maasälpäliusketta ja -gneissiä, jossa on runsaasti kalkkikiviesiintymiä. Merkittävimmät kalkkikiviesiintymät sijaitsevat Tytyrissä, Ojamolla sekä Pitkäniemessä. Myös gabroa ja dioriittia, mikroklIinigraniittia, kvartsi- ja granodioriittia sekä kiillegneissiä ja -liusketta esiintyy pieninä aloina muiden kivilajien välisillä vyöhykkeillä.

Yhtenäiset sora- ja hiekkakerrostumat sijaitsevat Lohjanharjulla, jonka alarinteille on huuhtoutunut hienoa hiekkaa ja hietaa. Lohjan savi- ja hiesualueet keskittyvät alaville seuduille, mihin nämä hienosedimentit kerrostuivat jääkauden loppuvaiheessa ja sen jälkeen Itämeren peittäessä aluetta. Laajimmat yhtenäiset savikot sijoittuvat Lohjanharjun kaakkoispuolelle sekä keskustan koillispuolelle Moisioon.

Rikkonaisia kallioselännealueita sijaitsee kaava-alueen pohjois- ja itäosassa Roution ja Ventelän suunnalla. Yhtenäisten moreenimaiden ja soiden osuus alueella on vähäinen. Moreenimaat keskittyvät pääasiassa kallioselänteiden rinnealueille. Suurimmat yhtenäiset turvealueet sijaitsevat Muijalan ja Lempolan seuduilla.

(Lähteet: Lohjan kaupunki 2006; Kaartinen, Kari 1997; Arkkitehtuuritoimisto Jalo Läspä 1995; GTK kallioperäkartta 1:100 000, maaperäkartta 1:20 000)

ILMASTO

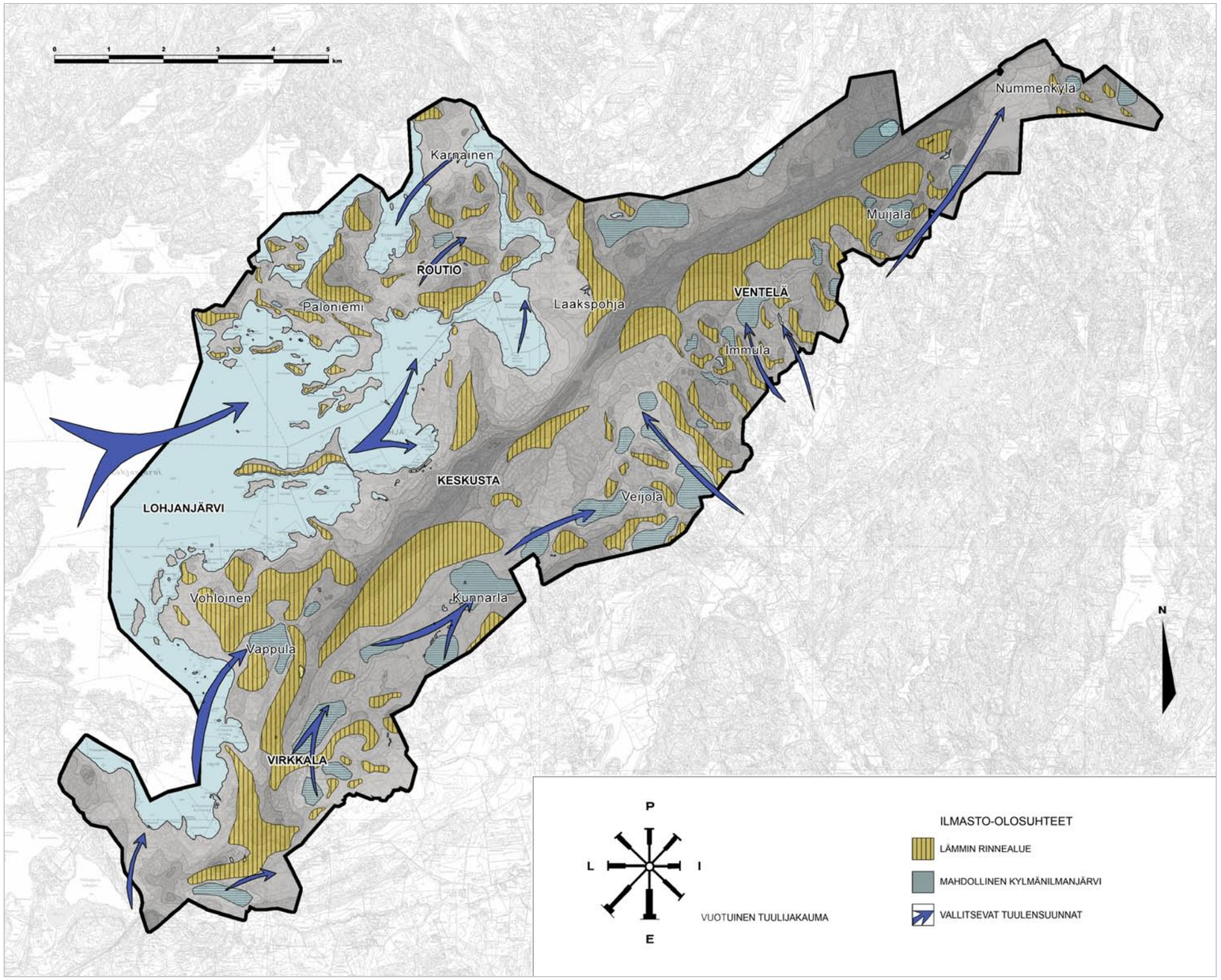

Pienilmastoon vaikuttavat ennen kaikkea luonnonolosuhteet, kuten topografia, kasvillisuus, maaperä ja järvisyys. Lohja sijaitsee mantereisen ja mereisen ilmastovyöhykkeen välimaastossa, jossa talvi on yleensä lyhyt ja leuto ja sademäärät runsaita. Kesät ovat puolestaan keskimääräistä lämpimämpiä.

Alueen vaihtelevat pinnanmuodot muodostavat osayleiskaava-alueelle monenlaisia pienilmasto-oloja. Harjun kaakkoisrinteelle sekä kaava-alueen pohjoisosan kallioselänteiden etelärinteille muodostuu paikallisesti suotuisia säteilyoloja, jotka vaikuttavat myös lakiosien lämpö- ja kosteusoloihin. Runsas kasvillisuus tasoittaa lämpötilaeroja ja vaimentaa tuulta.

Tuulet ovat Lohjalla pääosin lounaisia, mutta voimakkaimmat tuulet eteläisiä. Epämiellyttäviä tuulioloja saattaa syntyä paikkoihin, joissa topografia ja kasvillisuus muodostavat pitkiä ja kapeita tuulensolia. Paikoitellen avoimiin ja alaviin painanteisiin voi syntyä kylmänilmanjärviä, jos raskas ilma ei pääse valumaan alueelta pois.

Pienilmaston määrittäminen perustuu alueen topografiaan, rinteiden suuntautuneisuuteen, maaperään sekä kasvillisuuteen ja on taajamaosayleiskaavan laajuudessa viitteellinen.

(Lähteet: Suomen kartasto vihko 131 1987; Kaartinen, Kari 1997; Maanmittauslaitos, Maastokartat 1:20 000 nrot 2014 12, 2023 10, 2032 03, 2041 01, 2041 04.)

KASVILLISUUS

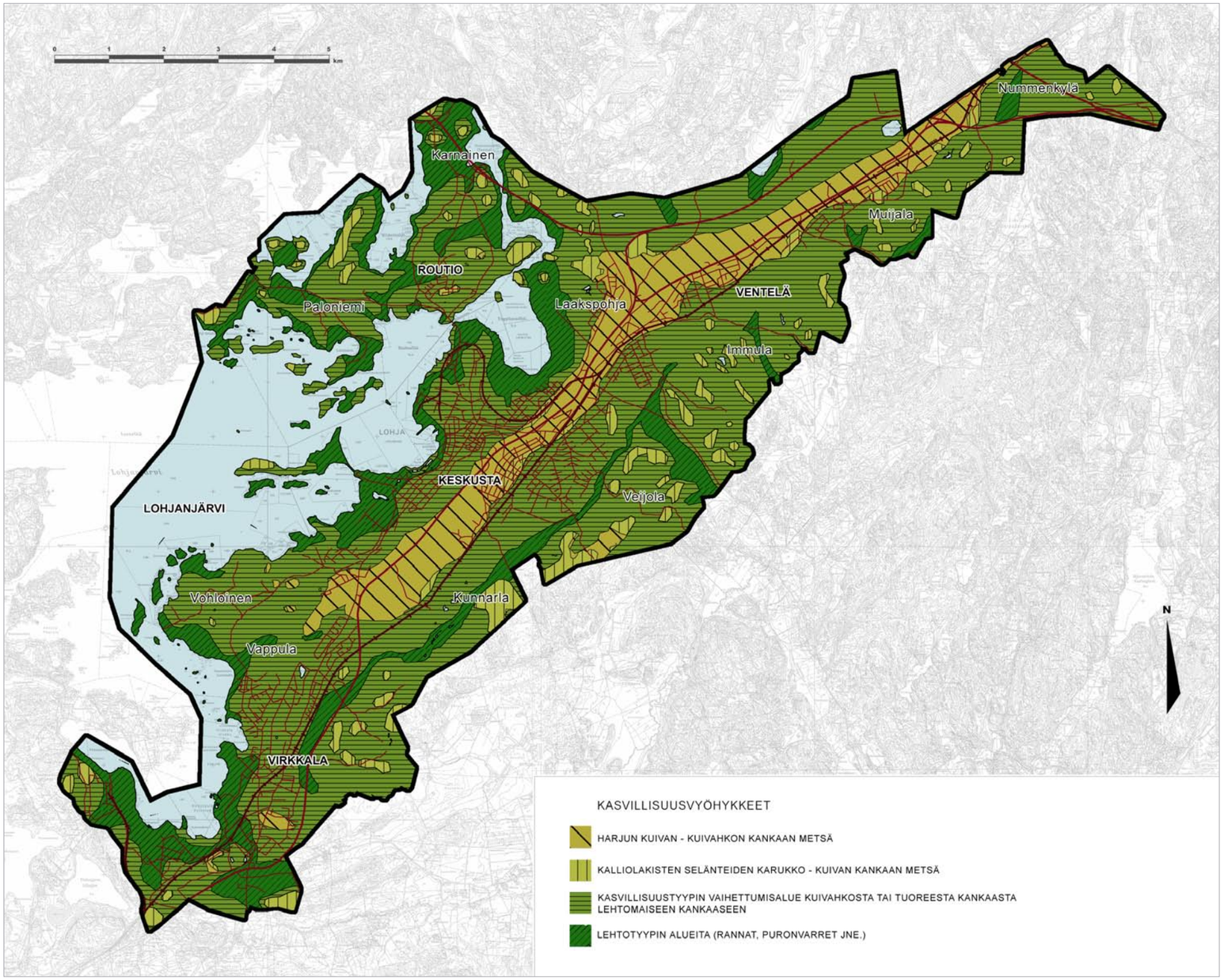

Taajamaosayleiskaava-alue kuuluu hemiboreaalisen tammivyöhykkeen ja eteläboreaalisen havumetsävyöhykkeen välimaastoon. Mantereisen ja mereisen “väli-ilmasto” -vyöhykkeen talvi on yleensä lyhyt ja leuto, kasvukausi pitkä ja sademäärät runsaita. Seudun kasvillisuus on erityisen monipuolista ja kasvisto rikasta. Lohjan luonnon rikkauteen on syynä ennen kaikkea kallio- ja maaperän kalkkipitoisuus. Alueen vaihtelevat pinnanmuodot, leuto ja kostea ilmasto, pitkä kasvukausi, lähteisyys, geologinen historia sekä ihmisen vaikutus ovat myös merkittävästi vaikuttaneet kasvillisuuden nykytilaan.

Vastakohtaisuudet ovat alueella suuria; karuista kangasmetsistä aina reheviin lehtoihin. Kuivemmat kangasmetsät ovat keskittyneet I Salpausselkävyöhykkeeseen Lohjanharjulle ja kuusivaltaiset metsät puolestaan moreenimaille ja muille kosteammille seuduille. Lehtoja voidaan löytää maaperältään ja olosuhteiltaan suotuisista paikoista. Rikkaimpia lehtoalueita ovat Lohjanharjun ja -järven väliset alueet, joista mainittakoon etenkin Ojamon ja Tytyrin välinen jakso, samoin kuin Virkkalassa Pähkinäniemen seutu.

Valtapuuna rehevimmillä metsätyypeillä on kuusi, karuimmilla mänty. Lehdoissa lehtipuut saattavat olla vallitsevia, mutta yleensä niissäkin on valtapuuna kuusi. Lohjanjärven vedenpinnanlasku 1800-luvun puolivälin aikoihin loi paljastuneille rantakaistaleille reheviä rantalehtoja. Tervaleppälehdot kiertävät Lohjanjärveä vaihtelevan levyisenä vyöhykkeenä tarjoten runsaasti kasvupaikkoja vaateliaille kasvi- ja eläinlajeille.

(Lähteet: Lohjan kaupunki 2006; Kaartinen, Kari 1997; Suunnittelukeskus Oy 1984.)

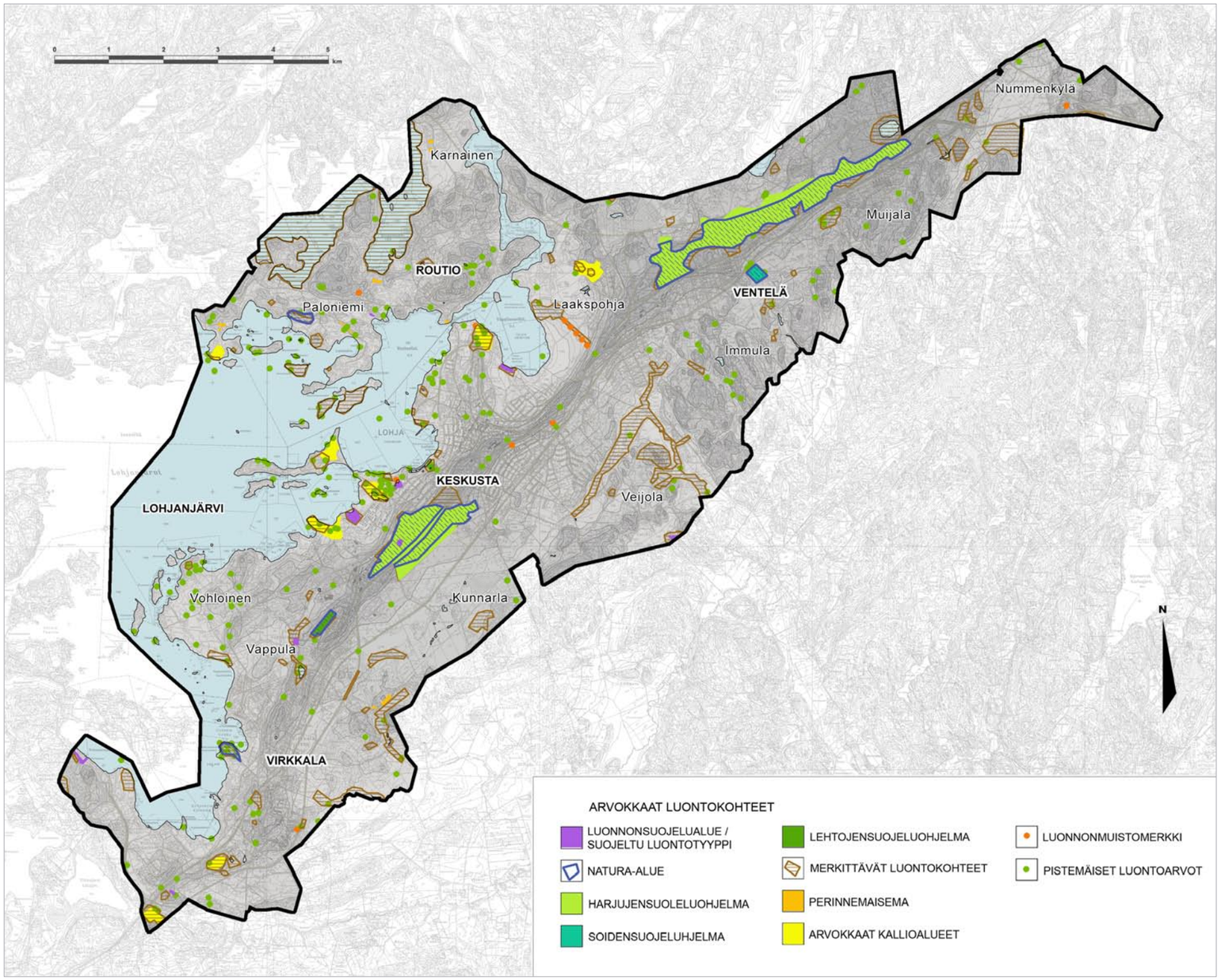

ARVOKKAIKSI LUOKITELLUT LUONTOKOHTEET

Suunnittelualueelle sijoittuu runsaasti monenlaisia arvokkaita luontokohteita. Osa kohteista on toteutettu luonnonsuojelulailla suojelualueeksi, osa kuuluu erilaisiin valtioneuvoston vahvistamiin suojeluohjelmiin tai Suomen Natura 2000-ohjelman kohteisiin. Merkittävä osa on lisäksi todettu arvokkaiksi erilaisissa valtion ympäristöhallinnon tuottamissa luontoselvityksissä tai muissa maankäytön suunnitteluun liittyvissä selvityksissä. Lisäksi suunnittelualueella on runsaasti suojeltavien lajien, uhanalaisten lajien tai muuten säilytettäväksi tarkoitettuja yksittäisten eliölajien elinpaikkoja. Osa yllä mainituista luontokohteista osuu päällekkäin eli sama alue saattaa kuulua useampaan suojeluohjelmaan tai sisältää yksittäisten eliölajien elinpaikkoja.

5 kpl luonnonsuojelulailla perustettua luonnonsuojelualuetta
2 kpl suojeltuja luontotyyppejä
7 kpl luonnonmuistomerkkiä
2 kpl Natura 2000 -ohjelmaan kuuluvaa kohdetta
6 kpl valtakunnallisiin suojeluohjelmiin kuuluvaa kohdetta
9 kpl luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokasta kallioaluetta (SYKE)
13 kpl arvokasta perinnemaisemakohdetta (SYKE, Uudenmaan ympäristökeskus)
88 kpl arvokasta luontokohdetta
362 kpl uhanalaista eliöiden esiintymispaikkaa

(Lähteet: Lohjan kaupunki 2006; Ympäristöministeriö 1993; Ympäristöministeriö 2007)

ESIHISTORIAN JÄLJET

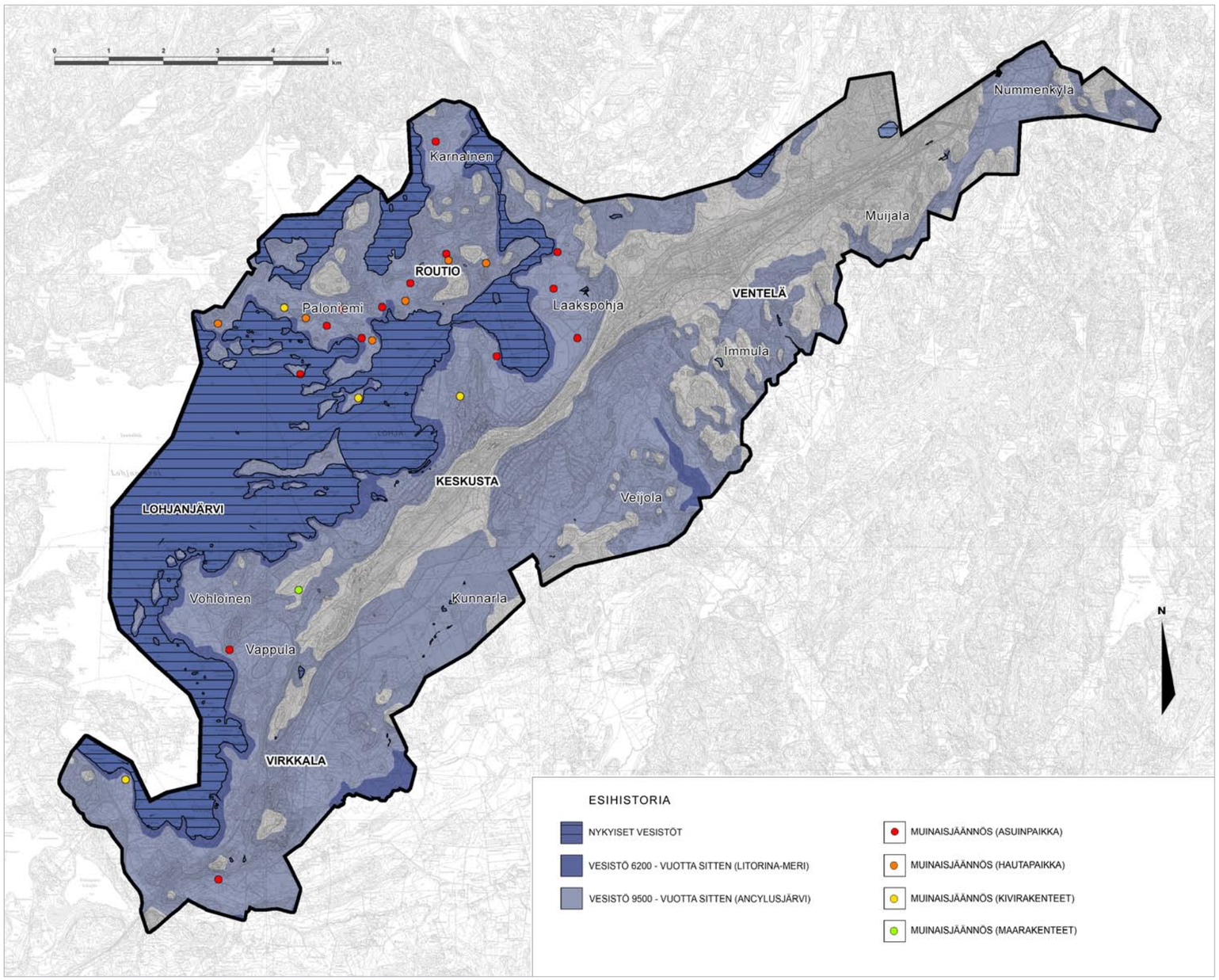

Jääkauden vaiheiden muovaama maisema on Lohjalla vielä voimakkaasti nähtävillä Lohjanharjun ympäristössä. Mannerjää vetäytyi Lohjanharjulta noin 10 000 vuotta sitten, jolloin jään sulamisvesistä muodostuneen Baltian jääjärven aikana Lohjan seudulle kerrostui deltoja tasoille +112 – 135 mpy. Keski-Ruotsin salmien avauduttua Atlantille, Baltian jääjärvestä muodostui Yoldiameri, jonka neljä rantapintavyöhykettä on havaittavissa Lohjan seudulla korkeuksilla +70 – 120 mpy.

Noin 6000 vuotta sitten Ancylusjärvivaiheen lopulla Lohjanjärvi ja Hiidenvesi kuroutuivat itsenäisiksi järviksi. Altaiden kulutustörmiä terasseineen on havaittavissa +70 mpy tasolla. Litorinameri-vaiheen jälkeen vesi on laskenut + 40 mpy tasosta vähitellen alaspäin. Ajanlaskumme alussa noin 2000 vuotta sitten Lohjanjärven pinta oli vajaa pari metriä nykyistä korkeammalla.

Lohjan seudulla on ollut yhtäjaksoisesti asutusta koko sinä aikana, jolloin Suomi on ollut asuttuna. Lohjan seudun ensimmäiset asutuksen merkit ovat noin 8000 vuoden takaa Ancylus-järven ajalta. Vanhin esihistoriallinen asutus on pääsääntöisesti sijoittunut etelään viettäville hieta- tai hiekkarinteille. Esihistoriallisia kohteita on alueelta löydetty useita ja ne sijaitsevat pääosin kaava-alueen pohjoisosiin.

(Lähteet: Lohjan museo 2006; GTK 2006; Arkkitehtuuritoimisto Jalo Läspä 1995.)

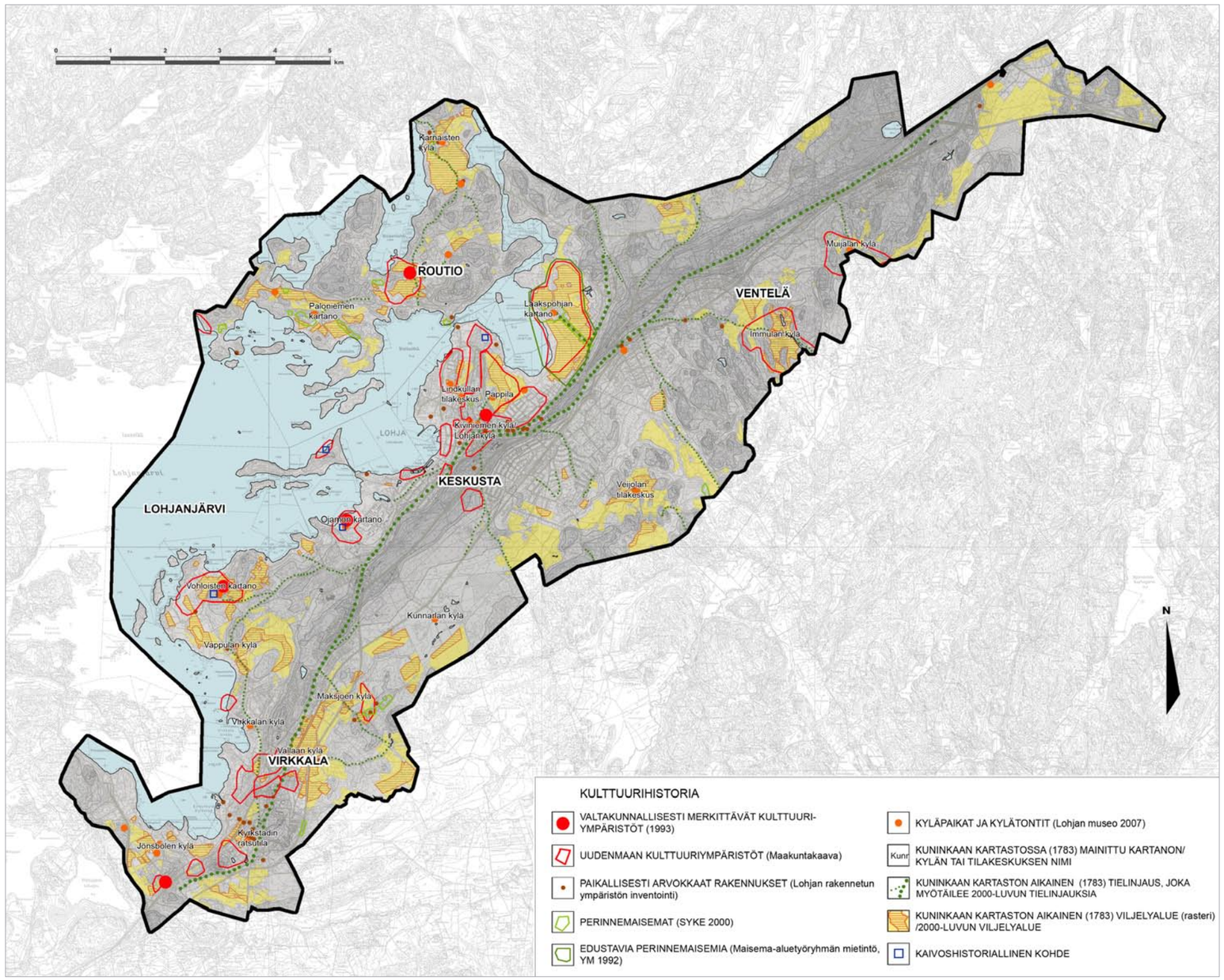

KULTTUURIHISTORIALLISIA KERROSTUMIA

Lohja on kulttuuriympäristöltään monipuolinen ja ajallisesti kerroksellinen. Lohjan keskustassa sijaitsee Suomen kolmanneksi suurin keskiaikainen kivikirkko, Pyhän Laurin kirkko. Se on rakennettu 1300-luvun puukirkon paikalle 1500-luvun alussa. Lohjalle perustettiin pedagogio vuonna 1659, joka oli ensimmäinen koulu suomenkielisellä maaseudulla. Vanhimpia kylänpaikkoja ovat Maksjoki, Ojamo, Vohloinen, Vaanila, Karnainen, Moisio ja Veijola. Lohjan maaseudulle antavat leimansa vauraat talonpoikaistalot sekä lukuisat kartanot puutarhoineen. Kartanoista merkittävimpiä ovat Kirkniemi ja Laakspohja. Myös huvilat ovat kuuluneet Lohjan järvimaisemaan. Jo 1800-luvun loppupuolelta lähtien alkoi pääkaupungin herrasväki siirtyä kesänviettoon Länsi-Uudenmaan järvialueelle. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaita huviloita on mm. Jalassaaressa, Lylyisissä, Skraatilassa, Virkkalassa ja Karstunlahden rannoilla.

Lohjan teollisuushistoria on myös pitkä. Jo vuonna 1538 Lohjalle perustettiin Ojamon rautakaivos, joka toimi suomalaisen raudanjalostuksen alkuna. Malmin jatkokäsittelyä varten rakennettiin Mustionjoen alajuoksulle rautaruukkeja. 1800-luvulla teollistumisen myötä Lohja alkoi kehittyä nopeasti. Pitäjään kehittyi kaksi taajamaa, joista Virkkala oli teollisuusyhdyskunta ja Lohjannummi palvelukeskus. Lohjanjärven ympäristöön syntyi vuonna 1874 Hyvinkäältä Hankoon rakennetun rautatien myötä saha- ja puunjalostusteollisuutta ja ensimmäinen höyrysaha käynnistettiin Virkkalassa vuonna 1865. Vuosisadan lopulla höyrysahoja oli jo kolme vierekkäin. Vuodesta 1897 lähtien Virkkalassa jalostettiin kalkkikiveä ja 1907 käynnistyi lasitehdas. Teollistumisen tuloksena ja uuden kulkuyhteyden ansiosta Virkkala oli 1900-luvun alussa Lohjan suurin taajama. Rautatien vaikutuksesta syntyi Ventelään asumayhdyskunta, johon 1900-luvun alussa keskittyi maatalouteen liittyvää osuustoiminnallista yritystoimintaa.

Lohjannummi kehittyi ensimmäisen maakaupan myötä 1860-luvulla ja se olikin läntisen Uudenmaan pohjoisosan merkittävin kauppakeskus. Kalkkikiven louhinnan aloitus 1800-luvun lopulla Tytyrissä ja Pitkäniemen selluloosatehtaan toiminnan myötä 1906 kasvoi Lohjankylästä Virkkalaa suurempi. Lohjankylä erotettiin puoli-itsenäiseksi taajaväkiseksi yhdyskunnaksi vuonna 1911.

1920-luvulla Virkkalassa käynnistettiin sementtiteollisuus, vuonna 1925 Lohjan kalkkitehdas Oy avasi kalkkikivilouhoksen Ojamolla ja Lohjanvesistön Metsä Oy rakennutti sahan Hiidensalmeen. Lohjan kauppalaan sijoittui edelleen uusia teollisuuslaitoksia 1940- ja 50 –luvuilla ja 1960-luvulla Lohjanharjulle kehittyi rakennusaineteollisuutta.

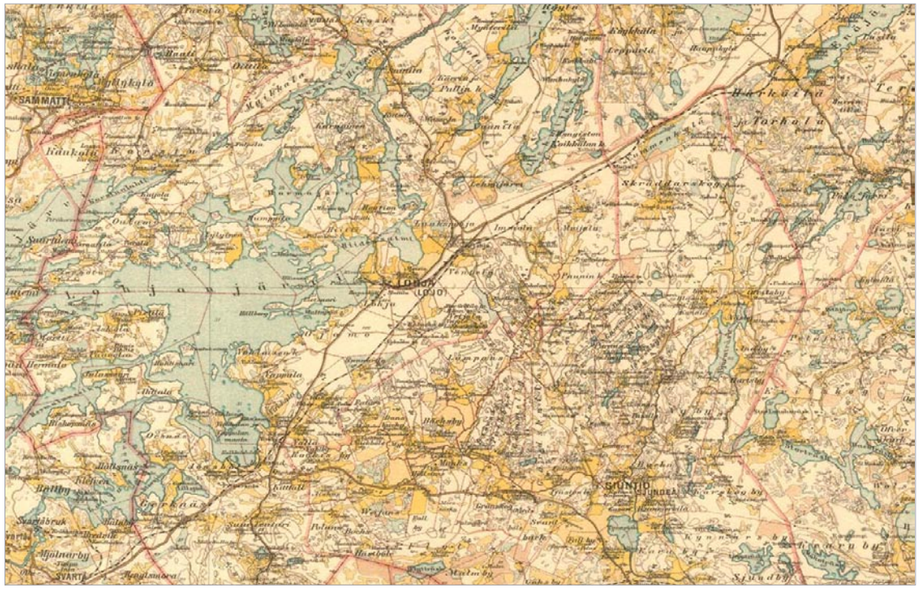

Ote vuoden 1913 taloudellisesta kartasta. (Lähde: Lohjan museo 2007)

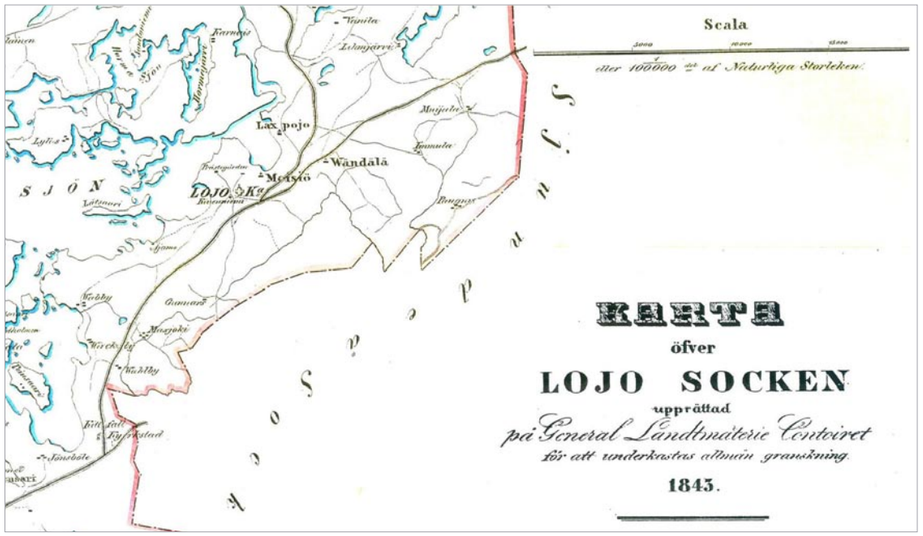

Ote vuoden 1843 Lojo Socken kartasta. (Lähde: Lohjan museo 2007)

Lohjan pitäjä jaettiin vuonna 1926 ja Lohjan kauppala sai kaupunkioikeudet vuonna 1969. Lohjan kaupunki ja Lohjan maalaiskunta yhdistyivät uudelleen vuonna 1997. Kulttuurihistoriallisesti arvokasta rakennuskantaa on jäljellä lähes kaikissa Lohjan kylissä. Virkkalan vanhat teollisuuslaitokset ovat sittemmin lopetettu ja uusia tullut tilalle, mutta työväen ja virkailijoiden asuinalueita on säilynyt jonkin verran. Erityisesti kirkon ympäristössä on säilynyt vanhan kulttuuriympäristön lisäksi kauppalakauden liikerakennuksia.

(Lähteet: Lohjan kaupunki 2006; Lohjan museo 2007; Uudenmaanliitto 2007)

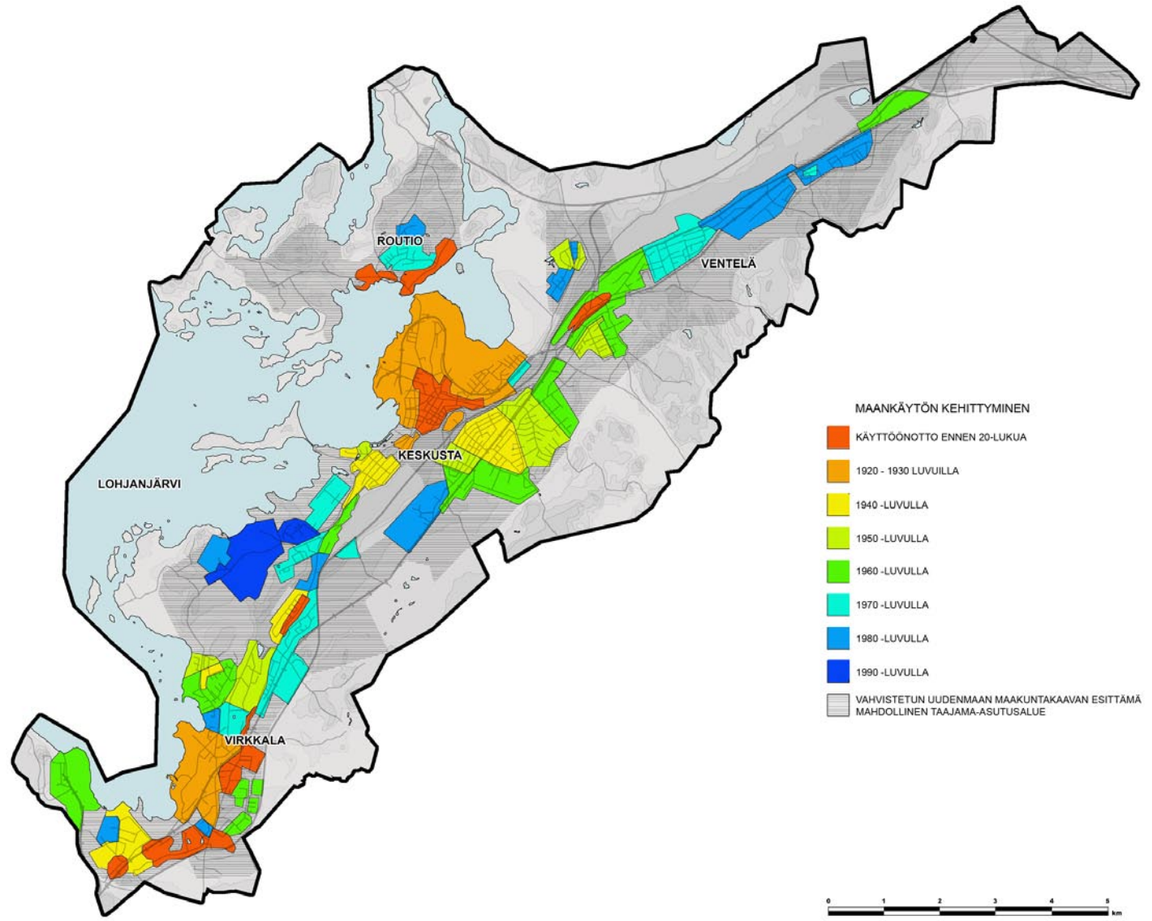

KAAVATILANNE

Entisen Lohjan maalaiskunnan yleiskaava vuodelta 1992 sekä entisen Lohjan kaupungin alueen ajantasa-asemakaavat yhdistettynä.

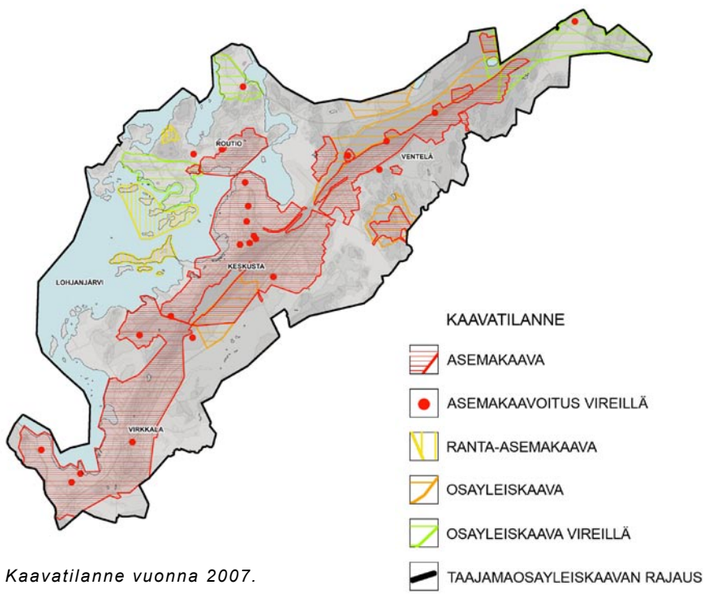

Kaavatilanne vuonna 2007.

Maakuntakaava

Ympäristöministeriö vahvisti 8. marraskuuta 2006 14.12.2004 hyväksytyn Uudenmaan maakuntakaavan. Maakuntakaava kattaa koko Uudenmaan alueen ja se sisältää kaikkien maankäyttömuotojen osalta alueidenkäytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet pitkälle tulevaisuuteen. Päätöksellä kumottiin Uudellamaalla aiemmin voimassa olleet seutukaavat sekä Läntisen Uudenmaan maakuntakaava.

Lohjan kunnan yleiskaava 1992

Lohjan kunnan yleiskaava on hyväksytty kunnanvaltuustossa vuonna 1992, mutta kaava on oikeusvaikutukseton. Yleiskaavan virkistys-, suojelu- sekä maa- ja metsätalousalueita on käytetty tässä työssä lähtötietoina viher- ja virkistysalueita kartoitettaessa.

Osayleiskaavat

Suunnittelualueella on voimassa seuraavat osayleiskaavat:
Gunnarlan osayleiskaava, vahvistettu v.1992
Ojamon yleiskaava, hyväksytty v.1986
Pappilankorven osayleiskaava, hyväksytty 1988.
Munkkaan jätekeskuksen osayleiskaava, hyväksytty v. 1999.
Lohjanharjun osayleiskaavan muutos- ja laajennus, vahvistettu v.2002.
Lehmijärven osayleiskaava, hyväksytty v. 1993
Karnaisten osayleiskaavaehdotus, hyväksytty kv:ssa 2007.

Suunnittelualueella vireillä olevat osayleiskaavat:

Paloniemen osayleiskaavaehdotus, alustavia kaavaluonnoksia.
Nummenkylän osayleiskaava, alustavia kaavaluonnoksia.
Hiidensalmen osayleiskaava, kaavoitusohjelmassa, alustavia kaavaluonnoksia.
Hormajärven osayleiskaavaluonnos
Keskustan osayleiskaava, kaavoitusohjelmassa.

Asemakaavat

Asemakaavoja sekä asemakaavanmuutoksia taajamaosayleiskaava-alueelle on laadittu yli 500 kpl. Asemakaavoitetun alueen pinta-ala on 3377 ha, joka kattaa noin 12,1% kaupungin maapinta-alasta. Vanhat rantakaavat ovat voimassa MRL:n mukaisina asemakaavoina, joihin sovelletaan ranta-asemakaavaa koskevia säännöksiä.

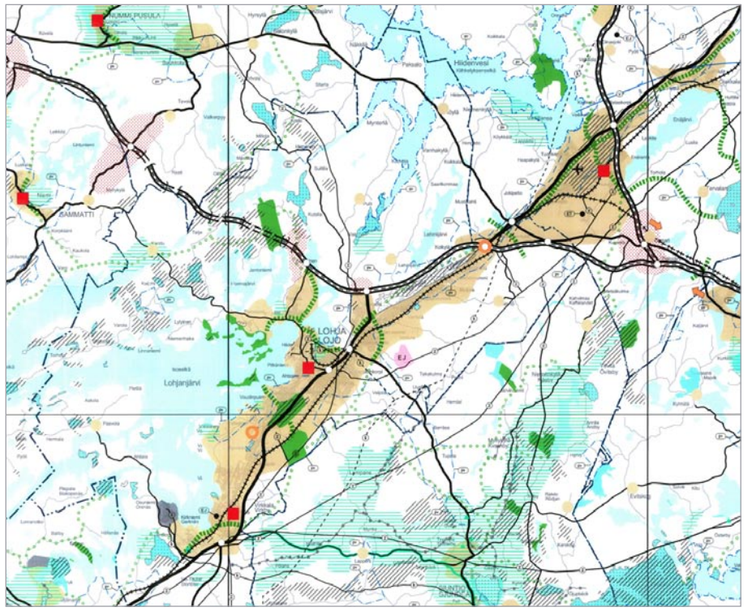

Ote Ympäristöministeriön vuonna 2006 vahvistamasta Uudenmaan maakuntakaavasta.

Maakuntakaavan osoittamat viheralueet harjulla ja Lohjanjärven saarissa on osattu ottaa hyvin huomioon virkistyskäytössä. Harjun yli osoitetut poikittaiset viheryhteydet ovat kuitenkin paikoitellen heikot. Myös seudulliset yhteydet pohjoiseen ja lounaaseen ovat puutteelliset.

Lohjan kunnan vuoden 1992 yleiskaavassa viheralueiden määrä on suhteellisen suuri. Laajin yhtenäinen kokonaisuus syntyy Paloniemen edustan saarista ja rantavyöhykkeestä. Muutoin viheralueet sijoittuvat asutuksen ja tiealueiden lomaan. Harjun sekä Kotniemen yhtenäiset metsäalueet on osoitettu metsätalousalueiksi, joilla on ulkoilunohjaamistarvetta. Kaavaan on merkitty virkistysalueiksi runsaasti alueita, joiden virkistyksellinen arvo on heikko (esim. liikennealueiden suojavyöhykkeet).

Asemakaavoissa suurimmat viheraluekokonaisuudet keskittyvät Lohjanharjulle keskustan kaakkoispuolelle sekä Moisionpeltojen rantavyöhykkeelle. Asuinalueiden lomaan on jätetty pienempiä käyttöviheralueita.

VIHER- JA VIRKISTYSALUEIDEN SEKÄ KEVYEN LIIKENTEEN REITISTÖN NYKYTILA

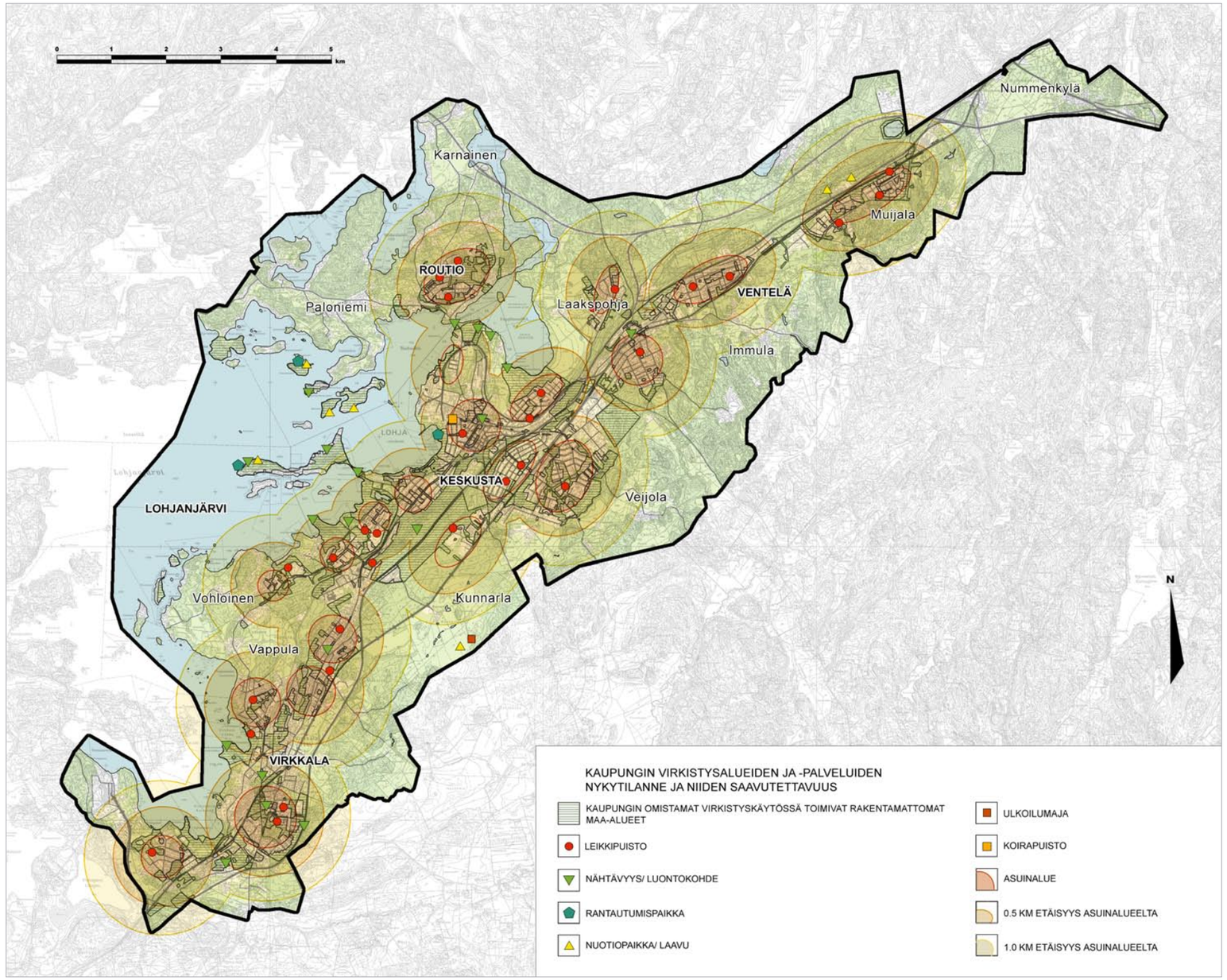

Lohjan monipuolinen luonto ja vaihteleva topografia tarjoavat runsaasti erilaisia mahdollisuuksia luonnon virkistyskäyttöön. Suosituimmat ulkoilualueet sijaitsevat Lohjanharjulla ja Lohjanjärven ranta-alueilla. Suomessa jokamiehenoikeus mahdollistaa luonnon virkistyskäytön myös yksityisellä maalla ilman lupaa ja laajoja yksityisomistuksessa olevia metsäalueita löytyykin Lohjalta runsaasti. Yli puolet lohjalaisista asuu 2 km säteellä ja yli 90% väestöstä 5 km säteellä joko Lohjan keskustasta, Virkkalasta tai Muijalasta. Asutuksen keskittyminen luo hyvät edellytykset kevyen liikenteen reitistön käyttöön.

Lohjan kaupungin omistamat viheralueet ovat suhteellisen pieniä ja hajanaisia ja sijaitsevat pääasiassa suurimmissa taajamissa. Rakennettujen puistojen osalta Lohjalla ei ole kovin pitkiä perinteitä, vaan puistot ovat muovautuneet rakennetun ympäristön jatkeeksi. Laajemmista viherkokonaisuuksista keskeisimmät ovat harjun metsäalue keskustan vieressä Lohjanharjulla sekä Lohjanjärven saarten muodostama laaja ja omaleimainen virkistysaluekokonaisuus. Lohjan kaupungille on laadittu viheralueohjelma 2004 – 2014, jonka luokitusten mukaan kaupungin omistamia viheralueita hoidetaan puisto-osaston toimesta.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaita viheraluekohteita Lohjalla ovat museona toimiva Iso-Pappilan puisto, vanhainkotina toimivan Paloniemen kartanon puisto, Porlan entisen kalanviljelylaitoksen alue, sekä Virkkalassa Paul Olssonin suunnittelema Petter Forsströmin talon piha ja puutarha, Kyrkstadin kartanopuisto sekä kalkkitehtaan rakentamat puistoalueet Pähkinäniemessä.

Leikkipuistot kuuluvat Lohjan kaupungin hoitoon. (Kuva: Elina Tirkkonen)

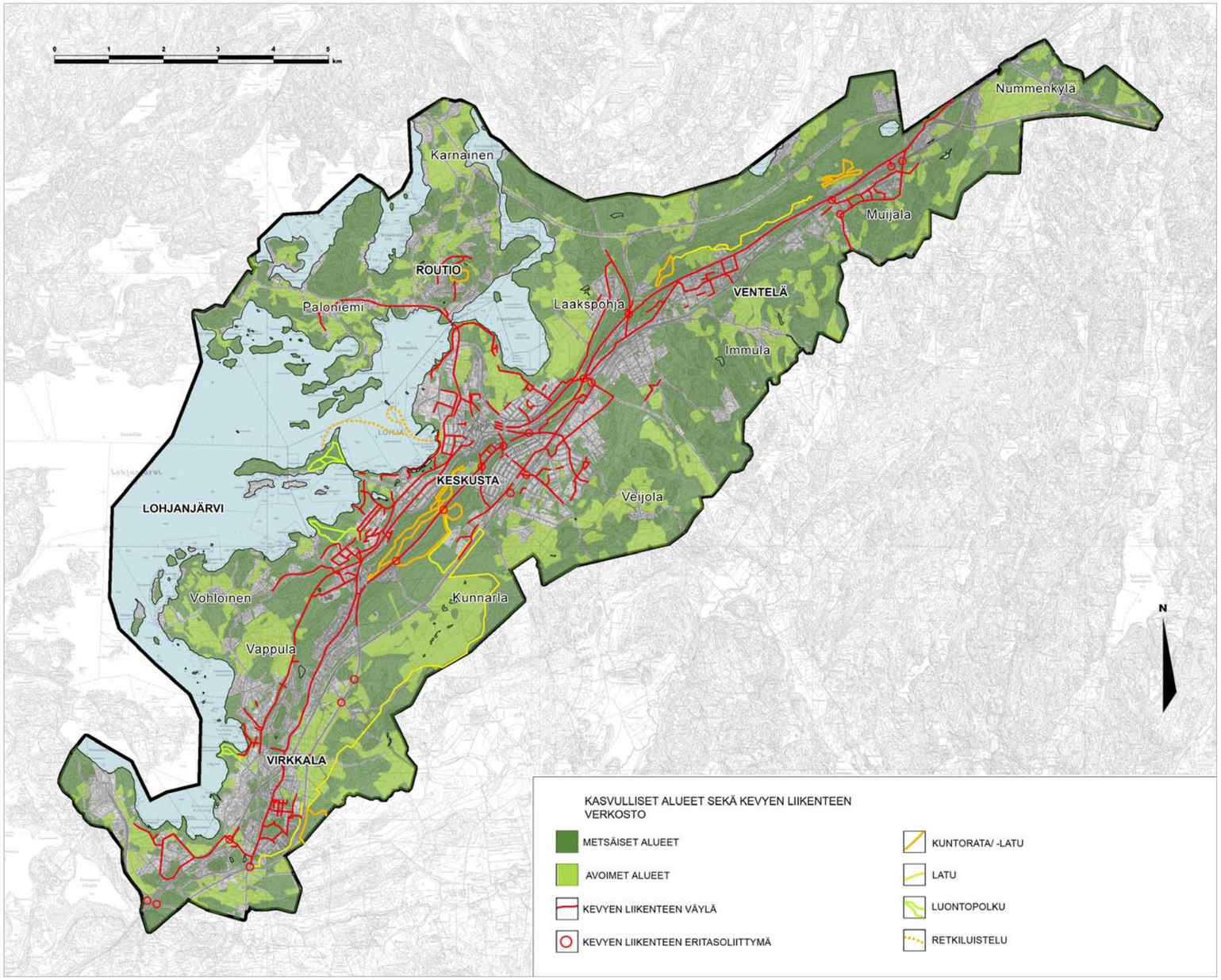

Lohjalla on yhteensä 74 km kaupungin ylläpidettäviä kevyen liikenteen väyliä. Väylät kulkevat osayleiskaava-alueella pitkälti nauhamaisen taajamarakenteen ja asutuskeskittymien lomassa. Asuinalueiden sisäisiä jalkakäytäviä ei ole huomioitu yleiskaavatasoisessa tarkastelussa.

Pisin yhtenäinen kevyen liikenteen väylä kulkee suunnittelualueen läpi harjun suuntaisesti Valtatie 25:ttä seuraten ja toimii tärkeimpänä seudullisena reittinä. Eritasoliittymät keskittyvät VT 25:n, rautateiden, ajoneuvoliikenteen sekä kevyen liikenteen risteämiskohtiin. Muutoin poikittaisyhteydet joutuvat kulkemaan Lohjanharjuntien yli. Ulkoilua varten rakennettuja rantaraitteja Lohjalla on 5 km pituudelta. Rantaraitti kuitenkin katkeaa useasta kohtaa asutuksen ja maanomistusolojen takia.

Suurimmat puutteet kevyen liikenteen reitistöstä löytyvät keskustan sisäisestä pyöräilyverkosta, suunnittelualueelta pohjoiseen kulkevista seudullisista yhteyksistä, Vappulantien suuntaisesta yhteydestä, sekä turvallisista, harjun yli kulkevista poikittaisliikenteen yhteyksistä.

Lohjanharjun suuntaisesti kulkeva kevyen liikenteen väylä toimii myös seudullisena reittinä. (Kuva: Elina Tirkkonen)

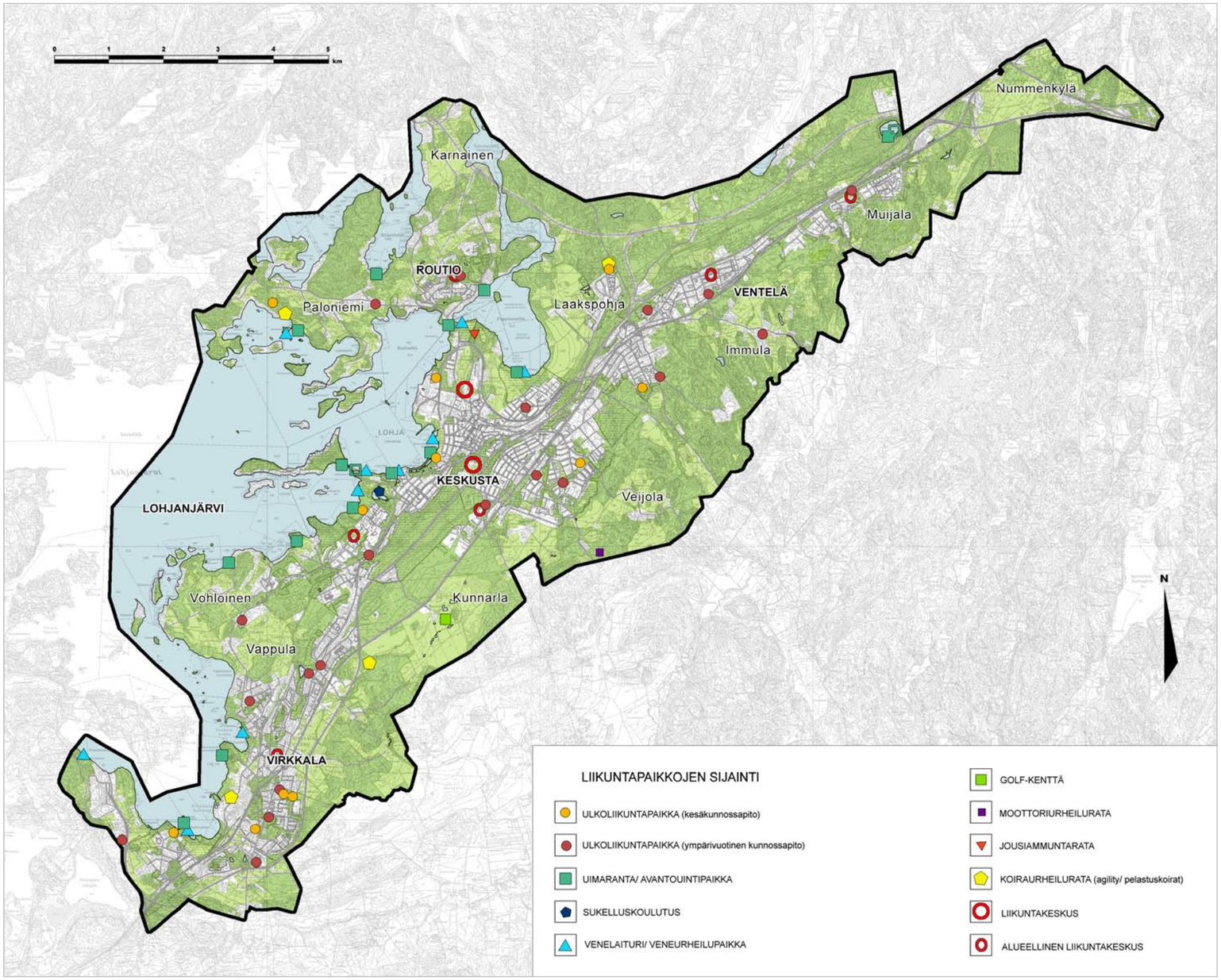

Viheralueiden tarjoamista palveluista tärkeimpiä ovat leikkipuistot, uimarannat, pallokentät, luistinradat ja venelaiturit. Viheralueohjelman mukaan kaupunki omistaa puistoiksi ja virkistysalueiksi kaavoitettua rantaviivaa n. 14 km. Uimarantoja ja venepaikkoja Lohjalla on kokoonsa nähden riittävästi, samoin rakennettuja puistoja. Kaupungin ylläpitämiä uimarantoja on 17 kpl ja venelaitureita 11 kpl.

Kaupungin hoitamia leikkipuistoja taajama-alueella on 32 kpl, urheilukenttiä 7 kpl, pallokenttiä/ luistelualueita 13 kpl ja muita urheilukenttiä (esim. tennis-/beach-kenttiä) 21 kpl. Puistojen ja kenttien sijainti keskittyy taajamien läheisyyteen. Viljelypalstoja löytyy Ojamolta, Immonkadulta, Suninhaasta, Routiolta sekä Muijalasta. Koirapuistoja Lohjalla on vain yksi. Erillisiä kuntoratoja, latuja ja luontopolkuja Lohjalla on kokoonsa nähden kattavasti. Ylläpidettäviä valaistuja kuntoratoja on 15 km ja muita hiihtolatuja ja ulkoilureittejä yhteensä 30 km. Laajin kuntorata sijaitsee aivan keskustan tuntumassa harjun päällä.

(Lähteet: Lohjan kaupunki 2004; Lohjan kaupunki 2006(a); Lohjan kaupunki 2006(b); Lohjan kaupunki 2006(c))

Kaupungin hoidossa on monta Lohjanjärven rannalla sijaitsevaa uimarantaa. (Kuva: Elina Tirkkonen)

MAISEMAN TILALLISUUS

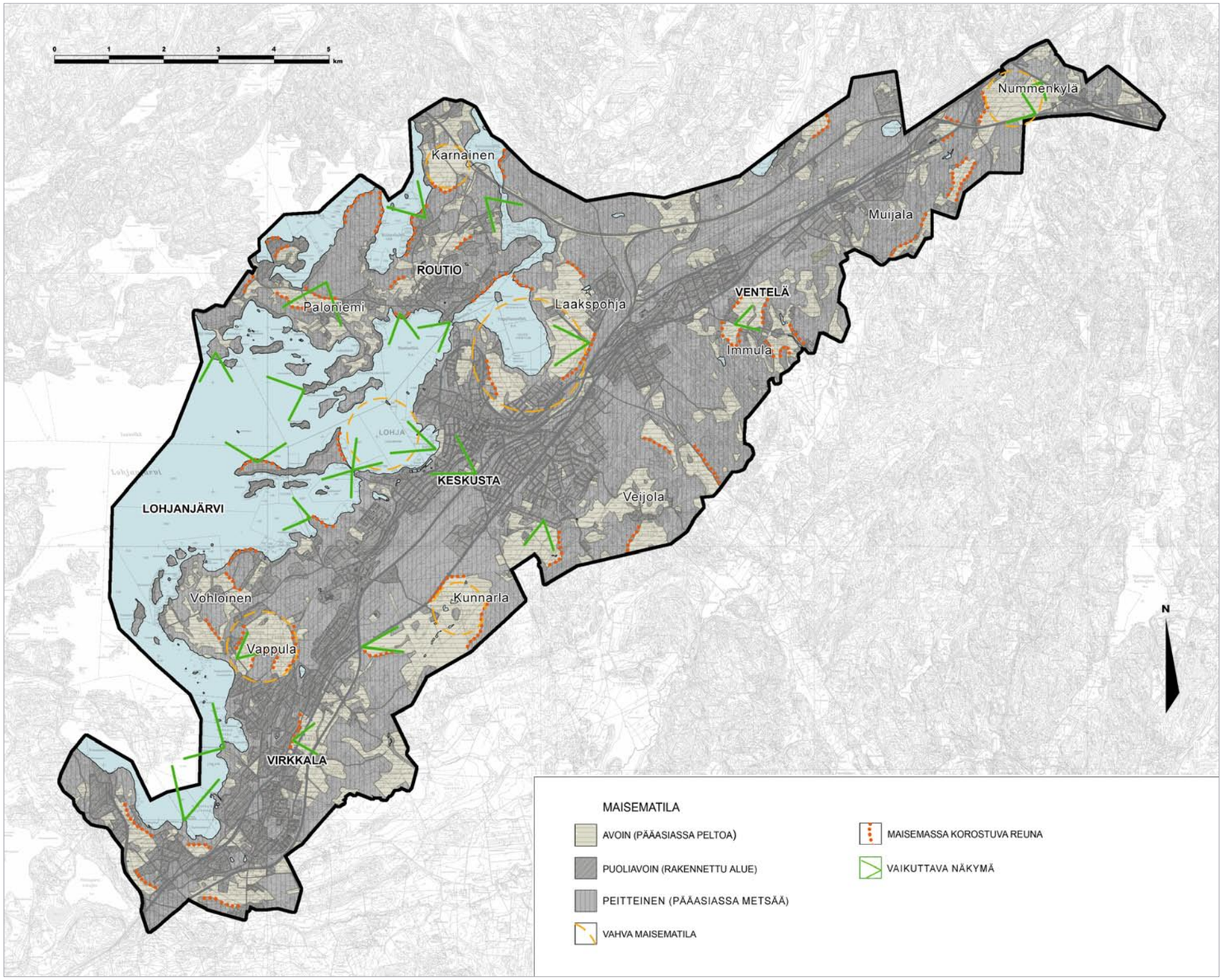

Lohjan taajamaosayleiskaava-alueen maiseman selkärankana toimii Lohjanharjun reunamuodostuma, joka on Lohjanjärven ohella toiminut asutuksen ja tiestön sijoittumisen lähtökohtana. Rakentaminen sijoittuu suurelta osin edullisille rinnevyöhykkeille, mutta paikoitellen keskustaajamissa myös rantojen läheisyyteen. Maiseman tilallisuutta hahmotettaessa voidaan rakennetut alueet, riippumatta rakentamisen laadusta, luokitella kuuluvaksi puoliavoimiin alueisiin.

Suurimpana yhtenäisenä avoimena maisematilana toimii Lohjanjärvi, joka selkineen muodostaa laajan, maisemaa hahmottavan tilan ja luo vahvan identiteetin alueelle. Muutoin laajemmat avoimet alueet ovat pääsääntöisesti viljelysalueita, jotka sijoittuvat alaviin laaksopainanteisiin ja rantatasanteille.

Suurmaisemassa selänne- ja harjumetsät luovat maisemaan vertikaalista rajaavuutta vastapainoksi avoimille ja rakennetuille alueille. Lähimaisemassa harjuluonto on kuitenkin puoliavointa aluskasvillisuuden ollessa niukkaa ja matalaa.

Tyypillinen vahva, maisemakuvassa havaittava maisematila syntyy kohtiin, joissa maiseman perustasoa rajaa voimakkaat reunat, esimerkkinä metsäselänteiden rajaamat peltoaukeat. Myös rajatut vesialueet selkeine rantamuotoineen saavat paikoitellen aikaan vahvan maisematilantunnun.

Pitkiä näkymälinjoja avautuu ranta-alueilta Lohjanjärven suuntaan. Paikoitellen myös harjun korkeimmilta kohdilta sekä peltoaukeiden laidoilta aukeaa näkymälinjoja ympäristöönsä. Maiseman tilallisuuden kokemiseen vaikuttavat myös vuodenajat, jotka näkyvät maisemakuvan muutoksena. Talven lehdettömänä aikana maisema on avoimempi ja näkymät laajempia, kun taas kesäaikaan lehdet rajaavat näkymiä ja tekevät maisemasta suljetumman.

(Lähteet: Maanmittauslaitos. Maastokartat 1:20 000 nrot 2014 12, 2023 10, 2032 03, 2041 01, 2041 04; Lohjan kaupunki 2005)

MIELENMAISEMA

Mielenmaisema käsitteenä tarkoittaa kokijan subjektiivista tulkintaa ympäristöstä. Tulkintaan sisältyy niin muistoja, odotuksia kuin arvoja, toisin sanoen ihmisen suhteen ympäristöönsä. Jokainen kokee mielenmaisemansa tavallaan, eikä tässä työssä ei ole pyritty tekemään laajaa kartoitusta eri näkökulmista. Mielenmaiseman lähtökohdiksi ja esimerkeiksi on otettu paikallisten asukkaiden, virkamiesten sekä työn tekijän huomioita ja mielikuvia. Viheralueiden suunnittelussa mielenmaiseman kokemiseen pyritään vaikuttamaan antamalla kokijalle mahdollisuus kerätä vihjeitä esimerkiksi ympäristöönsä liittyvästä historiasta ja luonnosta, ja näin syventää suhdetta ja luoda sidoksia alueeseen.

Lohjasta alueena monille tulee mieleen Lohjanharju sekä Lohjanjärvi, jotka ovat paikallisen maiseman vahvimpia ja tunnetuimpia elementtejä. Lohjan sijainti tiiviin pääkaupunkiseudun ulkopuolella herättää ihmisissä mielikuvan ”luonnon keskellä” asumisesta, jolloin ihminen odottaa alueelta myös hyviä virkistäytymismahdollisuuksia. Lohja on myös tunnettu monipuolisesta luonnonkasvillisuudestaan ja laajoista omenatarhoistaan. Matkailuesitteissä Lohjaa mainostetaankin ”omenakaupunkina”, joka luo mielikuvaa pienestä puutarhakaupungista.

Harju ja järvi ovat suomalaisen maiseman elementtejä. Harju koetaan pysyvänä historiallisena monumenttina, jonka hyvää maapohjaa on vuosisadat käytetty teiden ja rakentamisen perustana. Harjuluonnon mäntymetsät yhdistetään usein parantoloihin ja terveelliseen, pohjaveden kyllästämään maaperään. Harjun maaperän varannot ovat mahdollistaneet rakentamisen ja maa-ainesoton, jotka ovat vaurastuttaneet aluetta ja kasvattaneet kaupunkia. Maavarantojen runsas käyttö on myös luonut negatiivisia mielikuvia maa-ainesotto-alueista, jotka pilaavat maisemaa ja ympäristöä.

Maiseman elementtejä on kuitenkin paikoitellen käytetty heikosti hyödyksi eivätkä alueen historia ja luontoarvot avaudu käyttäjälle. Lohjan keskustan edullista sijaintia harjun ja järven välimaastossa ei ole osattu ottaa niin hyvin huomioon kuin olisi mahdollista. Käynti keskustassa ei kerro Uudenmaan suurimman järven läheisyydestä, vaan kaupunki tuntuu kuin kääntäneen selkänsä järvelle. Tieympäristö on vallannut maiseman herkkiä selännealueita ja muuttanut maisemaa radikaalilla tavalla. Kaupungin syntyyn vaikuttanut teollisuushistoria ei näy ympäristössä kuin suurina teollisuuslaitoksina, jotka hallitsevat maisemaa ja muuttuvat mielikuvissa helposti negatiivisiksi asioiksi.

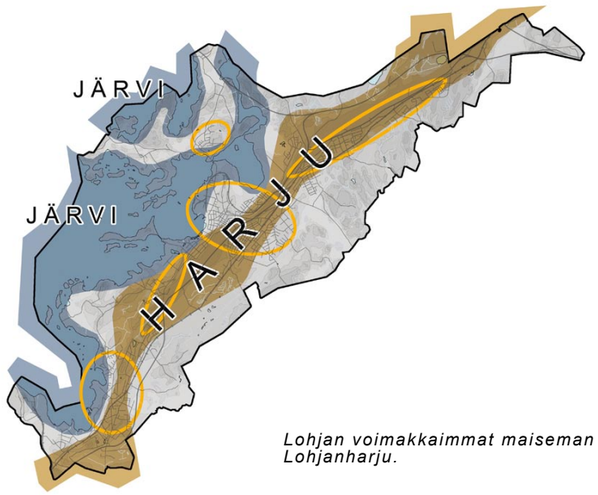

Lohjan voimakkaimmat maiseman elementit ovat Lohjanjärvi ja Lohjanharju.

Ellen Favorin (1853-1919) maalaus kuvaa hyvin tyypillistä suomalaista mielenmaisemaa. Näkymä Lohjanharjulta. (Lähde: Lohjan kaupunki)

(Lähteet: Lohjan kaupunki, Lukkarinen V. & Waenerberg A. 2004, tekijän tulkintaa)

MAISEMARAKENTEESEEN PERUSTUVA VYÖHYKEJAKO

Arvioitaessa alueiden soveltuvuutta virkistys- ja ulkoilukäyttöön, tulee niiden ominaispiirteet ja muutoksen sietokyky tuntea. Lohjan taajama-osayleiskaava-alueen maisema voidaan karkeasti jakaa viiteen maisemarakenteeseen pohjautuvaan vyöhykkeeseen, jotka kuvaavat alueelle ominaisia luonnonoloja ja piirteitä. Kulutuksenkestävyys riippuu pitkälti maalajista, kasvupaikan lajistosta, rinteiden kaltevuudesta ja suuntauksesta. Pelkistetty vyöhykejako toimii viheralueverkoston kehittämisen ja suunnittelun apuna ja ohjeistuksena.

Selänteen lakivyöhyke

Selänteen lakivyöhyke sijaitsee maiseman ylimmällä tasolla eli selänteen harjalla. Selänteiden lakialueet ovat luonnostaan metsäisiä vedenjakaja-alueita, eivätkä ne kestä rakentamiseen ja kulutukseen liittyviä rasitteita. Muutokset alueen maisemarakenteessa saattavat vaikuttaa niin paikallisilmastoon, kasvillisuuteen, maapohjan kulutuskestävyyteen kuin vesioloihin. Häiriöt vedenjakajilla ja valuma-alueiden yläosissa voivat muuttaa vesisuhteita, kuivumista ja valuntaa aiheuttaen rinteiden alaosissa mm. likaantuneiden vesien pääsyä vesistöihin. Lohjan kohdalla selänteiden lakivyöhykkeitä on kolmea eri tyyppiä; harju-, kallio- ja moreeniselänteitä.

Selänteen lakivyöhyke tulee säilyttää metsäisenä. (Kuva: Elina Tirkkonen)

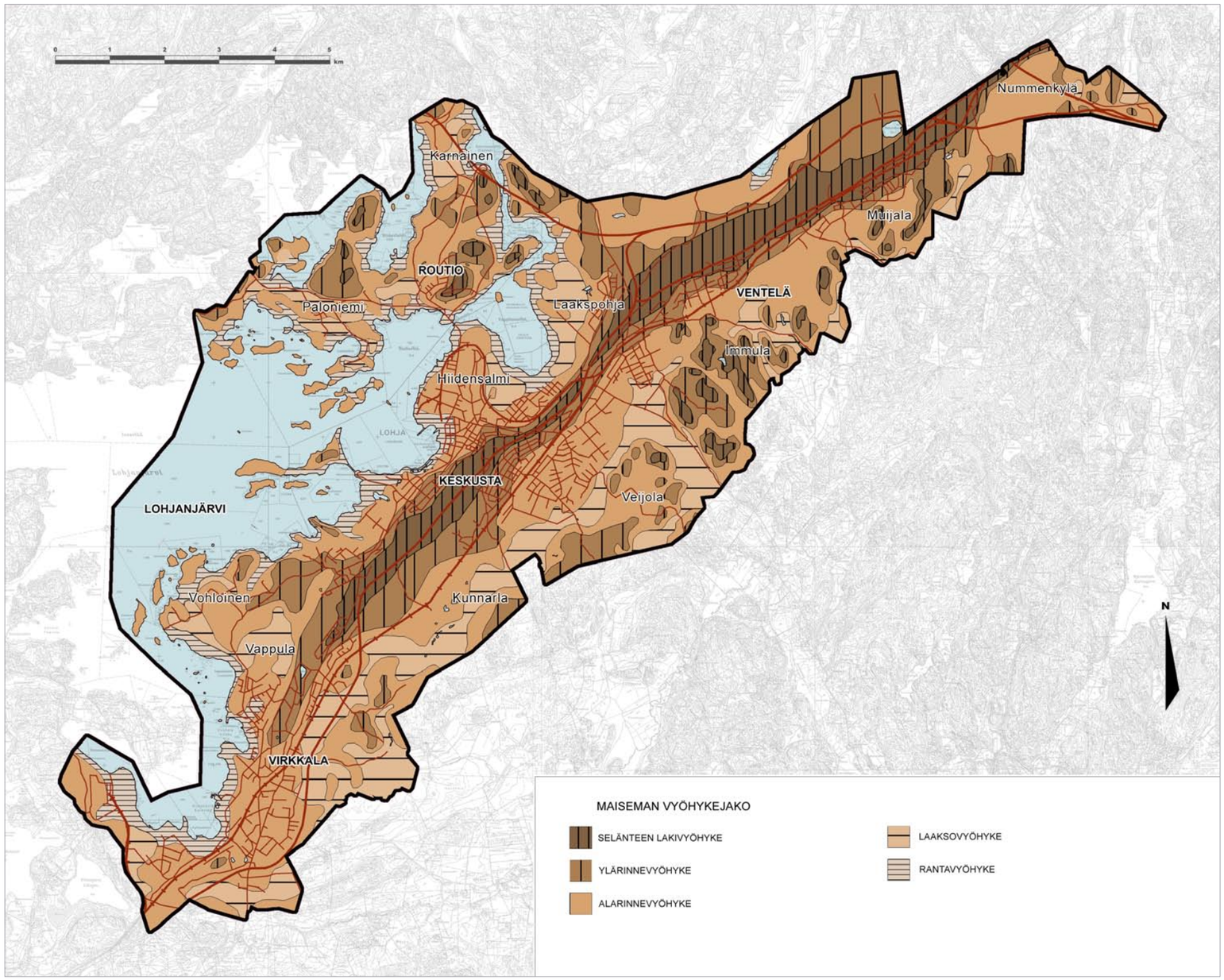

VIHERALUEIDEN JATKOSUUNNITTELUSSA HUOMIOITAVIA ASIOITA

SELÄNTEIDEN LAKIVYÖHYKE:

- *Selänteiden lakivyöhykkeet tulee säilyttää metsää kasvavina luonnontilaisina viheralueina*
- *Harjun lakialueet kestävät huonosti kulutuksen aiheuttamia muutoksia, joten viher-alueilla tarvitaan kulkua ohjaava polkuverkosto*
- *Lakivyöhykkeet ovat vedenjakaja- ja pohjavedenmuodostumisalueita, joten likaavaa toimintaa ei tule alueelle sallia*
- *Selänteen lakivyöhykkeen eheä metsäsiluetti on tärkeä kaukomaisemalle, joten metsää uudistettaessa uudistusalat on pidettävä pienimuotoisina*
- *Eroosioherkkiin paikkoihin tulee istuttaa sitovaa luonnonkasvillisuutta*
- *Virkistystoimintaa palvelevia suuria rakenteita tulee välttää*
- *Virkistystoimintaa palvelevia suuria rakenteita tulee välttää*

Erityisen arka alue on kasvillisuudeltaan ja maaperältään karu ja kuiva selänne, jollaiseksi Lohjanharjun harjuselänteen laki voidaan määritellä. Kasvillisuus koostuu pääasiassa mäntyvaltaisesta karukko- ja kuivankankaan metsätyypistä. Harjukasvillisuuden huono uusimiskyky ja ohut pintamaa eivät pysty itsestään korjaamaan maaperään kohdistuneita rasituksia. Jyrkimmillä rinteillä eroosio on mahdollinen. Rakentamiselle hyvä maaperä sekä maa-ainesotto uhkaavat harjuselänteen säilymistä luonnonmukaisena viheralueena. Muutokset selänteiden yläosissa vaikuttavat myös rinteiden alaosiin. Harjuselänne toimii yleensä myös pohjavesivarastona, jolloin veden epäpuhtaudet saattavat päästä pohjaveteen. Nykyisellään Lohjanharjun lakivyöhykkeelle on metsäalueiden lisäksi sijoittunut liikenneväyliä, urheilualueita, maa-ainesottoalueita sekä suuria kauppakeskittymiä, jotka aiheuttavat muutoksia luontaiselle valunnalle ja imeytymiselle sekä kasvillisuuden menestymiselle. Voimakkaat maastoleikkaukset saattavat myös aiheuttaa maaperän eroosiota. Taajamaosayleiskaavan kaakkois- ja pohjoisosaan sijoittuneet kallioselänteet ovat osin avokalliota ja osin karua, ohuen moreenikerroksen peittämää mäntyvaltaista kangasmetsää. Ohuen humuskerroksen kalliokasvillisuus on kulutukselle herkkää ja alueen korjaantumis- ja uusimiskyky on heikko. Niukkaan veteen sopeutuneiden puiden juuristo ja kuivat jäkälät kärsivät helposti kulutuksesta. Kasvillisuuden ollessa niukkaa valunta on voimakasta eikä se ehdi imeytyä maaperään. Taajamaosayleiskaavan kallioselänteiden lakivyöhykkeet ovat jääneet suurimmaksi osaksi rakentamisen ulkopuolelle.

Paikoitellen moreenikerros peittää selänteiden lakialueita. Nämä paksumman humuskerroksen lakialueet kestävät enemmän kulutusta ja muutoksia kuin harju- tai kallioselänteiden lakialueet. Moreeniselänteiden lakivyöhykkeen maaperän ravinteisuus on hyvä ja pienilmasto yleensä suotuisa. Vedenjakajina toimivien moreeniselänteiden lakiosat on syytä jättää metsäisiksi.

Kalliokasvillisuus kestää huonosti kulutusta, koska humuskerros on ohut. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Ylärinnevyöhykkeellä kulun ohjaus on tärkeää etenkin jyrkissä rinteissä. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Rinnevyöhyke

Suurin osa Lohjan taajamaosayleiskaava-alueesta kuuluu rinnevyöhykkeeseen. Rinnevyöhyke kattaa selänteiden ja maiseman alimpien osien välisen alueen, minne on perinteisesti sijoittunut toimintaa ja asutusta. Rinnevyöhyke on maisemarakenteen osa, jossa luonnonolot ja maiseman rakenne ovat vaihtelevimmat. Kasvillisuus on muokkautunut maaperän, topografian ja pienilmaston pohjalta ja vaihtelee olosuhteiden mukaan runsaasti. Rinnevyöhyke voidaan jakaa maisemarakenteen mukaan vielä ylä- ja alarinnevyöhykkeisiin ympäristön muutoksen sietokyvyn mukaan.

Ylärinnevyöhyke

Ylärinnevyöhyke sijaitsee yleensä selänteiden jyrkimpien rinteiden kohdalla ja toimii lakialueen puskurivyöhykkeenä. Maaperä koostuu pääasiassa sorasta, hiekasta ja moreenista. Kasvillisuus vaihtelee rinteen suuntautumisen mukaan kuivahkon kankaan tyypistä tuoreen kankaan metsätyyppiin. Ylärinnevyöhykkeen kulutuksenkestävyys ja uusiutumiskyky riippuu maaperästä, kasvillisuudesta ja topografiasta. Kuivahkon kankaan kulutuksenkestävyys on melko hyvä, tuoreen kankaan metsätyypin hyvä. Uusiutumiskyvyltään tuore kangas on kuivahkoa parempi, mutta uusiutumiskykyyn vaikuttavat pitkälti myös rinteiden kaltevuus. Hiekka- ja sora-alueiden reunoilla uusiutumiskyky on heikohko eikä maaperä kestä rajuja muutoksia, kun taas maapohjan ollessa moreenia rinteet kestävät kulutusta paremmin. Taajamaosayleiskaavan alueella ylärinnevyöhykkeelle on nykyään sijoittunut viheralueiden lisäksi kaupan yksiköitä sekä asutusta.

Alarinnevyöhyke

Alarinnevyöhykkeen maaperä koostuu hienojakoisista lajittuneista maalajeista kuten hiekasta ja hiedasta. Kasvillisuus muodostuu kuivahkon-, tuoreen- ja lehtomaisen kankaan metsätyypeistä riippuen rinteiden suuntautumisesta ja paikallisista vesioloista. Tuore kangas kestää kulutusta vyöhykkeen metsätyypeistä parhaiten ja sen uusiutumiskyky on hyvä. Lehtomaisen kankaan uusiutumiskyky on myös hyvä, mutta sen kulutuksenkestävyys on tuoretta kangasta heikompi. Alarinnevyöhykkeelle on perinteisesti sijoittunut eniten

YLÄRINNEVYÖHYKE:

- *Ylärinnevyöhyke tulee mahdollisuuksien mukaan säilyttää metsää kasvavana luonnontilaisena viheralueena*
- *Rinteiden jyrkkä yläosa on kulutuskestävyydeltään heikohkoa ja eroosioherkkää, joten virkistyskäyttö tulee ohjata rakennettuja ulkoilureittejä pitkin*
- *Jyrkät ja karut rinteet kestävät kulutusta vähemmän kuin rehevämmät ja loivat*
- *Alueelle voidaan ohjata kevyttä virkistystoimintaa*

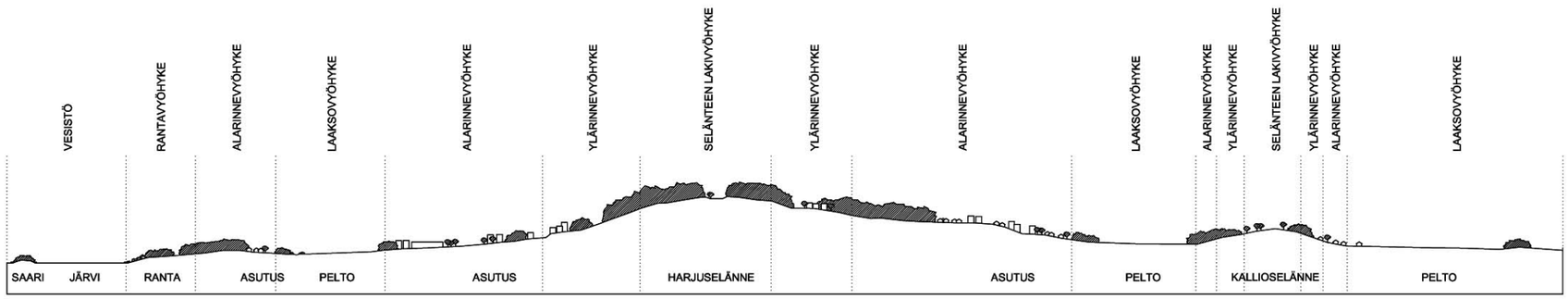

muutosta vaativat toiminnot. Taajamaosayleiskaava-alueen alarinnevyöhykkeelle sijoittuu nykyään niin asutusta kuin teollisuutta. Vyöhykkeellä sijaitsevat viheralueet kestävät kulutusta ja muutosta, joten se sopii uusiutumiskykyisenä voimakkaan virkistyskäytön alueeksi.

Laaksovyöhyke

Laaksovyöhyke sijaitsee maiseman alimmalla tasolla selännealueiden välissä. Maaperä on yleensä hienojakoista maa-ainesta, kuten savea ja hiesua. Tasankojen keskellä virtaa usein puro. Kasvillisuus koostuu tuoreiden kankaiden, tuoreiden sekä kosteiden lehtojen metsätyypeistä. Tuore kangas kestää kulutusta melko hyvin ja sen uusiutumiskyky on hyvä. Lehtotyypin uusiutumiskyky on hyvä, mutta kulutusta alue kestää melko huonosti. Viljelykäytössä olevilla, runsaasti muokatuilla avoimilla alueilla on maisemallisesti tärkeä rooli. Osayleiskaavan alueella vyöhykkeen ravinteikkaat tasangot on raivattu pääasiassa viljelykäyttöön.

LAAKSOVYÖHYKE:

- Viljelykäytössä olevat alueet tulee mahdollisuuksien mukaan pitää avoimina
- Viljelyalueiden ja vesistöjen väliin tulee jättää kasvullinen suojavyöhyke
- Laakson arimmille paikoille ei tule osoittaa voimakkaasti kuluttavaa käyttöä (esim. purovarret)

Avoimet viljelyalueet sijoittuvat laaksovyöhykkeelle. (Kuva: Elina Tirkkonen)

ALARINNEVYÖHYKE:

- Alarinnevyöhyke sietää rakentamista ja muutosta
- Maapohja on kulutuskestävyydeltä hyvä ja kasvillisuus uusiutumiskykyinen
- Alarinnevyöhyke sopii voimakkaan virkistyskäytön alueeksi
- Viheraluetyyppi voi vaihdella luonnontilaisesta rakennetun puistomaiseksi

Rantavyöhyke

Rantavyöhyke sijaitsee laajojen vesistöjen lähivaikutusalueella. Vyöhyketyyppi on laaksovyöhykkeen ohella maiseman alinta aluetta ja herkkä muutoksille. Maaperä vaihtelee kalliosta saveen. Rantavyöhyke on usein lehtotyypin metsäaluetta, joka kestää kulutusta ja muutosta heikosti. Lohjan erikoisuutena on vedenpinnan laskemisen seurauksena syntyneet tervaleppälehdot. Rantavyöhykkeelle on osayleiskaavan alueella nykyään sijoittunut mm. viheralueita, asutusta ja teollisuutta.

Ranta-alueen muutos näkyy pitkälle ympäröivään maisemaan. (Kuva: Elina Tirkkonen)

RANTAVYÖHYKE:

- Ranta-alueen maisema on herkkä muutokselle
- Aroille paikoille ei tule osoittaa voimakkaasti kuluttavaa käyttöä (esim. rantalehdot)
- Kasvullinen rantavyöhyke tulee säilyttää sitomassa rantatörmää
- Viljelyalueiden ja vesistöjen väliin tulee jättää kasvullinen suojavyöhyke

KAUPUNKIRAKENTEEN JA MAISEMAN ERITYISARVOT

Lohjan hallitsevimmat luonnonelementit ovat Lohjanjärvi ja Lohjanharju, jotka muodostavat alueen identiteetin ja selkärangan. Tarkasteltaessa kaupunkirakenteen ja maiseman arvoja viher- ja virkistysaluejärjestelmän kannalta, nousevat esille alueen historiasta ja luonnosta kertovat paikat, virkistystoiminnan kohteet sekä visuaalisesti vaikuttavat näkymät.

Lohjanharjun yhtenäisenä säilyneet metsäalueet ovat arvokkaita kokonaisuuksia. Kaukomaisemassa ne muodostavat yhtenäisen metsäsiluetin ja korostavat harjun sijaintia. Miellyttävä ulkoiluympäristö, harjukasvillisuus ja paikoitellen laelta aukeavat näkymät muodostavat tärkeän osan viher- ja virkistysalueverkostoa. Niiden kuuluminen Suomen Natura 2000 –kohteisiin asettaa omat vaatimuksensa käytön kehittämiselle.

Lohjanjärven sijainti taajamakeskittymien tuntumassa on mahdollistanut rantojen toimivan virkistyskäytön ja virkistyspalveluiden tarjonnan. Rakennettujen rantojen lisäksi myös luonnonmukainen ranta on asukkaiden tavoitettavissa. Lohjanjärvi itsessään on arvokas virkistysaluekokonaisuus vesiaktiviteettien tarjoajana. Suunnittelualueen pohjoisosassa sijaitsevan kirkasvetisen Hormajärven virkistyskäyttö on Lohjanjärveen verrattuna vähäistä.

Näkymä Liessaaren kallioilta. (Kuva: Elina Tirkkonen)

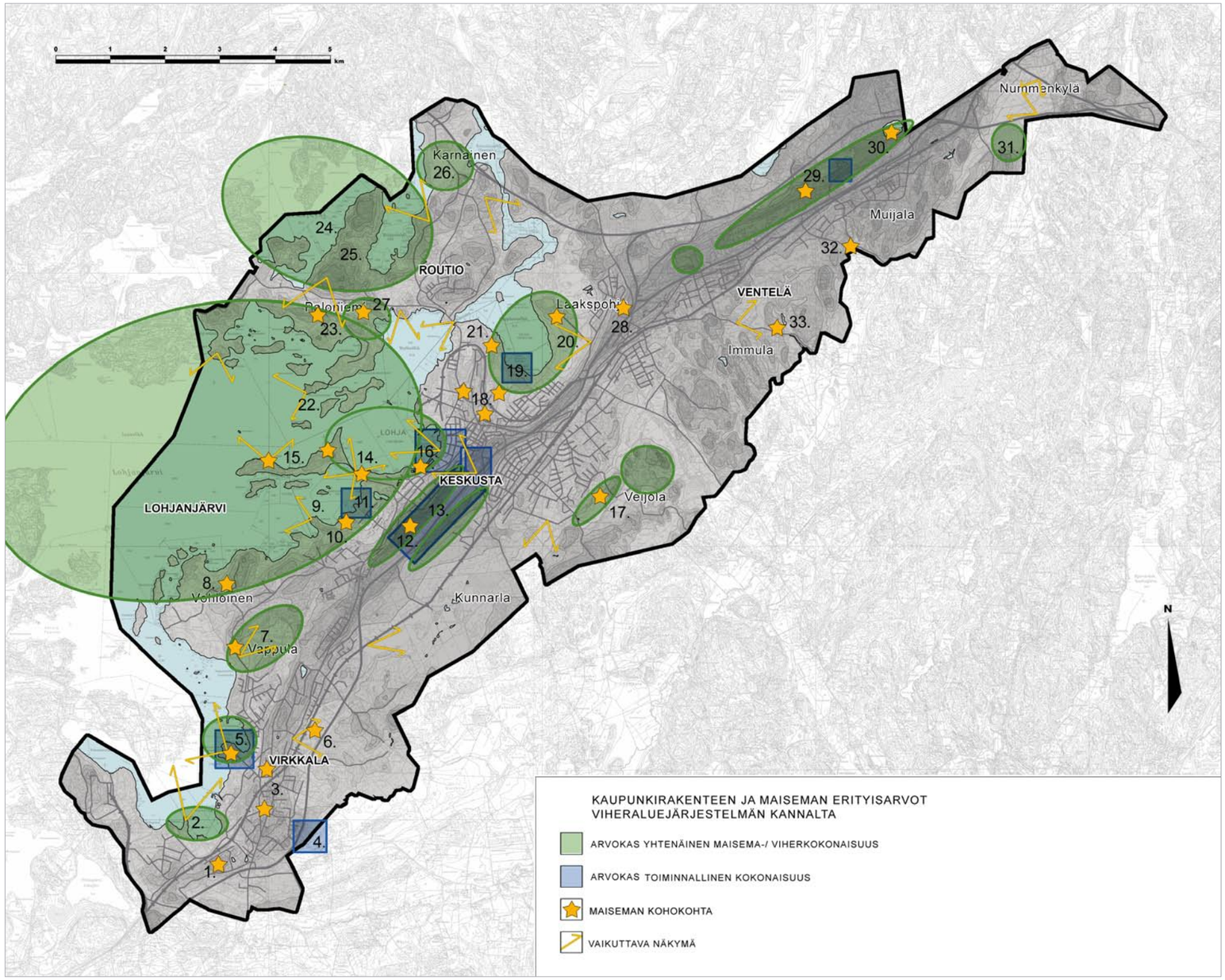

Lohjanjärven saaret tuovat mantereen viher- ja virkistysalueisiin vaihtelua. Kaupungin suuri maanomistus mahdollistaa saarten kehittämisen osana virkistysalueverkostoa. Elementtinä vesi on aina houkutellut ihmisiä luokseen. Virkistyskäyttö vaihteleekin vuodenaikojen mukaan. Sulan veden aikaan kulku saarelle vaatii erillisen kulkuneuvon, kun taas jäiden kestäessä saaret ovat tavoitettavissa jalan.

Suojeltavia luontokohteita Lohjalla on useita. Laajimmat yhtenäiset kokonaisuudet sijaitsevat harjun lakialueilla. Myös Lohjanjärven ranta-alueilla sekä harjun reunavyöhykkeen soilla sijaitsee arvokkaita luontokohteita.

Harjun ja järven molemmin puolin on säilynyt kulttuurimaisemakokonaisuuksia, joista tärkeimpinä voidaan pitää keskustan läheisyydessä sijaitsevia Laakspohjan ja Moisionpellon alueita. Avoimet viljelysalueet monipuolistavat ja jäsentävät muutoin metsäistä maisemaa ja kertovat samalla alueen maankäytön kehittymisestä ja historiasta. Kulttuuri- ja teollisuushistoriasta kertovat myös säilyneet kartanoalueet sekä Lohjalle ominaiset kaivoshistorialliset kohteet.

Toiminnallisista kokonaisuuksista tärkeimmät ovat Harjun ja Virkkalan kuntoratojen alueet sekä Aurlahden rantavyöhyke. Myös Pähkinäniemessä ja Voudinpuistossa sijaitsee virkistystoimintoja.

Omenapuuviljelmiä Vohloisissa. (Kuva: Elina Tirkkonen)

VIHERALUEJÄRJESTELMÄN KANNALTA MIELENKIINTOISET KOHOKOHDAT:

1. Kukkumäki
2. Lasitehtaan niemi
3. Kyrkstadin ja Kalkki-Petterin puutarhat
4. Virkkalan kuntorata
5. Pähkinäniemi
6. Vallaan kultturimaisema
7. Vappulan kulttuurimaisema
8. Vohloisten omenapuuviljelmät
9. Lahokallio
10. Ojamon kartanoalue
11. Voudinpuisto
12. Neitsytlinnan moreenikumpare
13. Harjun ulkoilumaastot
14. Haikarinniemi
15. Liessaaren nähtävyydet
16. Rannan virkistysalueet ja rantaraitti
17. Kruotinojan ympäristö
18. Keskustan nähtävyydet
19. Moisionpellon kulttuurimaisema
20. Laakspohjan kulttuurimaisema
21. Tytyrin avolouhos
22. Lohjanjärven saaret
23. Paloniemen kartanon alue
24. Hormajärvi
25. Kotniemen ja Iloniemen metsäalueet
26. Karnaisten kulttuurimaisema
27. Kullahden kulttuurimaisema
28. Vesitorni
29. Harjun yhtenäiset metsäalueet
30. Nälköönlammen ympäristö
31. Nummenkylän kohosuo
32. Muijalan kulttuuriympäristö
33. Immulan kulttuuriympäristö

Moisionpellon kulttuurimaisemaa Pappilan ympärillä. (Kuva: Elina Tirkkonen)

KAUPUNKIRAKENTEEN JA MAISEMAN HEIKKOUDET

Viher- ja virkistysalueverkostoa suunniteltaessa tulee kaupunkirakenteen ja maiseman heikkoudet ottaa huomioon, jotta virkistysympäristöstä saadaan mahdollisimman miellyttävä ja turvallinen.

Taajamaosayleiskaavan alueella eniten hankaluuksia aiheuttavat poikittaiset tielinjaukset. Uusi moottoritie E18 aiheuttaa fyysisen ja visuaalisen estevaikutuksen alueen pohjoisosassa ja muutoksia Karnaisten kulttuurimaisema-alueelle.

Viheralueverkoston kannalta taajaman läpi kulkevat valta- ja rautatiet ovat moottoritietä haitallisempia keskeisen sijaintinsa takia. Tieympäristö hallitsee Lohjanharjua. Uudet tielinjaukset ja –leikkaukset ovat muuttaneet harjumaisemaa voimakkaasti. Harjun yli kulkevat poikittaiset yhteydet joudutaan sijoittamaan jo olemassa olevien eritasoliittymien kohdalle. Tiet katkaisevat myös harjun lakialueiden yhtenäiset metsäalueet ja aiheuttavat lähialueille melusaastetta.

Kevyen liikenteen reitistö katkeaa paikoitellen mm. maanomistuksellisista syistä. Reitistön katkeaminen vaikeuttaa etenkin rannan käyttöä virkistysalueena. Myös keskustan läpi kulkeva pyöräilyverkosto on puut-

Harjun pohjavesialueelle sopimatonta rakentamista. (Kuva: Elina Tirkkonen)

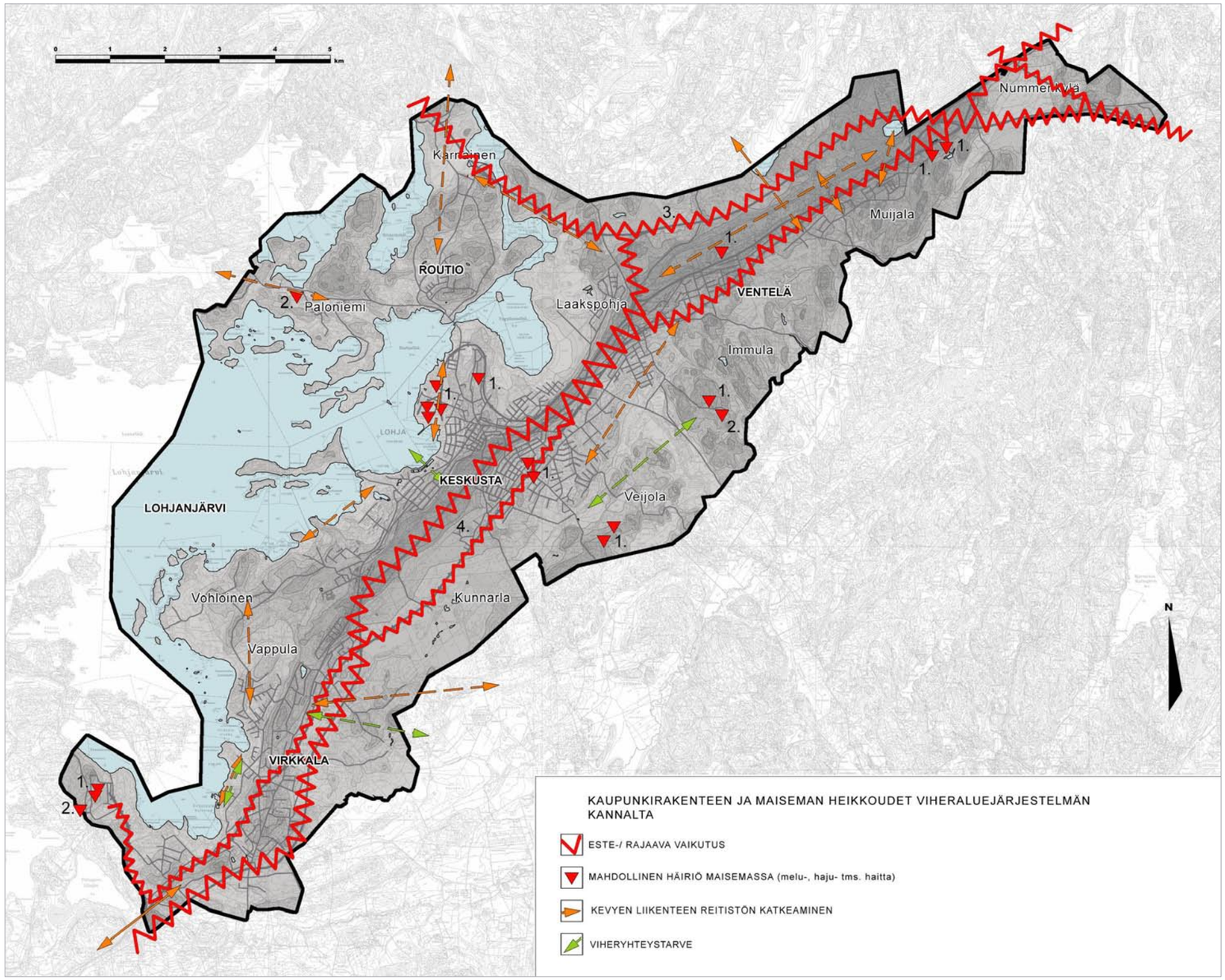

Suuret teollisuusrakennukset hallitsevat maisemaa. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Teollisuusalueiden aitaamisen aiheuttamaa estevaikutusta Virkkalassa. (Kuva: Elina Tirkkonen)

teellinen. Yhteys harjun, keskustan ja Lohjanjärven välillä on heikko. Turvallisissa kevyen liikenteen seudullisista yhteyksissä on myös puutteita. Toivottavia ovat reitit Kisakallioon ja Lohjanjärven ympäri.

Lohjan suuret teollisuuslaitokset ovat keskittyneet pääasiassa Lohjanjärven tuntumaan, jossa ne hallitsevat maisemaa ja aiheuttavat melu-, pöly- ja hajusaastetta. Aidatut teollisuusalueet katkaisevat paikoitellen rannan luontaisen vihervyöhykkeen ja kevyen liikenteen verkoston. Maa-ainesottoalueet Lohjanharjulla aiheuttavat meluhaittoja maisemavaurion ja pohjaveden likaantumisriskin lisäksi. Keskustasta sivummalla sijaitseva Munkkaan jätekeskus aiheuttaa ajoittain hajuhaittoja.

Heikkoutena voidaan pitää myös Lohjanjärven rehevöitymistä ja saarten roskaantumista ja pusikoitumista, jotka heikentävät virkistyskäytön mahdollisuuksia. Lohjanjärven suurten selkäalueiden vedenlaatu on hyvä, mutta matalat lahtialueet rehevöityvät hitaasti.

VIHERALUEJÄRJESTELMÄSSÄ HUOMIOITAVIA HAITTATEKIJÖITÄ:

1. *Teollisuusalue; mahdollinen melun-, pölyn ja hajunlähde*
2. *Maatalous; mahdollinen hajunlähde*
3. *Moottoritie; estevaikutus, melunlähde*
4. *Valtatie ja rautatie; estevaikutus, melunlähde*

HEIKKOUDET:

- *Teiden aiheuttama estevaikutus ja meluhaitta*
- *Harjumaaperän käyttö rakentamiseen tai maa-ainesottoon*
- *Pohjaveden pilaantumisen uhka harjulla*
- *Kevyen liikenteen reitistön katkeaminen*
- *Valumavesien Lohjanjärveä rehevöittävä ja likaava vaikutus*
- *Viheralueiden väheneminen keskeisiltä paikoilta rakentamisen tieltä*
- *Viheralueiden luonteva liittyminen muihin viheralueisiin*
- *Saarten roskaantuminen ja pusikoituminen*

Suuret maastoleikkaukset aiheuttavat maisemavaurioita. (Kuva: Elina Tirkkonen)

VIHERALUETYYPIN MÄÄRITTÄMINEN

KÄYTTÖVIHERALUE:

- *Taajamakeskuksiin ja asuinalueisiin liittyvä puistomainen viheralue, joka on luonteeltaan rakennettu ja hoidettu*
- *Määritelmä sisältää rakennetut puistot, aukiot, leikki-, urheilukentät tms. ylläpidettävät virkistyskäytössä olevat alueet*
- *Luonteeltaan avoin tai puoliavoin*
- *Reitistön muodostavat asuinalueiden jalkakäytävät sekä kevyen liikenteen lähireitit*
- *Verrattavissa hoitoluokan A (rakennetut viheralueet) viheralueisiin**
- *Verrattavissa yleiskaavamerkintöihin VL ja VU (lähivirkistysalue, urheilu- ja virkistyspalvelujen alue)*

Aurlahden ranta kuuluu käyttöviheralueisiin. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Lähiviheralueella sijaitseva uimaranta Paloniemessa. (Kuva: Elina Tirkkonen)

LÄHIVIHERALUE:

- *Asuin- ja toimintakeskittymien läheisyyteen sijoittuva, hoidettava viheralue*
- *Luonteeltaan puoliavoin/ peitteinen, kasvillisuus koostuu pääasiassa alueella luontaisesti esiintyvistä lajeista*
- *Voi sisältää virkistystoimintaa palvelevia rakenteita, kulku ohjatulla reitistöllä*
- *Reitistön muodostavat kevyen liikenteen lähireitit ja vapaa-ajan ulkoilureitit*
- *Alueen metsänhoidossa huomioidaan virkistyskäyttö*
- *Verrattavissa hoitoluokkien A3 ja C1 (käyttö- ja suojaviheralueet, lähimetsät) viheralueisiin**
- *Verrattavissa yleiskaavamerkintään VL (lähivirkistysalue)*

Viheralueet luokitellaan tilallisuuden ja toiminnallisuuden mukaan viheraluetyyppeihin, jotka kuvaavat niiden ensisijaista tehtävää ja yleisilmettä viher- ja virkistysalueverkostossa. Alueelle sopiva viheraluetyyppi palvelee käyttäjän, luonnon ja maiseman edellytyksiä. Luokitus auttaa myös hahmottamaan viheralueiden rakentamisen astetta ja sijoittumista kaupunkirakenteessa.

Työssä käytetty viheralueluokitus ei vastaa suoraan Suomessa yleisesti käytettyä viheralueiden hoitoluokitusta (Viherympäristöliiton VHT´05*) eikä yleiskaavamerkintöjä (Ympäristöministeriön yleiskaavamerkinnät ja –määräykset), koska luokitus on tehty Lohjan taajamaosayleiskaavan suunnittelutarpeisiin. Luokituksissa on kuitenkin kerrottu, mihin muihin yleisiin luokituksiin kyseinen viheraluetyyppi on verrattavissa.

METSÄTALOUSVALTAINEN ULKOILUALUE:

- *Viherverkostoon liittyvä metsätalousalue, joka toimii jokamiehenoikeuden perusteella ulkoilualueena*
- *Luonteeltaan peitteinen, kasvillisuus pääasiassa metsäkasvillisuutta*
- *Ulkoilureiteillä mahdollisesti ohjaamisen tarvetta, joten voi sisältää polkuja ja ulkoilukäyttöä palvelevia yksittäisiä pieniä rakenteita*
- *Reitistön muodostavat vapaa-ajan ulkoilureitit sekä luontoreitit*
- *Verrattavissa hoitoluokkien C2 ja C4 (ulkoilu- ja virkistysmetsä, talousmetsä) viheralueisiin**
- *Verrattavissa yleiskaavamerkintöihin VR ja MU (retkeily- ja ulkoilualue, Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilunohjaamistarvetta)*

SUOJAVIHERALUE:

- *Liikenneväylien varsilla tai teollisuusalueiden läheisyydessä sijaitseva kasvullinen alue, joka suojaa lähialueita melu-, haju-, pöly-, tms. haitoilta tai toimii viherverkoston kasvullisena jatkeena*
- *Alueella ei ole virkistyskäyttöä*
- *Verrattavissa hoitoluokan C3 ja A3 (suojametsä, käyttö- ja suojaviheralueet) viheralueisiin**
- *Verrattavissa yleiskaavamerkintään EV (suojaviheralue)*

Suojaviheralue Lohjanharjuntien varressa. (Kuva: Elina Tirkkonen)

MAISEMAKUVAA JÄSENTÄVÄ VISUAALINEN VIHERALUE:

- *Viherverkoston osa, joka ei itsessään toimi virkistysalueena vaan avoimena kasvullisena alueena ja maisemaa jäsentävänä elementtinä (esim. viljelyalueet)*
- *Verrattavissa hoitoluokan B (avoimet viheralueet) viheralueisiin**
- *Verrattavissa yleiskaavamerkintöihin MA ja MT (maisemallisesti arvokas peltoalue, maatalousalue)*

Moisionpellon avoimet viljelysalueet jäsentävät maisemaa. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Talousmetsässäkin voidaan tarvita ohjattua reitistöä. (Kuva: Elina Tirkkonen)

SUOJELTAVA VIHERALUE:

- *Suojeltava viheralue, jolla on erityisiä luonnonarvoja*
- *Alueen hoidossa ja virkistyskäytössä on huomioitava suojelun asettamat rajoitukset*
- *Verrattavissa hoitoluokan S (suojelualue) viheralueisiin**
- *Verrattavissa yleiskaavamerkintään S (suojelualue)*

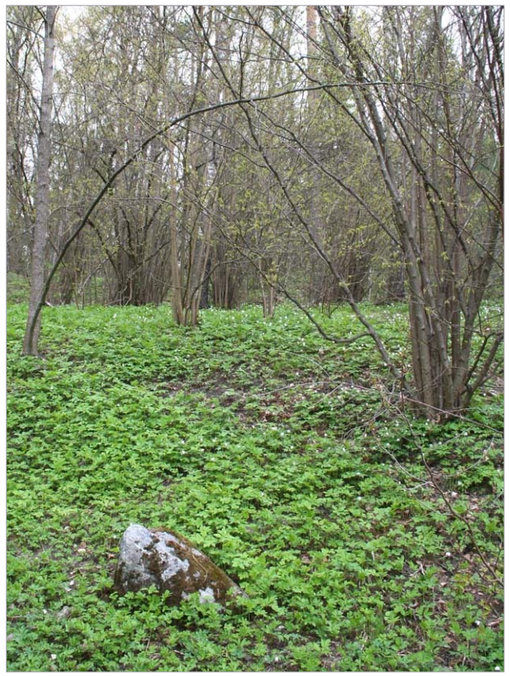

Suojeltavalla viheralueella tulee ottaa huomioon suojelun asettamat rajoitukset. (Kuva: Elina Tirkkonen)

REITTITYYPPIN MÄÄRITTÄMINEN

LÄHIREITTI:

- Päivittäinen kulku
- Kevyen liikenteen väylät, jalkakäytävät
- Kävely, sauvakävely, pyöräily
- Nauhamainen, verkostomainen
- Pinnoitettu/ kevytrakenteinen
- Valaistu

Kevyen liikenteen verkostoa tulee tarkastella koko taajamaosayleiskaava-alueen kattavasti ja ottaa huomioon myös seudulliset yhteystarpeet. Reitistön käyttöä tarkastellaan niin päivittäisen kulun kuin vapaa-ajan ulkoilun osalta. Määrittämällä reittityypin hierarkia, pystytään kevyen liikenteen reitistön jatkosuunnittelussa huomioimaan rakentamisen aste ja käytön vaatimat edellytykset.

Reitit luokitellaan käyttötarkoituksen, kulkutavan, käyttömäärän ja rakentamisen asteen mukaan. Periaatteena on, että käytön aste on sitä suurempi, mitä lähempänä asuin- ja toimintakeskittymiä reitti sijaitsee. Samaa reittiä voidaan kuitenkin käyttää useaan eri käyttötarkoitukseen ja kulkutapaan, joten reittimääritteet lomittuvat keskenään.

Päivittäiseen kulkuun tarkoitetut reitit toimivat asiointi-, koulu- ja työmatkaliikenteessä. Lähireittien linjauksessa tulee huomioida alueiden helppo ja turvallinen saavutettavuus. Lähireittien tulee olla kulutuksen kestäviä ja esteettömiä.

Vapaa-ajan ulkoiluun tarkoitetut reitit kulkevat toimintojen ja nähtävyyksien kautta. Reitit toimivat eri liikuntamuotojen harrastuksessa ja virkistystoimintojen saavuttamisessa. Vapaa-ajan ulkoilureittien suunnittelussa tulee huomioida reitistön mielenkiintoisuus ja verkostomaisuus.

Herkillä luontoalueilla reitistön tulee olla kevytrakenteinen, mutta kulkua ohjaava. Luontoreitit toimivat ulkoilun ja luontokasvatuksen paikkoina. Reittien linjauksissa ja rakentamisessa tulee huomioida alueen luontoarvot.

Aurlahdenkadun lähireitti on komeasti toteutettu. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Kevyen liikenteen väylän rakentamisen asteen tulee sopia ympäristöönsä. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Vapaa-ajan ulkoilureitin tulee olla miellyttävä. (Kuva: Elina Tirkkonen)

VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI:

- *Päiväretkeily, kuntoilu, ulkoilu*
- *Kuntoradat, rantaraitti, maisemareitit*
- *Kävely, sauvakävely, pyöräily, maastopyöräily, hiihto, retkiluistelu, vesiretkeily*
- *Nauhamainen, rengasmainen, verkostomainen*
- *Kevytrakenteinen*
- *Valaistus tarvittaessa*

Luontoreiteillä kulun ohjaus on tärkeää. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Kulku tulee ohjata mahdollisuuksien mukaan eritasoliittymien kautta. (Kuva: Elina Tirkkonen)

LUONTOREITTI:

- *Ympäristö- ja luontokasvatus, ulkoilu, tutkimus, suojelu*
- *Luontopolut*
- *Kävely, vesiretkeily*
- *Rengasmainen*
- *Luonnonmukainen/ kevytrakenteinen polku, pitkospuut*
- *Ei valaistusta*

Luontoreitin linjauksessa tulee ottaa huomioon paikan kasvillisuus. (Kuva: Elina Tirkkonen)

VIHER- JA VIRKISTYSALUEJÄRJESTELMÄN RUNKO

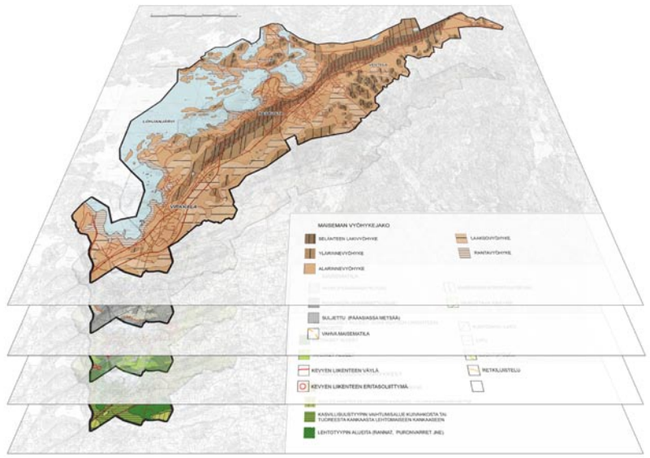

Yhdistämällä maiseman eri osatekijät, voidaan Lohjan taajama-osayleiskaava-alueelle laatia viher- ja virkistysaluejärjestelmä, jossa osoitetaan merkittävät viher- ja virkistysalueet sekä alueiden väliset yhteystarpeet. Järjestelmän pohjana toimivat laajat yhtenäiset viher-alueet, joilla on erityistä merkitystä maiseman, luonnonolojen, suojelun ja/tai virkistyksen kannalta. Viheralueiden lisäksi huomioon on otettu myös metsätalousvaltaiset alueet, jotka toimivat jokamiehenoikeuden perusteella ihmisten ulkoilualueena.

Kevyen liikenteen verkostoa on tarkasteltu koko taajama-alueen kattavasti. Selvityksissä esiin tulleet kevyen liikenteen uudet yhteystarpeet on otettu viher- ja virkistysaluejärjestelmää suunniteltaessa huomioon ja näin pyritty saamaan aikaiseksi jatkuva, elämyksellinen ja turvallinen verkosto, joka mahdollistaa luontevan kulun eri alueiden välillä. Yhteystarpeita on tarkasteltu niin jokapäiväisen kulun kuin vapaa-ajan ulkoilun osalta.

Viher- ja virkistysaluejärjestelmä ei määritä viheralueiden tarkkaa rajausta, vaan sen on tarkoitus auttaa hahmottamaan viher- ja virkistysalueiden sekä ekologisten käytävien sijaintia, tarvetta ja toteuttamisen mahdollisuutta tasapuolisesti eri alueiden kesken. Viher- ja virkistysalueverkostossa eri alueiden tulee olla yhteydessä toisiinsa vähintään kevyen liikenteen reittiyhteyden välityksellä. Reitit tulee sijoittaa mahdollisuuksien mukaan viheralueille.

Tärkeän viheraluekokonaisuuden suunnittelualueella muodostaa Lohjanharjun selännettä myötäilevä metsäinen vihervyöhyke. Sen maastot aivan asutuskeskittyminen tuntumassa takaavat asukkaille päivittäisen virkistäytymismahdollisuuden. Alue on vaarassa supistua yhä pienemmäksi rakentamisen paineiden alla, joten säilyneiden alueiden turvaaminen on eräs suurimmista viheraluejärjestelmän tavoitteista.

Toinen tärkeä viheraluekokonaisuus muodostuu Lohjanjärven ranta-alueista ja saarista, jotka toimivat luonnollisena viherverkoston osana ja tärkeänä virkistysmahdollisuuksien tarjoajana. Ihmisen kaipuu veden ääreen mahdollistaa rantojen virkistyskäytön kehittämisen.

Merkittävän lisän viher- ja virkistysalueverkostoon tuovat myös alueella säilyneet arvokkaat kulttuurimaisemakokonaisuudet, joita sijaitsee Lohjanharjun alarinteillä.

VIHER- JA VIRKISTYSALUEJÄRJESTELMÄN RUNKO

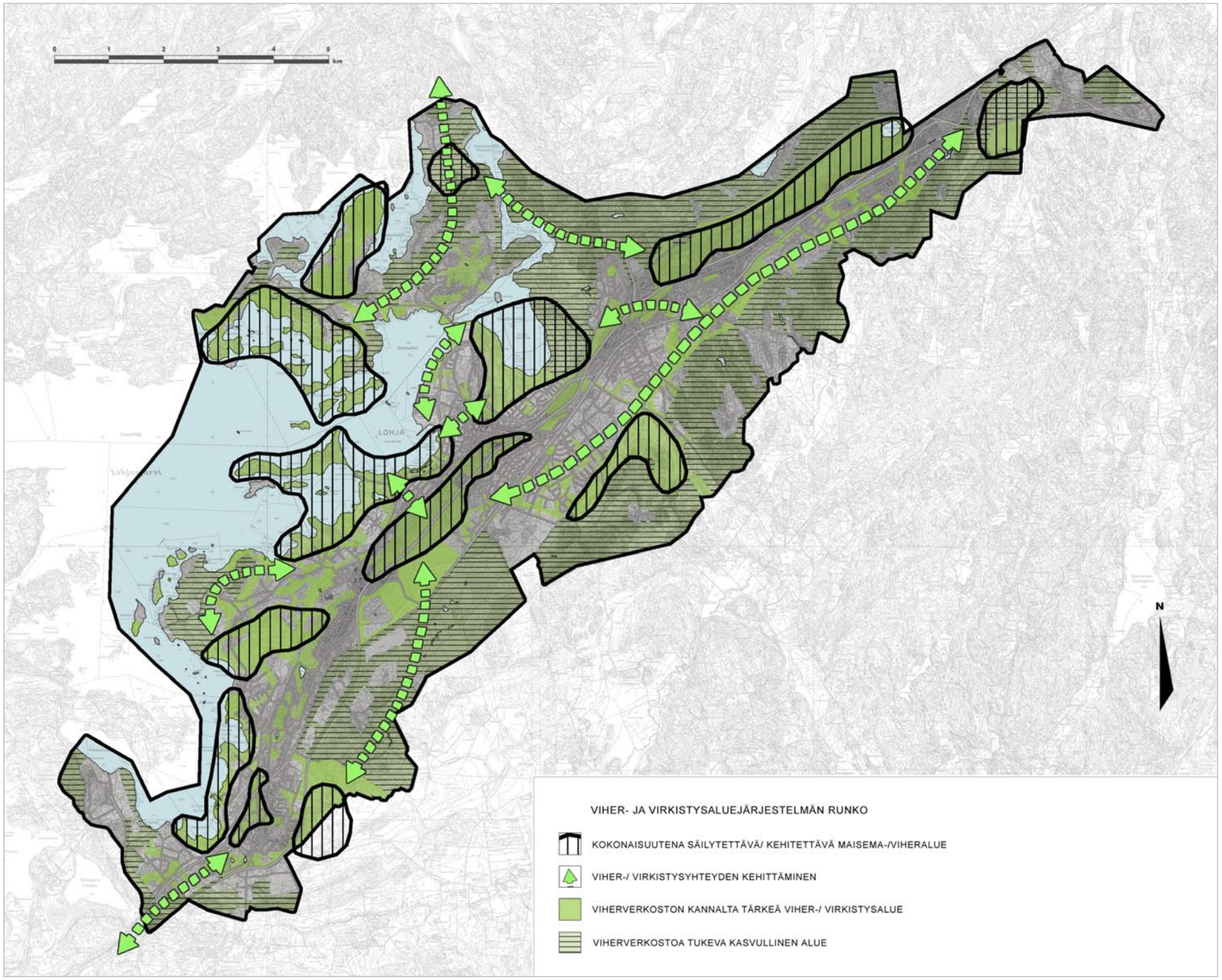

VIHER- JA VIRKISTYSALUEJÄRJESTELMÄN PÄÄTAVOITTEET:

- *Asuinalueiden välisten kevyen liikenteen yhteyksien parantaminen*
- *Asuinalueiden ja laajempien viheralueiden yhteyksien parantaminen*
- *Lohjanjärven rannan viheralueiden ja rantaraitin kehittäminen*
- *Luontoarvojen säilyttäminen ja huomioiminen viher- ja virkistysalueverkostossa*
- *Kulttuurimaisemien säilyttäminen ja huomioiminen viher- ja virkistysalueverkostossa*
- *Historiallisten puistojen ja kartanoalueiden liittäminen osaksi viher- ja virkistysalueverkostoa*
- *Liikunta-alueiden yhdistäminen osaksi viher- ja virkistysalueverkostoa*
- *Sisääntuloteiden maiseman kehittäminen ”kaupungin porteiksi”*
- *Harjumaaston kokonaisuuden säilyttäminen*

ETELÄTAAJAMA - PUUTARHAKULTTUURIN JA TEOLLISUUSHISTORIAN MUISTO

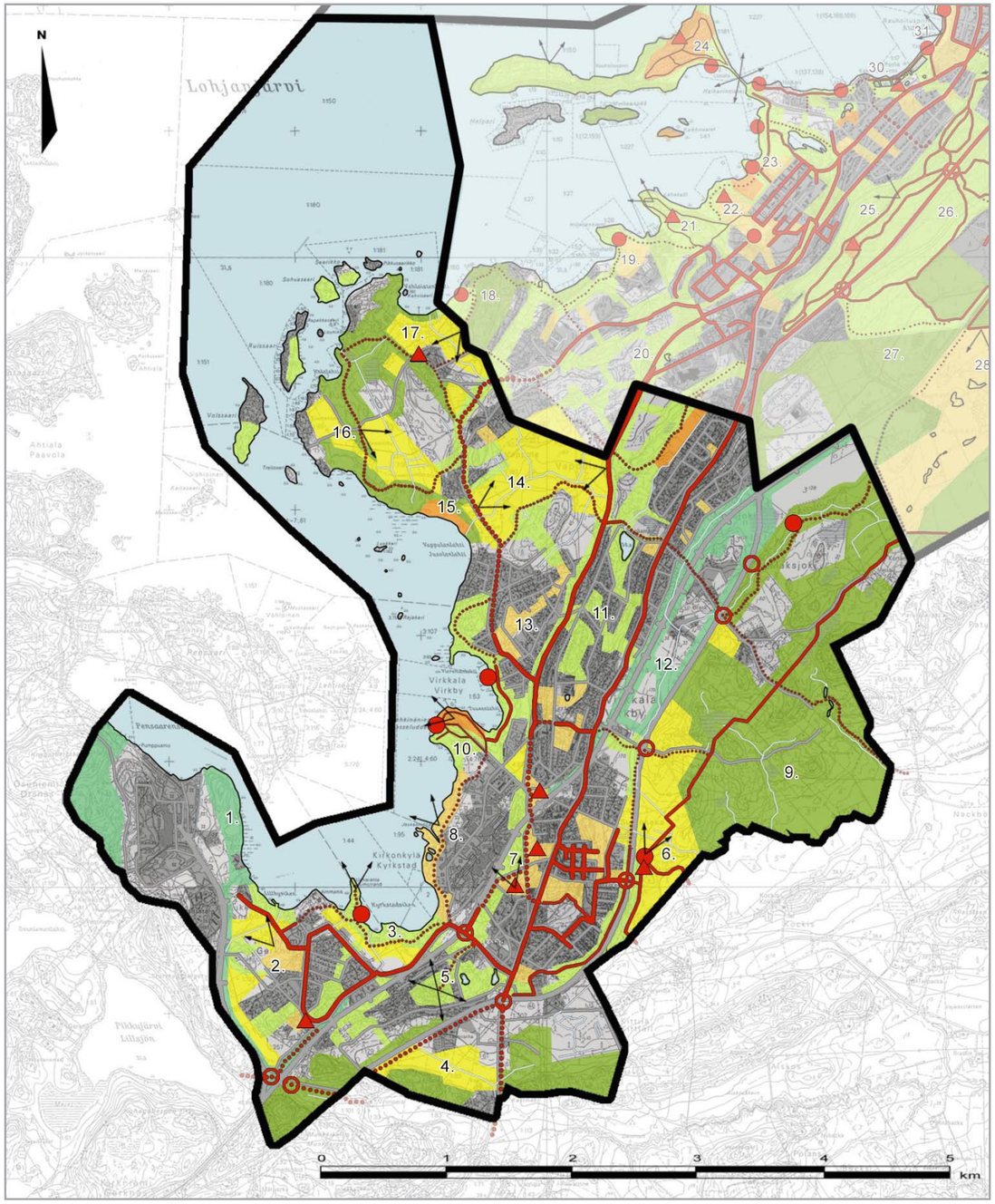

MERKKIEN SELITYS

- RAKENNETTU/ RAKENTAMATON ALUE
- KÄYTTÖVIHERALUE (KV)
- LÄHIVIHERALUE (LV)
- METSÄTALOUSVALTAINEN ULKOILUALUE (UA)
- SUOJELTAVA ALUE (S)
- SUOJAVIHERALUE (SV)
- MAISEMAKUVAA JÄSENTÄVÄ VISUAALINEN VIHERALUE (VV)
- OLEMASSA OLEVA LÄHIREITTI/ UUSI LÄHIREITTI
- OLEMASSA OLEVA VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI/ UUSI VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
- OLEMASSA OLEVA LUONTOREITTI/ UUSI LUONTOREITTI
- ERITASOLIITTYMÄ
- NÄHTÄVYYS
- VIRKISTYSTOIMINNAN KOHDE
- KOROSTETTAVA NÄKYMÄ

ETELÄTAAJAMA - PUUTARHAKULTTUURIN JA TEOLLISUUSHISTORIAN MUISTO

ALUE	MAISEMAVYÖHYKE	ALUEEN ARVOT JA VETOVOIMATEKIJÄT	VIHERALUETYYPPI	REITTITYYPPI
1. KIRKINIEMEN TEOLLISUUSALUEEN RANTA-VYÖHYKE	RANTAVYÖHYKE		SV	
2. JÖNSBÖLEN VIHERALUEET	ALARINNEVYÖHYKE	KULTTUURIMAISEMA	KV, LV, VV	LÄHIREITTI
3. KYRKSTADVIKENIN RANNAN VIHERALUEET	RANTAVYÖHYKE	LUONTOARVOT, VIRKISTYSTOIMINNAT, NÄKYMÄT	LV, VV	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
4. KUKKUMÄEN ETELÄPUOLISET PELTOAUKEAT	LAAKSOVYÖHYKE		VV	LÄHIREITTI
5. KUKKUMÄKI	ALA- JA YLÄRINNEVYÖHYKE	NÄKYMÄT, LUONTOARVOT	LV	LUONTOREITTI
6. VIRKKALAN KUNTORADAN ALUE	LAAKSOVYÖHYKE	VIRKISTYSTOIMINNAT, NÄKYMÄT, LUONTOARVOT	LV, VV	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
7. VIRKKALAN KESKUSTA	ALARINNEVYÖHYKE	KULTTUURI- JA TEOLLISUUSHISTORIA, VIRKISTYS-TOIMINNAT	KV, LV	LÄHIREITTI
8. KALKKI-PETTERIN RANTA-ALUE	RANTAVYÖHYKE	VESISTÖN LÄHEISYYS, NÄKYMÄT	KV	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
9. MAKSJOEN ETELÄPUOLEN METSÄALUEET	ALARINNEVYÖHYKE		UA	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
10. PÄHKINÄNIEMEN KANSANPUISTO	RANTA- JA ALARINNEVYÖHYKE	LUONTOARVOT, HISTORIA, VIRKISTYSTOIMINNAT	LV, S	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI, LUONTOREITTI
11. FATJA	YLÄRINNEVYÖHYKE		KV, LV	LÄHIREITTI
12. VALTATIE 25 JA RAUTATIEN VÄLINEN ALUE	LAAKSO-/ ALARINNEVYÖHYKE		SV	
13. VIEREMÄ	RANTA-/ALARINNEVYÖHYKE	VESISTÖN LÄHEISYYS	KV, LV	LÄHIREITTI, VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
14. VAPPULAN PELTOAUKEA	LAAKSOVYÖHYKE	KULTTUURIMAISEMA, NÄKYMÄT	VV	LÄHIREITTI, VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
15. VAPPULANLAHDEN RANTALEHTO	RANTAVYÖHYKE	LUONTOARVOT	S, LV	
16. VOHLOISEN MAA- JA METSÄTALOUSALUE	RANTA-/LAAKSO-/ ALARINNEV.	KULTTUURIMAISEMA	UA, VV	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
17. VOHLOISTEN KARTANOALUEEN YMPÄRISTÖ	ALARINNEVYÖHYKE	KULTTUURI- JA KAIVOSHISTORIA, KULTTUURIMAIS-MA, NÄKYMÄT, LUONTOARVOT	UA, VV	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI

ETELÄTAAJAMA - PUUTARHAKULTTUURIN JA TEOLLISUUSHISTORIAN MUISTO

1. Kirkniemen teollisuusalueen rantavyöhyke

Kirkniemen teollisuusalueen ja Lohjanjärven välissä, osittain vanhalle kaatopaikka-alueella sijaitseva metsä sijoittuu herkälle rantavyöhykkeelle, jossa se pehmentää rantalinjaa muutoin rakennetun teollisuusympäristön lähellä. Siellä sijaitsee kivirakenteinen muinaisjäännös. Alue ei ole suorassa yhteydessä muuhun virkistysalueverkostoon eikä sinne kulje ohjattuja kevyen liikenteen reittejä.

- Alue tulee säilyttää metsäisenä suojavyöhykkeenä

2. Jönsbölen viheralueet

Maiseman alarinnevyöhykkeellä Virkkalassa sijaitsevan Jönsbölen virkistysalueet koostuvat asuinalueen lomaan sijoittuvista pienistä käyttö- ja lähiviheralueista sekä alueen reunoille sijoittuvista viljelyalueista, jotka kertovat Jönsbölen kylän kulttuurihistoriasta. Asuinalueen omien kävelyteiden lisäksi alueen kautta kulkee lähireitti, joka yhdistyy muuhun kevyen liikenteen verkostoon.

- Kevyen liikenteen reitistön jatkamista Mustion suuntaan tulee kehittää
- Suojavihervyöhykkeen kehittämistä liikenne- ja viljelyalueen väliin tulee harkita

Kirkniemen tehtaiden kohoaminen peltoaukean takaa kuvaa hyvin Virkkalan historiaa. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Virkkalan kuntoradan alueelta avautuu pitkiä näkymiä harjun kaakkoispuolen laaksoon. (Kuva: Elina Tirkkonen)

3. Kyrkstadvikenin rannan viheralueet

Kyrkstadvikenin viheralueet sijaitsevat rantavyöhykkeellä Jönsbölen koillispuolella Lohjanjärven tuntumassa. Viheralueet koostuvat rantaa myötäilevästä lähiviheralueesta sekä tien ja rannan välisestä viljelysalueesta. Kevyen liikenteen lähireitti kulkee tielinjauksen myötäisesti ja samalla se rajaa rannan puoleisen kasvullisen osan rakennetusta alueesta. Vetovoimatekijöinä toimivat uima- ja veneranta, hienot näkymät niemen kärjestä sekä Lasitehtaan niemen arvokas lehtokasvillisuus. Kalkki-Petterin alueen mahdollinen muuttuminen teollisuusalueesta asuinalueeksi tulisi lisäämään virkistysalueiden tarvetta, jolloin Kyrkstadviken jatkaisi rannan virkistysalueverkostoa.

- Aluetta tulee tarvittaessa kehittää lähiviheralueena
- Alueen reitistö tulee liittää osaksi Virkkalan rantaraittia
- Kevyen liikenteen reitistön linjauksessa tulee huomioida viljelyn mahdollistaminen

4. Kukkumäen eteläpuoliset peltoaukeat

Viljelyalueet sijaitsevat laaksovyöhykkeellä Vt 25 ja Inkoontien risteämiskohdan eteläpuolella. Peltojen eteläpuolella metsänreuna rajaa avointa maisematilaa. Alue toimii lähinnä visuaalisena viheralueena näkymien avautuessa teiltä. Alueen kautta ei kulje kevyen liikenteen reittejä.

- Seudullisten kevyen liikenteen reittien kehittämistä Inkoon ja Karjaan suuntaan tulee tutkia

5. Kukkumäki

Kukkumäen metsäinen lähiviheralue sijoittuu rinnevyöhykkeelle Vt 25 pohjoispuolelle. Ympäristöään korkeammalle nousevalta arvokkaalta kallioalueelta avautuu näkymiä ympäristöönsä ja mäkeä käytetäänkin muuttolintujen tarkkailuun. Alueella kasvaa myös arvokasta kasvillisuutta. Kukkumäelle ei johda rakennettuja kevyen liikenteen reittejä, mutta mäelle johtaa muutama pieni polku.

- Alue tulee säilyttää metsäisenä lähiviheralueena
- Kukkumäen laelle tulee perustaa kulkua kestävä ja ohjaava kevytrakenteinen polku

6. Virkkalan kuntoradan alue

Virkkalan kuntorata sijaitsee laaksovyöhykkeellä Vt 25 eteläpuolella. Alue toimii Virkkalan tärkeänä virkistyskeskittymänä, jossa sijaitsee kuntorata ja talvella

ETELÄTAAJAMA - PUUTARHAKULTTUURIN JA TEOLLISUUSHISTORIAN MUISTO

Petter Forsströmin puutarha kaipaisi kunnostusta. (Kuva: Elina Tirkkonen)

hiihtolatu. Alueelta lähtee kuntoratojen lisäksi myös pidempi vapaa-ajan ulkoilureitti kohti Kunnarlaa. Reiteiltä avautuu hienoja näkymiä avoimeen viljelysmaisemaan. Alueella sijaitsee Lohjan Seudun Ympäristöyhdistyksen kummiketokohde Kokkilan keto, joka on Lohjan lajirikkain perinnemaisemakohde.

- Kuntoradan alueen kehittämistä alueellisena ulkoiluverkoston keskittymänä tulee jatkaa

7. Virkkalan keskusta

Alarinnevyöhykkeellä sijaitsevan Virkkalan keskustan virkistysalueet ovat puistomaisia käyttöviheralueita, jotka sijoittuvat asutuksen, palveluiden ja teollisuuden lomaan. Alueella sijaitsee historiallisesti arvokkaita puistoja, kuten Paul Olssonin vuonna 1923 suunnittelema kalkkitehtaan johtajan Petter Forsströmin puutarha, Kyrkstadin kartanopuisto sekä taide- ja kulttuuritalona toimivan Kässän huvilan ympäristö. Myös Lohjalle tunnusomaisia omenapuuviljelmiä on säilynyt alueella.

- Petter Forsströmin puutarha ja Kyrkstadin kartanopuisto tulee kunnostaa osaksi viheralueverkostoa
- Kevyen liikenteen lounais-koillis suuntaisia yhteyksiä tulee kehittää

8. Kalkki-Petterin ranta-alue

Nykyiseltään Kalkki-Petterin alue on muokattu teollisuuden tarpeita vastaavaksi, eikä kasvullisia alueita ole. Sementtiteollisuuden poistuttua on aluetta alustavasti suunniteltu asuinalueeksi, jolloin virkistyskäytön tarve kasvaisi. Alueen edullinen sijainti rantavyöhykkeellä Lohjanjärven läheisyydessä mahdollistaisi rannan käytön käyttöviheralueena.

- Alueen uutta käyttömuotoa hahmoteltaessa tulee huomioida rantaraitin jatkuvuus
- Alueen käytön muuttuminen antaa hyvät mahdollisuudet urbaanin puistoalueen kehittämiselle

Omenapuuviljelmät ja suuret tehdasrakennukset kuuluvat Virkkalan maisemaan. (Kuva: Elina Tirkkonen)

ETELÄTAAJAMA - PUUTARHAKULTTUURIN JA TEOLLISUUSHISTORIAN MUISTO

9. Maksjoen eteläpuolen metsäalueet

Maksjoen kylän eteläpuolella alarinnevyöhykkeellä sijaitseva talousmetsävaltainen alue toimii jokamiehenoikeudella ulkoilualueena. Alueen läpi kulkee kesäisin ulkoilureitti ja talvisin hiihtolatu.

- Laaksovyöhykkeen läpi kulkevia ulkoilureittejä tulee kehittää alueellisina kevyen liikenteen yhteyksinä

10. Pähkinäniemen kansanpuisto

Lohjan kalkkitehtaan johtajan Petter Forsströmin perustama kansanpuisto Pähkinäniemi toimii Virkkalan rantavyöhykkeellä lähiviheralueena. Niemen koillispuoli kuuluu valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan. Alueelle sijaitsee tanssilava sekä venelaituri. Pähkinäniemessä kulkee vapaa-ajan ulkoilureitin lisäksi opastettu luontopolku, jonka varrelta kallion laelta aukeaa näkymä Lohjanjärvelle.

- Arvokkaan kasvillisuuden menestyminen tulee turvata ohjaamalla virkistyskäyttöä alueen lounaispuolelle
- Alueen liittämistä rantaraittiin tulee kehittää

11. Fatja

Fatjan asuinalue sijaitsee Virkkalassa ylärinnevyöhykkeellä. Lähiviheralueet toimivat asutuksen keskuudessa. Kevyen liikenteen lähireitit kulkevat alueen reunoitse pääteiden suuntaisesti.

- Metsänhoidossa tulee huomioida harjukasvillisuuden menestymisen tarpeet

12. Valtatie 25:n ja rautatien välinen alue

Valtatie 25:n ja rautatien välinen tieympäristö sijoittuu laakso-/ alarinnevyöhykkeelle. Virkistyksellisesti alueella ei ole suurta merkitystä.

- Alueen läpi kulkevaa vapaa-ajan ulkoilureittiä tulee harkita
- Mikäli alueen käyttö muuttuu teollisuuspainotteiseksi, tulee reunoille kehittää suojakasvillisuutta

Vappulan laaksovyöhykkeelle sijoittuva peltoaukea jäsentää muutoin metsäistä maisemaa. Lohjanharju kohoaa peltoaukeiden takaa. (Kuva: Elina Tirkkonen)

13. Vieremä

Vieremän asuinalue sijaitsee Virkkalassa ranta-/ alarinnevyöhykkeellä Lohjanjärven tuntumassa. Puistomaiset, asukkaiden käytössä olevat käyttöviheralueet sijaitsevat asutuksen lomassa sekä Lohjanjärven ranta-alueella. Jalkakäytävien lisäksi alueen sivuitse kulkevat kevyen liikenteen lähireitit.

- Rantavyöhykkeen virkistyskäyttöä voidaan parantaa ohjaamalla ulkoilureitti rannan kautta

14. Vappulan peltoaukea

Peltoaukea sijoittuu selänteiden väliseen laaksovyöhykkeeseen, jossa se avoimena viljelyalueena tuo

Pähkinäniemen kansanpuistoon johtaa komea puukujanne. (Kuva: Elina Tirkkonen)

ETELÄTAAJAMA - PUUTARHAKULTTUURIN JA TEOLLISUUSHISTORIAN MUISTO

Vohloisissa sijaitsee laajoja omenapuuviljelmiä. (Kuva: Elina Tirkkonen)

vaihtelevuutta maisemaan ja toimii samalla visuaalisene viheralueena. Alueen pellot ovat olleet viljelyksessä vuosisatoja, joten maisemassa on havaittavissa kulttuurihistorian kerrostumia. Vappulantien laitaa kulkeva lähireitti katkeaa Vieremän asuinalueen laidalla.

- Kevyen liikenteen lähireittiä tulee jatkaa Vappulantien suuntaisesti
- Kulttuurimaiseman yhdistämistä virkistysalueverkoston nähtävyydeksi tulee kehittää
- Kulttuurimaiseman säilymisen takia viljelyalueiden avoimena pitäminen on tavoiteltavaa

15. Vappulanlahden arvokas rantalehto

Vappulanlahden suojeltavaksi osoitettu lehto sijaitsee rantavyöhykkeellä Lohjanjärven tuntumassa.

- Suojeltavan kasvillisuuden säilymisen edellytyksenä tulee reunustavat alueet säilyttää viheralueina

16. Vohloisen maa- ja metsätalousalue

Vohloisen laaja, rakentamaton maa- ja metsätalousalue sijaitsee Lohjanjärveen pistävällä niemellä Vappulantien pohjoispuolella. Kulttuurihistoria näkyy viljelyalueilla, jotka ovat olleet käytössä satoja vuosia. Alue on maisematilallisesti vaihtelevaa ja kaunista kulttuurimaisemaa. Alueelle ei suuntaudu kevyen liikenteen reittejä.

- Alueen käyttöä virkistysalueena tulee kehittää ohjaamalla kevyen liikenteen reitistö kulkemaan Vohloisten niemen kautta
- Reitistön linjauksessa tulee huomioida alueen maa- ja metsätalouden mahdollistaminen

17. Vohloisten kartanoalueen ympäristö

Vappulantien pohjoispuolella, viljelysalueiden keskellä sijaitseva yksityisomistuksessa oleva Vohloisten kartano on osa Lohjan kartanohistoriaa. Kartanon kantatila muodostui noin 1639 kolmen Vohloisten kylän talon yhteenliittymästä. Alueen historia näkyy niin kartanon ympäristön kasvillisuudessa kuin aluetta ympäröivissä pelto- ja omenapuuviljelmissä. Alueella on myös luonnonsuojelulailla rauhoitettu pähkinäpensaslehto.

- Kartanoympäristön liittäminen viher- ja virkistysalueverkostoon voidaan toteuttaa ohjaamalla kevyen liikenteen reitistö viljelmien sivuitse ja paikallisteitä pitkin näkymien suuntautuessa kartanolle päin

Vohloisten kartanoympäristö avautuu komeasti ohikulkevalle tielle. (Kuva: Elina Tirkkonen)

KESKUSTAAJAMA - LOHJAN TOIMINNALLINEN SYDÄN

MERKKIEN SELITYS

- RAKENNETTU/ RAKENTAMATON ALUE
- KÄYTTÖVIHERALUE (KV)
- LÄHIVIHERALUE (LV)
- METSÄTALOUSVALTAINEN ULKOILUALUE (UA)
- SUOJELTAVA ALUE (S)
- SUOJAVIHERALUE (SV)
- MAISEMAKUVAA JÄSENTÄVÄ VISUAALINEN VIHERALUE (VV)
- OLEMASSA OLEVA LÄHIREITTI/ UUSI LÄHIREITTI
- OLEMASSA OLEVA VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI/ UUSI VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
- OLEMASSA OLEVA LUONTOREITTI/ UUSI LUONTOREITTI
- ERITASOLIITTYMÄ
- NÄHTÄVYYS
- VIRKISTYSTOIMINNAN KOHDE
- KOROSTETTAVA NÄKYMÄ

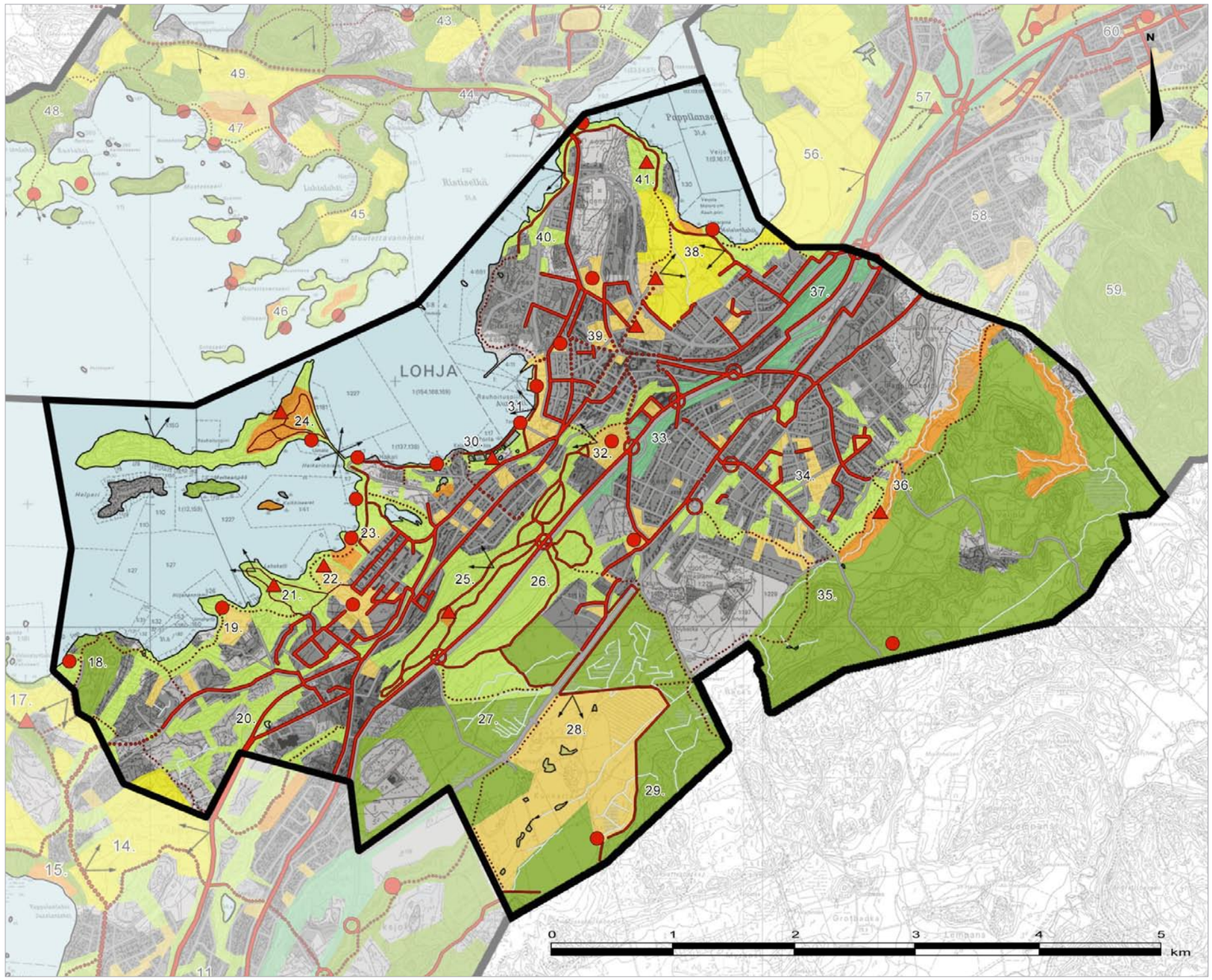

KESKUSTAAJAMA - LOHJAN TOIMINNALLINEN SYDÄN

ALUE	MAISEMAVYÖHYKE	ALUEEN ARVOT JA VETOVOIMATEKIJÄT	VIHERALUETYYPPI	REITTITYYPPI
18. HÄRKÄHAAN ULKOILUALUE	RANTA-/YLÄRINNEVYÖHYKE	VESISTÖN LÄHEISYYS, VIRKISTYSTOIMINNAT	LV, UA	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
19. VIVAMO	ALARINNEVYÖHYKE	VIRKISTYSTOIMINNAT	KV, LV	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
20. TYNNINHARJUN JA VAPPULAN METSÄALUEET	YLÄRINNEVYÖHYKE		LV	LÄHIREITTI, VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
21. LAHOKALLIO	ALA-/YLÄRINNEVYÖHYKE	LUONTOARVOT, NÄKYMÄT	LV	LUONTOREITTI
22. OJAMON KARTANO	RANTA-/ALARINNEVYÖHYKE	KULTTUURI- JA KAIVOSHISTORIA, KARTANOMILJÖÖ	KV	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
23. OJAMON PUISTOALUE	RANTA-/ALARINNEVYÖHYKE	LUONTOARVOT, VIRKISTYSTOIMINNAT	PVA, LVA, SA	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
24. LIESSAARI	RANTA-/ALARINNEVYÖHYKE	LUONTOARVOT, LUONTOPOLKU, VIRKISTYSTOIMINNAT, KAIVOSHISTORIA, NÄKYMÄT	LV, S	LUONTOREITTI
25. HARJUN ULKOILUALUEEN LUOTEISRINNE	SELÄNTEEN LAKIVYÖHYKE	HARJUMAASTO, VIRKISTYSTOIMINNAT, LUONTOARVOT, ESIHISTORIA	LV, (S)	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
26. HARJUN ULKOILUALUEEN KAAKKOISRINNE	SELÄNTEEN LAKI-/YLÄRINNEVYÖHYKE	HARJUMAASTO, LUONTOARVOT, VIRKISTYSTOIMINNAT	LV, (S)	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
27. TANHUHOVIN YMPÄRISTÖ	YLÄ-/ALARINNEVYÖHYKE	YHTENÄINEN METSÄALUE, SIJAINTI	UA	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
28. KUNNARLAN GOLFKENTTÄ	ALARINNE-/LAAKSOVYÖHYKE	VIRKISTYSTOIMINNAT, NÄKYMÄT	PV	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
29. KUNNARLAN METSÄVYÖHYKE	ALA-/YLÄRINNEVYÖHYKE	VIRKISTYSTOIMINNAT	UA	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
30. PORLA	RANTAVYÖHYKE	KÄYTTÖHISTORIA, LUONTOARVOT	LV, S	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
31. AURLAHTI	RANTAVYÖHYKE	VIRKISTYSTOIMINNAT, SIJAINTI, NÄKYMÄT	KV	LÄHIREITTI, VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
32. URHEILUKESKUKSEN ALUE	SELÄNTEEN LAKIVYÖHYKE	VIRKISTYSTOIMINNAT	KV	LÄHIREITTI, VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
33. HARJUN TIEYMPÄRISTÖ	SELÄNTEEN LAKIVYÖHYKE		SV	LÄHIREITTI
34. KESKILOHJA	ALARINNEVYÖHYKE		KV, LV	LÄHIREITTI, VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
35. VEIJOLAN METSÄVYÖHYKE	ALA-/YLÄRINNEVYÖHYKE		UA	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
36. KRUOTINOJAN VARSI	LAAKSOVYÖHYKE	LUONTOARVOT	S	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI

KESKUSTAAJAMA - LOHJAN TOIMINNALLINEN SYDÄN

ALUE	MAISEMAVYÖHYKE	ALUEEN ARVOT JA VETOVOIMATEKIJÄT	VIHERALUETYYPPI	REITTITYYPPI
37. MOISION JA PAPPILANKORVEN VÄLINEN TIE-YMPÄRISTÖ	SELÄNTEEN LAKIVYÖHYKE		SV	LÄHIREITTI
38. MOISIONPELLON VILJELYALUEET JA RANTA-VYÖHYKE	RANTA-/LAAKSOVYÖHYKE	KULTTUURIMAISEMA, LUONTOARVOT, NÄKYMÄT, VIRKISTYSTOIMINNAT	KV, LV, S, VV	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
39. KESKUSTA	ALARINNEVYÖHYKE	SIJAINTI, KULTTUURIHISTORIA, VIRKISTYSTOIMIN-NAT, PALVELUT	KV	LÄHIREITTI
40. HIIDENSALMEN LÄNSIPUOLEN RANTAVYÖHYKE	RANTA-/ALARINNEVYÖHYKE	LUONTOARVOT, NÄKYMÄT	LV	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
41. TYTYRIN AVOKAIVOS + RANTAVYÖHYKE	RANTA-/ALARINNEVYÖHYKE	KAIVOSHISTORIA, LUONTONARVOT	LV	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI

18. Härkähaan ulkoilualue

Härkähaka on Vohloistenlahden läheisyydessä sijaitseva metsäinen selännealue, jonka korkeusvaihtelut ovat suuret. Selänteen rantavyöhykkeellä sijaitsee kaupungin uimaranta. Alueelle ei suuntaudu rakennettuja kevyen liikenteen väyliä.

- Kevyen liikenteen yhteyksien kehittämistä uimaranta-alueelle Vappulan ja Ojamon suunnasta tulee tutkia
- Alueen liittämistä lähiviheralueena virkistysalueverkostoon tulee tutkia

19. Vivamo

Vivamon keskus sijaitsee Lohjanjärven ranta-alueella alarinnevyöhykkeellä. Vivamo toimii erilaisten kurssien ja tapahtumien pitopaikkana. Alueella sijaitsee Pyhän Birgitan kappeli sekä Vivamon raamattukylä.

- Alueen toimivuutta virkistyskeskuksena voidaan lisätä yhdistämällä se kevyen liikenteen verkostoon ja kehittämällä lähiympäristöä virkistys- ja ulkoilualueena

20. Tynninharjun ja Vappulan metsäalueet

Tynninharjun ja Vappulan metsäiset viheralueet sijaitsevat ylärinnevyöhykkeellä. Aluetta sivuaa keskustaan johtavat kevyen liikenteen ulkoilureitit.

- Kevyen liikenteen reitistöä kehitettäessä tulee huomioida alueen poikittaiset yhteydet
- Sairaalan lähialueiden metsiä tulee kehittää lähiviheralueina

21. Lahokallio

Lahokallio on Lohjanjärven rannalla, rinnevyöhykkeessä sijaitseva kasvillisuudeltaan arvokas niemi, jossa kulkee kaupungin ylläpitämä opastettu luontopolku. Kasvillisuus vaihtelee aina rehevästä rantalehdosta kallioalueiden mäntymetsään. Alueen erikoisuutena on Lahokallion jyrkät rantakalliot, monipuolinen kasvi- ja sienilajisto sekä harvinainen eläimistö.

- Alueen säilyminen arvokkaana luonnonmukaisena viher-

Ojamon kartanoympäristö on arvokas osa Lohjan historiaa. (Kuva: Elina Tirkkonen)

KESKUSTAAJAMA - LOHJAN TOIMINNALLINEN SYDÄN

alueena tulee turvata säilyttämällä ympäristön viheralueet suojavyöhykkeenä

22. Ojamon kartano

Ojamon kartano on kulttuuri- ja kaivoshistoriallisesti arvokas kokonaisuus Lohjanjärven rantavyöhykkeellä. Kartano on kuuluisa Suomen vanhimmasta rautakaivoksesta, joka sijaitsee kartanon mailla. Alueella sijaitsee kartanon lisäksi renkitupa, navettarakennus, kaivosmiesten tupa ja kaivosaukkoja. Tällä hetkellä kartanoalue ei toimi julkisena viheralueena. Kartanon omistaa Vanha Lohja –säätiö. Aluetta sivuaa kevyen liikenteen lähireitti ja luontoreitti.

- Keskeisen sijaintinsa ja historiansa takia alueen kehittämistä virkistysalueena tulee tutkia

23. Ojamon puistoalue

Ojamon rantavyöhykkeen monipuolinen virkistysalue sijaitsee keskeisellä paikalla rannan viheralueverkostoa. Puistomaisen käyttöviheralueen lisäksi alueella sijaitsee arvokkaan kasvillisuuden takia suojeltava viheralue sekä rannan myötäinen lähiviheralue. Alueen kautta kulkee vapaa-ajan ulkoilureitti, joka yhdistää virkistystoiminnan pisteet. Ojamossa sijaitsee myös viljelypalstoja.

- Alueen rantavyöhykettä tulee jatkossakin kehittää lähiviheralueena ja Ojamon puoleista osuutta puistomaisena käyttöviheralueena
- Suojeltava viheralue tulee turvata säilyttämällä ympäröivien viheralueiden puustoa suojavyöhykkeenä

24. Liessaari

Liessaari on tärkeä virkistyskäytössä oleva saari, joka on yhdistetty sillalla mantereeseen. Alueella kulkee opastettu luontopolku, joka esittelee saaren arvokasta lehtokasvillisuutta. Keskiosan arvokkaimmat kasvillisuuskohteet on tarkoitus suojella perustamalla alueelle luonnonsuojelualue. Näköalapaikkoja sijaitsee saaren pohjoispuolella sekä saarelle johtavalla sillalla. Saaressa on myös nähtävillä historiallisesti arvokkaita vanhoja graniittilouhoksia. Rakennetut virkistyspalvelut sijoittuvat saaren sisääntulon läheisyyteen.

- Saaren virkistysalueita tulee kehittää lähiviheralueina huomioiden kuitenkin suojelun rajoitukset
- Saaren kärkeen kulkeva epävirallinen polku on syytä yhdistää olemassa olevaan luontopolkuun, jotta ympäristön turhalta kulumiselta vältyttäisiin.

25. Harjun ulkoilualueen luoteisrinne

Harjuselänteen lakivyöhykkeelle sijoittuva Lohjanharjun ulkoilualue toimii lähiviheralueena. Keskeinen sijainti keskustan läheisyydessä, kattava ulkoilureitistö sekä kaunis harjumaasto muodostavat alueesta tärkeän virkistysalueen. Yhteys keskustaan on paikoitellen heikko jyrkän luoteisrinteen takia. Ulkoilualueen kes-

Lohjanharjun ulkoiluympäristöä. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Liessaareen johtavalta sillalta avautuvat hienot näkymät Lohjanjärvelle ja Lohjanharjulle. (Kuva: Elina Tirkkonen)

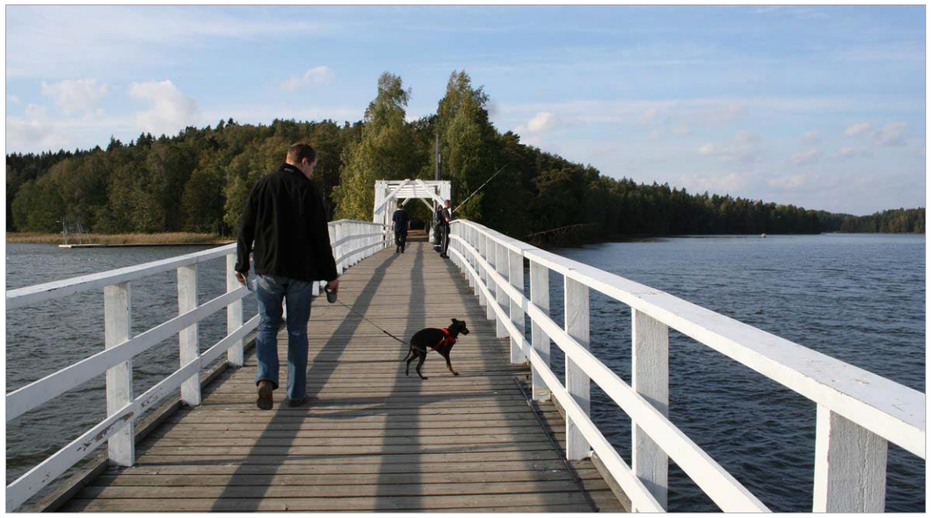

KESKUSTAAJAMA - LOHJAN TOIMINNALLINEN SYDÄN

kellä sijaitsee luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettu, erikoinen jääkautinen moreenikumpare Neitsytlinna. Ulkoilualue kuuluu Suomen Natura 2000 -kohteisiin.

- Viheralue tulee säilyttää olennaisena osana yhtenäistä maisema- ja virkistyskokonaisuutta
- Ulkoilureitistön liittymistä keskustaan tulee kehittää
- Alueen käyttö ja hoito tulee toteuttaa suojelun ehdoilla
- Metsänhoidossa tulee huomioida harjukasvillisuuden menestymisen tarpeet
- Metsää uudistettaessa uudistusalat on pidettävä pienimuotoisina
- Näkymiä harjun laelta tulee paikoin avata ja korostaa
- Tie- ja ulkoilualueen välistä suojaviheraluetta tulee kehittää

26. Harjun ulkoilualueen kaakkoisrinne

Harjuselänteen kaakkoisrinteen puoli muodostaa luoteispuolen kanssa laajan yhtenäisen lähiviheralueen harjun lakialueelle. Alue on niin virkistyksellisesti kuin ekologisesti tärkeä kokonaisuus ja se kuuluu Suomen Natura 2000 -kohteisiin. Ulkoilureitistö jatkaa luoteispuolen reittejä. Alueen herkkä kasvillisuus on kulunut paikoin

- Viheralue tulee ehdottomasti säilyttää olennaisena osana yhtenäistä maisema- ja virkistyskokonaisuutta
- Alueen sisäistä kevyen liikenteen reitistöä tulee kehittää ja ohjata, jotta kasvillisuuden kulumiselta vältytään
- Paisterinteet tulee rajata kevyen liikenteen reittilinjausten ulkopuolelle
- Tie- ja ulkoilualueen välistä suojaviheraluetta tulee kehittää
- Alueen käyttö ja hoito tulee toteuttaa suojelun ehdoilla
- Metsänhoidossa tulee huomioida harjukasvillisuuden menestymisen tarpeet
- Metsää uudistettaessa uudistusalat on pidettävä pienimuotoisina

27. Tanhuhovin ympäristö

Tanhuhovin lähiympäristö sijoittuu kaakkoon suuntautuneelle metsäiselle rinnevyöhykkeelle. Alue toimii jokamiehenoikeudella ulkoilualueena. Junaradan kulkeminen alueen koillispuolitse rajoittaa turvallisten poikittaisten kevyen liikenteen väylien linjausta.

- Alueen säilyttäminen metsäisenä ulkoilualueena on toivottavaa eteläpuolella sijaitsevan avoimen golf-kentän takia
- Luoteis-kaakkosuuntaisia kevyen liikenteen yhteyksiä tulee vahvistaa

28. Kunnarlan golfkenttä

Kunnarlan alarinne-/laaksovyöhykkeelle sijoittuva, vain harrastelijoiden käytössä oleva golf-kenttä sijaitsee maiseman alatasolla ja on avoimena puistomaisena käyttöviheralueena verrattavissa tilallisesti viljelysalueisiin. Alueen käyttöä rajoittaa yksityinen harrastustoiminta.

Kunnarlassa sijaitseva golfkenttä. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Porlan entisten kalanviljelysaltaiden ympäristö on miellyttävä virkistysympäristö. (Kuva: Elina Tirkkonen)

- Alueen käyttöä visuaalisena viheralueena voidaan hyödyntää linjaamalla ulkoilureittejä alueen reunoitse

29. Kunnarlan metsävyöhyke

Golfkentän eteläpuolen rinnevyöhykkeelle sijoittuu talousmetsäalue, jonka kautta kulkee kesäaikaan vapaa-ajan ulkoilureitti ja talviaikaan hiihtolatu. Alueella sijaitsee Gunnarlan ulkoilumaja.

- Metsäalueen pohjoisosan säilyttäminen ulkoilualueena on toivottavaa

30. Porla

Entisen kalanviljelyslaitoksen alue Porla liittyy kiinteästi Aurlahden rantavyöhykkeelle sijoittuvaan virkistysaluekokonaisuuteen, jossa se toimii lähiviheralueena. Alueen kautta, rannan

KESKUSTAAJAMA - LOHJAN TOIMINNALLINEN SYDÄN

myötäisesti entisten kala-altaiden viertä kulkee suosittu vapaa-ajan ulkoilureitti, joka on tärkeä osa Lohjanjärveä reunustavaa rantaraittia. Luontoarvoiltaan rikas ja käyttöhistorialtaan mielenkiintoinen Porla on kaunis viherkokonaisuus keskustan läheisyydessä. Alueella sijaitsee valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan kuuluva Porlan lehto.

- Alueen käyttöhistorian esiintuominen virkistysalueella on toivottavaa
- Rantaraittia tulee kehittää kevyen liikenteen tarpeita vastaavaksi

31. Aurlahti

Aurlahden puistomainen käyttöviheralue sijaitsee rantavyöhykkeellä keskustan tuntumassa Lohjanjärven rannalla. Alueella on useita virkistystoimintaa palvelevia rakenteita, kuten mm. venesatama, beach volley- ja urheilukenttiä sekä uimaranta. Alueen läpi rannan myötäisesti kulkee rantaraitti, joka jatkuu Porlan kautta Haikariin asti. Aurlahti on tärkeä osa keskustan virkistysaluerakennetta, mutta yhteys keskustaan on puutteellinen.

- Aurlahden ja keskustan yhteyttä tulee korostaa

32. Urheilukeskuksen alue

Lohjanharjun selänteen lakivyöhykkeellä sijaitseva urheilukeskuksen alue kuuluu keskustan lähivirkistysalueisiin. Urheilukeskuksessa sijaitsee useita urheilutoiminnan palveluita, mm. urheilukenttä, jäähalli, virkistysuimala sekä keilahalli. Alueelta lähtee myös yhteydet harjun kuntoradoille. Keskeinen sijainti ja runsas käyttäjämäärä asettavat vaatimuksia lähialueiden viheralueille ja kevyen liikenteen reitistölle, jotta selänteen lakivyöhykkeen herkkä kasvillisuus ei tuhoudu.

- Lähiviheralueiden kuluminen tulee ehkäistä ohjaamalla kulku reitistöä pitkin
- Poikittaisia kevyen liikenteen lähireittejä urheilukeskuksen ja keskustan välillä tulee kehittää

33. Harjun tieympäristö

Harjun selänteen lakialueella kulkevan, uudistetun Vt 25 tieympäristö on yksi näkyvimmistä viheralueen osista. Tielinjausten takia on monin paikoin jouduttu tekemään suuria maastoleikkauksia, jotka ovat vaurioittaneen herkkää harjuluontoa. Paikoitellen erittäin jyrkät maastoleikkaukset uhmaavat painovoimaa.

- Tiealueiden viherrakentamisen tulee sopia alueen maiseman mittakaavaan

Aurlahden puistoalueelle on sijoittunut paljon virkistystoimintaa. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Keskustan viheralueet sopivat kaupunkimaiseen ympäristöön. (Kuva: Elina Tirkkonen)

- Viherrakentamisessa on otettava huomioon maisemavyöhykkeen lähtökohdat
- Asuin- ja tiealueen väliä tulee kehittää metsäisenä suojavihervyöhykkeenä

34. Keskilohja

Keskilohjan käyttö- ja lähiviheralueet sijoittuvat alarinnevyöhykkeelle asuinalueen lomaan. Alueella kulkee jalkakäytävien lisäksi kevyen liikenteen lähireittejä.

- Alueen sisäisen kevyen liikenteen reitistön liittämistä koillispuolen vapaa-ajan ulkoilureitistöön tulee kehittää

35. Veijolan metsävyöhyke

Veijolan eteläpuolen rinnevyöhykkeellä sijaitseva yhtenäinen talousmetsäalue, jossa sijaitsee moottoriurheilurata.

- Alueen luoteisreunan säilyttäminen yhtenäisenä metsäisenä ulkoilualueena on toivottavaa

KESKUSTAAJAMA - LOHJAN TOIMINNALLINEN SYDÄN

Levähdyspaikka Hiidensalmen länsirannalla. (Kuva: Elina Tirkkonen)

36. Kruotinojan varsi

Kruotinoja sijaitsee laaksovyöhykkeessä Kruotilan eteläpuolella. Harjun suuntaisesti kulkevan Kruotinojan varsi on arvokkaiden luontoarvojen takia suojelemisen arvoinen kohde. Maisemassa oja ei korostu runsaan ja rehevän kasvillisuuden seasta. Alueella ei sijaitse rakennettuja kevyen liikenteen reittejä.

- Ulkoilureitistön linjauksissa huomioida suojelulliset näkökohdat
- Asuinalueiden välistä yhteyttä tulee kehittää kevyen liikenteen reitistölllä

37. Moision ja Pappilankorven välinen tieympäristö

Harjun selänteen lakialueella kulkevan, uudistetun Vt 25 tieympäristö on yksi näkyvimmistä viheralueen osista. Tielinjausten takia on monin paikoin jouduttu tekemään suuria maastoleikkauksia, jotka ovat vaurioittaneen herkkää harjuluontoa. Paikoitellen erittäin jyrkät maastoleikkaukset uhmaavat painovoimaa.

- Tiealueiden viherrakentamisen tulee sopia alueen maiseman mittakaavaan
- Viherrakentamisessa on otettava huomioon maisemavyöhykkeen lähtökohdat
- Asuin- ja tiealueen väliä tulee kehittää metsäisenä suojavyöhykkeenä

38. Moisionpellon viljelyalueet ja rantavyöhyke

Moisionpellon ranta- ja laaksovyöhykkeelle sijoittuva, kulttuurihistorialtaan arvokas peltoaukea on tärkeä visuaalinen viheralue. Laaja avoin maisematila keskustan kupeessa jäsentää maisemaa ja korostaa Lohjan kaupungin sijoittumista harjun ja järven läheisyyteen. Alueen rantavyöhykkeellä sijaitsee kasvistoltaan arvokas suojeltu rantalehto sekä lähivirkistysalueella kaupungin ylläpitämä uimaranta ja venelaituri.

- Keskustan lähialueen kulttuurihistorian näkyminen maisemassa tulee säilyttää pitämällä etenkin Pappilan puoleinen peltoalue avoimena
- Rakennetun ulkoilureitin jatkuvuutta Hiidensalmeen tulee kehittää

39. Keskusta

Lohjan keskusta sijaitsee harjun luoteispuolella alarinnevyöhykkeellä. Keskustan viheralueet ovat rakennettuja, puistomaisia käyttöviheralueita. Viheralueet, aukiot ja puukujanteet ovat tärkeä osa toimivaa kevyen liikenteen keskustaa.

Alueen virkistyksellisesti mielenkiintoisimmat nähtävyydet sijaitsevat keskustan koillisosassa. 1500-luvun alussa rakennettu Pyhän Laurin kirkko on maamme kolmanneksi suurin harmaakivikirkko. Kirkon vieressä sijaitsee kaunis ja vehreä hautausmaa. Lohjan museona toimiva, vuonna 1860 rakennettu Iso-pappila pihapiireineen sijaitsee kirkon läheisyydessä. Alueella sijaitsee myös Suomen vanhin maalaiskoulu Lohjan pedagogio.

- Keskustan läpi kulkevia kevyen liikenteen yhteyksiä tulee parantaa
- Keskustan ja ranta-alueen läheisyyttä tulee korostaa

Moisionpellot Pappilan vieressä muistuttavat Lohjan historiasta. (Kuva: Elina Tirkkonen)

KESKUSTAAJAMA - LOHJAN TOIMINNALLINEN SYDÄN

Keskustan läpi kulkevia kevyen liikenteen yhteyksiä tulee parantaa. (Kuva: Elina Tirkkonen)

40. Hiidensalmen länsipuolen rantavyöhyke

Hiidensalmen rannan lähiviheralueet sijaitsevat keskustan koillispuolella ranta-/alarinnevyöhykkeellä. Viheralueelta, etenkin Hiidensalmen sillalta avautuu pitkiä näkymiä Lohjanjärven suuntaan. Alueella on pistemäisiä luontoarvoja. Rannassa kulkee vapaa-ajan ulkoilureitti, mutta reitin jatkuvuus on heikko eteläpuolella sijaitsevan teollisuusalueen ja sieltä lähtevän rautatien takia. Alueen lähireitti kulkee keskustasta kohti Routiota Karstuntien varressa. Alue on muutoksen alla Hiidensalmeen suunnitellun asuinalueen myötä.

- Kevyen liikenteen jatkuvuutta rantaraitilla tulee parantaa
- Teollisuusalueen läpi kulkevan reittilinjauksen mahdollisuutta tulee tutkia

41. Tytyrin avokaivos + rantavyöhyke

Hiidensalmen itäpuolen ranta- ja alarinnevyöhykkeelle sijoittuvat lähiviheralueet ovat tärkeä osa Lohjanjärven viher- ja virkistysalueverkostoa. Pohjoisosan avoin viheralue kuuluu tulevan Hiidensalmen asuinalueen rajaukseen ja muuttunee kaavoituksen edetessä. Kasvillisuudeltaan arvokas Tytyrin avolouhos on mielenkiintoinen osa alueen kaivoshistoriaa ja vaikuttavana elementtinä mielenkiintoinen lisä virkistysalueverkostoon.

- Avolouhoksen liittämistä viher- ja virkistysalueverkoston nähtävyyksiin tulee kehittää
- Rakennettu kevyen liikenteen rantareitti tulee ulottaa Moisionpeltoon asti

Tytyrin avolouhos on näkemisen arvoinen kohde. (Kuva: Elina Tirkkonen)

LÄNSITAAJAMA - JÄRVIEN LOMASSA

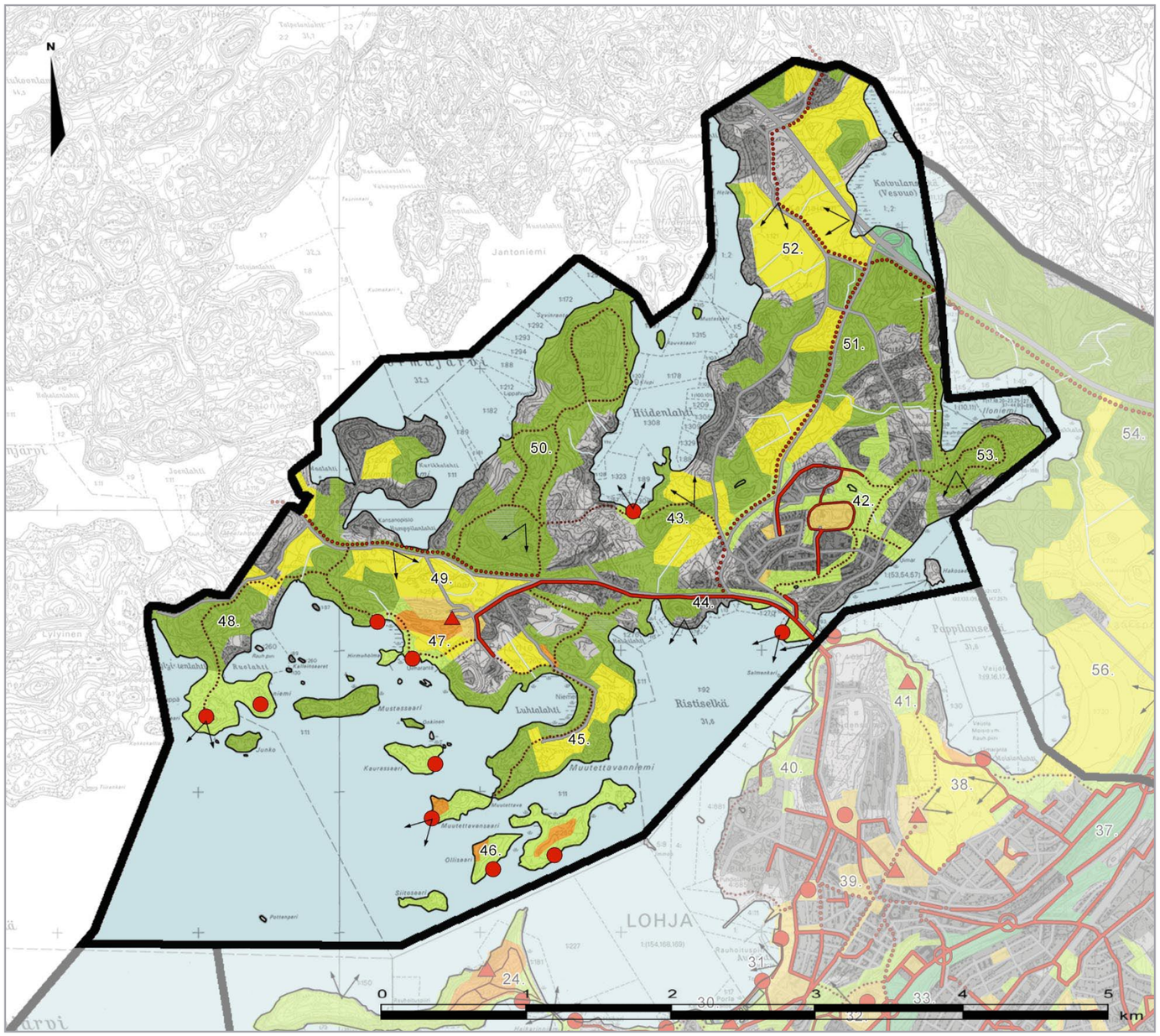

MERKKIEN SELITYS

- RAKENNETTU/ RAKENTAMATON ALUE
- KÄYTTÖVIHERALUE (KV)
- LÄHIVIHERALUE (LV)
- METSÄTALOUSVALTAINEN ULKOILUALUE (UA)
- SUOJELTAVA ALUE (S)
- SUOJAVIHERALUE (SV)
- MAISEMAKUVAA JÄSENTÄVÄ VISUAALINEN VIHERALUE (VV)
- OLEMASSA OLEVA LÄHIREITTI/ UUSI LÄHIREITTI
- OLEMASSA OLEVA VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI/ UUSI VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
- OLEMASSA OLEVA LUONTOREITTI/ UUSI LUONTOREITTI
- ERITASOLIITTYMÄ
- NÄHTÄVYYS
- VIRKISTYSTOIMINNAN KOHDE
- KOROSTETTAVA NÄKYMÄ

LÄNSITAAJAMA - JÄRVIEN LOMASSA

ALUE	MAISEMAVYÖHYKE	ALUEEN ARVOT JA VETOVOIMATEKIJÄT	VIHERALUETYYPPI	REITTITYYPPI
42. ROUTION VIHERALUEET	RANTA-YLÄRINNEVYÖHYKE	VIRKISTYSTOIMINNAT, NÄKYMÄT	KV, LV	LÄHIREITTI, VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
43. HIITTINEN	LAAKSO-/ALARINNEVYÖHYKE	ARVOKAS KULTTUURIMAISEMA, NÄKYMÄT, VIRKISTYSTOIMINNAT	UA	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
44. KARSTUNTIEN JA LOHJANJÄRVEN VÄLISET VIHERALUEET	RANTAVYÖHYKE	VIRKISTYSTOIMINNAT, NÄKYMÄT	LV	LÄHIREITTI
45. MUUTETTAVANNIEMI JA -SAARI	RANTA-/ALARINNEVYÖHYKE	KULTTUURIMAISEMA, LUONTOARVOT, NÄKYMÄT, VIRKISTYSTOMINNAT	LV, VV	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
46. LOHJANJÄRVEN SAARET	RANTA-/ALARINNEVYÖHYKE	VIRKISTYSTOIMINNAT, LUONTOARVOT, NÄKYMÄT	LV	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
47. PALONIEMI	RANTA-/ALARINNEVYÖHYKE	KULTTUURIHISTORIA, KARTANOMILJÖÖ, LUONTOARVOT, VIRKISTYSTOIMINNAT	KV, LV, S	LÄHIREITTI, VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
48. PARTIONIEMI	RANTA-/ALARINNEVYÖHYKE	VIRKISTYSTOIMINNAT, LUONTOARVOT, NÄKYMÄT	LV	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
49. PALONIEMEN PELTOAUKEAT	LAAKSO-/ALARINNEVYÖHYKE	KULTTUURIMAISEMA, NÄKYMÄT	VV	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
50. KOTNIEMI	RANTA-SELÄNTEEN LAKIVYÖHYKE	LAAJA YHTENÄINEN METSÄALUE, NÄKYMÄT	UA	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
51. VÄHÄ-ROUTIO	ALARINNEVYÖHYKE	KULTTUURIMAISEMA	UA, VV	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
52. KARNAISTEN PELTOAUKEA	LAAKSOVYÖHYKE	KULTTUURIMAISEMA, LUONTOARVOT, NÄKYMÄT	VV	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
53. ILONIEMI	RANTA-SELÄNTEEN LAKIVYÖHYKE	NÄKYMÄT	UA	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI

LÄNSITAAJAMA - JÄRVIEN LOMASSA

Routionlakialueella kulkee valaistu kuntopolku. (Kuva: Elina Tirkkonen)

42. Routionviheralueet

Routionasuinalueenkäyttö- ja lähiviheralueet sijoittuvat pääasiassa topografialtaan vaihtelevan selänteen yläosiin. Alueella on jalkakäytävien ja kevyen liikenteen lähireittien lisäksi kattava kuntopolkuverkosto aivan Routionkeskustan läheisyydessä.

- Kevyen liikenteen verkosto tulee yhdistää aluetta sivuaviin reitteihin

43. Hiittinen

Hormajärven läheisyydessä, laakso-/alarinnevyöhykkeellä sijaitseva valtakunnallisesti merkittävä kulttuurimaisemakokonaisuus sekä sen lähialueen metsät muodostavat vaihtelevan maaseutuympäristön, joka toimii lähinnä visuaalisena viheralueena. Kirkasvetisen Hormajärven rannalla sijaitsee kaupungin ylläpitämä uimaranta. Kevyen liikenteen reitistöä ei alueelle suuntaudu.

- Alueen kulttuurimaiseman säilymistä tulee vaalia
- Kulttuurimaiseman tuomista osaksi viher- ja virkistysalueverkostoa tulee harkita
- Alueen kevyen liikenteen reitistöä tulee kehittää
- Uimarannan läheisyyteen tulee jättää riittävä viheraluevaraus

44. Karstuntien ja Lohjanjärven väliset viheralueet

Järveä reunustavat, ranta- ja alarinnevyöhykkeelle sijoittuvat viheralueet sijaitsevat Karstuntien ja Lohjanjärven välisellä rantakaistaleella. Alueet ovat osa Lohjanjärven luontaista rannan viherverkostoa ja samalla ne toimivat suojavyöhykkeenä. Viheralueilla sijaitsee muutamia virkistystä palvelevia kohteita, kuten uimaranta ja venelaituri. Alueen kevyen liikenteen lähireitti kulkee ajotien myötäisesti.

- Rannan vihervyöhyke tulee säilyttää kasvullisena alueena

Hiidenlahden uimarannalta avautuu kaunis näkymä Hormajärvelle. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Paloniemen kartanomiljöötä. (Kuva: Elina Tirkkonen)

45. Muutettavanniemi ja Muutettavansaari

Muutettavanniemi on Lohjanjärveen työntyvä, ranta-/alarinnevyöhykkeelle sijoittuva maatalouskäytössä oleva alue, jonka viljelysalueet toimivat visuaalisina viheralueina. Muutettavanniemen nokassa sijaitsevan, kaupungin omistaman ulkoilualueen Muutettavansaaren kärjestä avautuu upea panoraamanäkymä Lohjanjärvelle. Saaressa on suojeltavaksi tarkoitettu arvokas kallioalue. Muutettavansaaren saavuttaminen mantereen kautta on ongelmallinen alueelle johtavan yksityistien takia.

- Kevyen liikenteen yhteyden luomista Muutettavansaareen tulee kehittää

46. Lohjanjärven saaret

Lohjanjärven saaret ovat erilainen virkistysaluekokonaisuus muutoin mantereella sijaitsevaan viherverkostoon. Kaupungin omistamat saaret toimivat lähiviheralueena. Virkistyskäyttö vaihtelee vuodenajan mukaan; talviaikaan saaret ovat tavoitettavista jäätä pitkin kun taas sulan veden aikaan saarelle pääseminen vaatii kulkuvälineen. Saarilla sijaitsee suojeltaviksi tarkoitettuja arvokkaita luontokohteita.

- Saarten virkistyskäyttöä ohjatessa tulee huomioida arvokkaat luontokohteet
- Rantojen pusikoitumista tulee ehkäistä

47. Paloniemi

Paloniemen kartanoympäristö sijaitsee alarinnevyöhykkeellä Lohjanjärven pohjoispuolella. Alueella sijaitsee viime vuosisadalta peräisin oleva kauppapuutarha sekä lajirikas englantilaistyylinen puisto. Osa alueesta kuuluu Suomen Natura 2000 –alueisiin perinnemaisemakohteena. Eliel Saarisen suunnittelema päärakennus tuhoutui tulipalossa 50-luvulla, jonka jälkeen sen paikalle rakennettiin vanhainkoti. Kartanoalueelle johtaa kevyen liikenteen lähireitti. Lohjanjärven läheinen rantavyöhyke toimii lähiviheralueena, jossa sijaitsee kaupungin ylläpitämä kaunis uimaranta.

- Paloniemen kartanoympäristöä tulee kehittää arvok-

LÄNSITAAJAMA - JÄRVIEN LOMASSA

Paloniemestä löytyy myös lehtomaista kasvillisuutta. (Kuva: Elina Tirkkonen)

- Alueen toimivuutta leirikeskuksena voidaan kehittää toimivalla kevyen liikenteen verkostolla

49. Paloniemen peltoaukeat

Lohja-Sammatti maantien ympäristön vanhat peltoaukeat sijaitsevat laakso- ja alarinnevyöhykkeellä. Peltoalueet toimivat visuaalisina viheralueina näkymien avautuessa tieltä. Alueella ei sijaitse kevyen liikenteen väyliä.

- Turvallisen kevyen liikenteen yhteyden luomista Lohjanjärven ympäri tulee kehittää

50. Kotniemi

Kotniemi on lähes rakentamattomana pysynyt, Hormajärveen työntyvä metsäinen niemi. Alueen topografia on vaihteleva - maisematyyppivyöhykkeet vaihtelevat aina rantavyöhykkeestä selänteen lakivyöhykkeeseen Alueelle ei suuntaudu kevyen liikenteen reittejä.

- Aluetta tulee kehittää metsäisenä ulkoilualueena
- Alue tulee liittää kevyen liikenteen verkostoon
- Selänteen laelta tulee paikoin avata näkymiä Lohjanjärvelle

51. Vähä-Routio

Vähä-Routio sijoittuu kahden vesialueen välisen kannaksen alarinnevyöhykkeelle Roution pohjoispuolelle. Alueen maisema on muutoksen alla uuden moottoritie E-18 sisääntulotien linjauksen takia. Alueen läpi Routiolta Karnaisille ei kulje kevyen liikenteen väyliä.

- Kevyen liikenteen yhteyttä Kisakallioon tulee kehittää
- Tieympäristön viherrakentamisessa tulee huomioida alueelle luontainen kasvillisuus

52. Karnaisten peltoaukea

Karnaisten peltoaukea sijaitsee kahden vesialueen välisellä laaksovyöhykkeeseen kuuluvalla kannaksella. Uuden E-18 moottoritielinjaus rikkoo muutoin harmonisen kulttuurimaiseman ja aiheuttaa melu- ja estehaittaa. Alueella ei kulje kevyen liikenteen reittejä.

- Aluetta tulee kehittää sisääntuloportiksi Lohjalle
- Peltoalueet tulee säilyttää avoimina
- Kevyen liikenteen yhteyttä Kisakallioon ja Lempolaan tulee kehittää

53. Iloniemi

Iloniemen metsäiselle niemekkeelle Roution itäpuolelle sijoittuu maisematyyppivyöhykkeitä aina rantavyöhykkeestä selänteen lakivyöhykkeeseen. Iloniemessä ei sijaitse kevyen liikenteen reitistöä vaan alue toimii jokamiehenoikeudella ulkoilualueena.

- Alueen virkistyskäyttöä ulkoilualueena voidaan kehittää liittämällä alue kevyen liikenteen verkostoon
- Selänteen laelta voidaan avata näkymiä Lohjanjärvelle

kaana historiallisena nähtävyytenä
- Paloniemen ranta-alueen kehittämistä lähiviheralueena tulee jatkaa
- Kevyen liikenteen yhteyksiä Lylyisten suuntaan tulee kehittää

48. Partioniemi

Partioniemi sijaitsee Lohjanjärven pohjoispuolella ranta-/ alarinnevyöhykkeellä. Alueella sijaitsee Partioniemen leirikeskus, joka on suosittu virkistyskohde. Alueen metsät toimivat leirikeskuksen lähiviheralueina. Niemen kärjessä on merkittäviä luontoarvoja sekä arvokas kallioalue. Alueelle ei suuntaudu kevyen liikenteen reitistöä.

Uuden moottoritie E-18 sisääntulon rakentaminen on käynnissä Karnaisissa. (Kuva: Elina Tirkkonen)

POHJOISTAAJAMA - KULKU HARJUN LAELLA

MERKKIEN SELITYS

- RAKENNETTU/ RAKENTAMATON ALUE
- KÄYTTÖVIHERALUE (KV)
- LÄHIVIHERALUE (LV)
- METSÄTALOUSVALTAINEN ULKOILUALUE (UA)
- SUOJELTAVA ALUE (S)
- SUOJAVIHERALUE (SV)
- MAISEMAKUVAA JÄSENTÄVÄ VISUAALINEN VIHERALUE (VV)
- OLEMASSA OLEVA LÄHIREITTI/ UUSI LÄHIREITTI
- OLEMASSA OLEVA VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI/ UUSI VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
- OLEMASSA OLEVA LUONTOREITTI/ UUSI LUONTOREITTI
- ERITASOLIITTYMÄ
- NÄHTÄVYYS
- VIRKISTYSTOIMINNAN KOHDE
- KOROSTETTAVA NÄKYMÄ

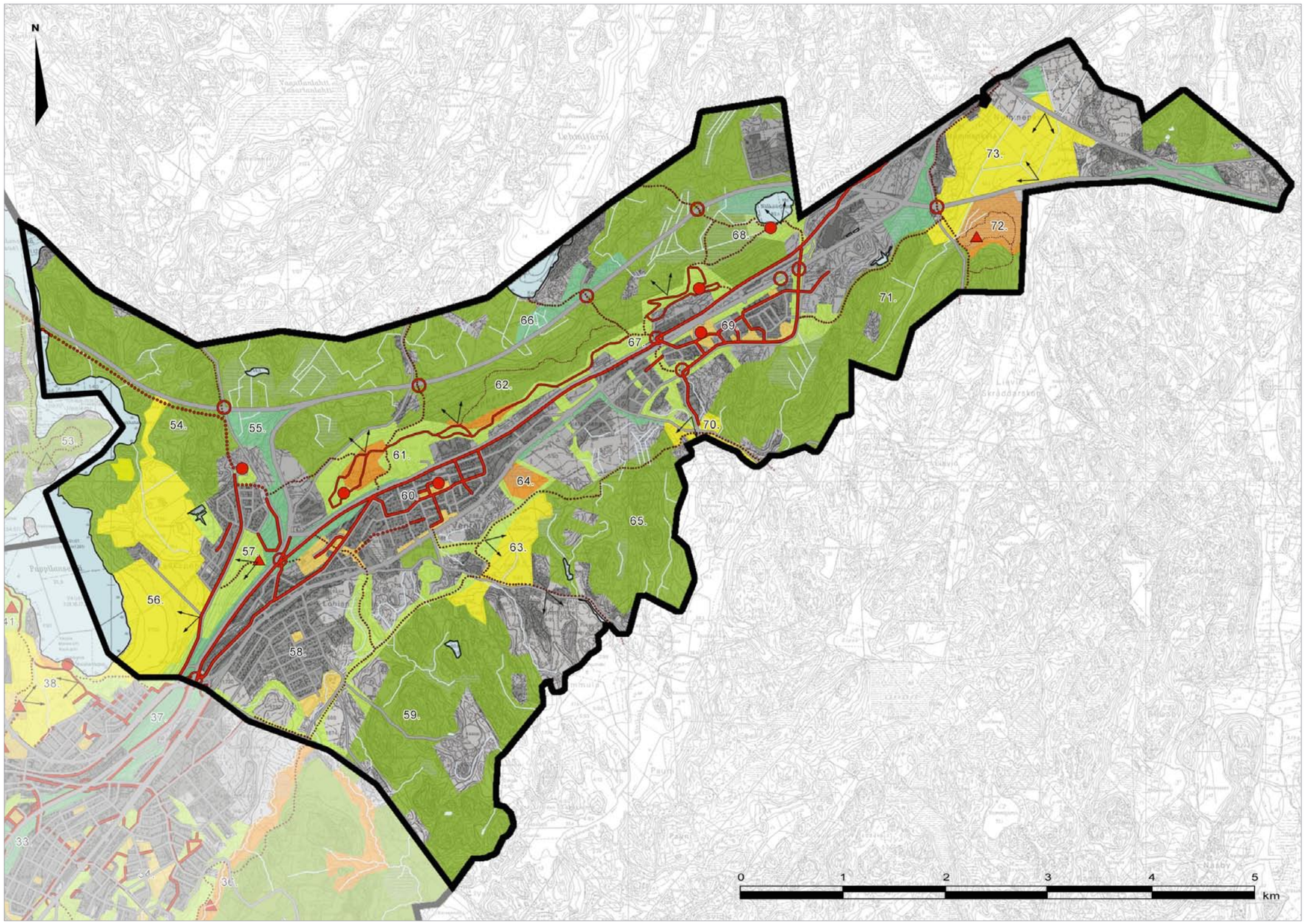

POHJOISTAAJAMA - KULKU HARJUN LAELLA

ALUE	MAISEMAVYÖHYKE	ALUEEN ARVOT JA VETOVOIMATEKIJÄT	VIHERALUETYYPPI	REITTITYYPPI
54. LEMPOLAN JA HARVAKKALAN METSÄALUEET	RANTA-SELÄNTEEN LAKIVYÖ-HYKE		UA	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
55. E-18 TIEYMPÄRISTÖT	ALA-/YLÄRINNEVYÖHYKE		SV, UA	
56. LAAKSPOHJAN KULTTUURIMAISEMA-ALUE	RANTA-/LAAKSOVYÖHYKE	ARVOKAS KULTTUURIYMPÄRISTÖ, LUONTOARVOT, NÄKYMÄT	VV	LÄHIREITTI
57. VESITORNIN ALUE	SELÄNTEEN LAKIVYÖHYKE	VIRKISTYSTOIMINNAT, NÄKYMÄT	LV	LÄHIREITTI, VAPAA-AJAN REITTI
58. ASEMANPELTO	ALARINNEVYÖHYKE		KV, LV	LÄHIREITTI, VAPAA-AJAN REITTI
59. ASEMANPELLON METSÄALUE	YLÄRINNEVYÖHYKE		UA	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
60. PERTTILÄ	ALA-/YLÄRINNEVYÖHYKE		KV	LÄHIREITTI, VAPAA-AJAN REITTI
61. ASEMAN KUNTORADAN YMPÄRISTÖ	SELÄNTEEN LAKIVYÖHYKE	HARJUMAASTO, LUONTOARVOT, NÄKYMÄT, VIRKIS-TYSTOIMINNAT	LV, S	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
62. LOHJANHARJUN RINTEEN METSÄALUE	SELÄNTEEN LAKI-/ YLÄRINNE-VYÖHYKE	HARJUMAASTO, LUONTOARVOT, NÄKYMÄT	UA, (S)	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI, LUONTOREITTI
63. IMMULAN KULTTUURIMAISEMA-ALUE	LAAKSOVYÖHYKE	ARVOKAS KULTTUURIMAISEMA	VV	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
64. SORRONSUO	ALARINNEVYÖHYKE	LUONTOARVOT	S	
65. TAMMALAN METSÄALUE	ALA-/YLÄRINNEVYÖHYKE		UA	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
66. LEHMIJÄRVEN JA MOOTTORITIEN VÄLINEN METSÄALUE	ALARINNEVYÖHYKE		SV, UA	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
67. MUIJALAN KUNTORATA	SELÄNTEEN LAKIVYÖHYKE	HARJUMAASTO, LUONTOARVOT, VIRKISTYSTOIMIN-NAT	LV, (S)	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
68. NÄLKÖÖNLAMMEN ALUE	YLÄRINNEVYÖHYKE	VIRKISTYSTOIMINNAT, LUONTOARVOT, MAISEMA, NÄKYMÄT	KV, LV	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
69. NÄLKÖÖNNUMMI	SELÄNTEEN LAKI-/YLÄRINNEV.		UA, VV	LÄHIREITTI
70. MUIJALAN KULTTUURIMAISEMA-ALUE	ALARINNE-/LAAKSOVYÖHYKE	ARVOKAS KULTTUURIMAISEMA, NÄKYMÄT	UA	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
71. ARVOLA	LAAKSO-YLÄRINNEVYÖHYKE		S	VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI
72. NUMMENKYLÄN KOHOSUO	ALARINNEVYÖHYKE	LUONTOARVOT	VV	LUONTOREITTI
73. NUMMENKYLÄN PELTOAUKEAT	ALARINNEVYÖHYKE	KULTTUURIMAISEMA, NÄKYMÄT		VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI

POHJOISTAAJAMA - KULKU HARJUN LAELLA

Tieympäristön muokkaamaa maisemaa. (Kuva: Elina Tirkkonen)

54. Lempolan ja Harvakkalan metsäalueet

Lempolan ja Harvakkalan talousmetsäalueet sijaitsevat uuden E-18 moottoritielinjauksen lähiympäristössä. Alueen maisemavyöhykkeet vaihtelevat aina rantavyöhykkeestä selänteen lakivyöhykkeeseen. Alueelle ei suuntaudu kevyen liikenteen reittejä.

- Moottoritien lähimetsien säilyttäminen yhtenäisenä suojaviher- ja ulkoilualueena on toivottavaa
- Moottoritien suuntaisen kevyen liikenteen reitin tarvetta tulee tutkia

55. E-18 tieympäristöt

Uuden moottoritie E-18 tieympäristöt ovat muutoksen alla rakentamisen jatkuessa. Tieympäristöt sijoittuvat harjun luoteispuolelle ala- ja ylärinnevyöhykkeille.

- Tieympäristöjen viherrakentamisessa tulee huomioida alueelle sopivan luonnonkasvilajiston mahdollinen hyödyntäminen
- Maastoleikkausten sitominen kasvillisuudella on tärkeää niin maiseman kuin ekologian takia
- Asutuksen sijaitessa moottoritien melualueella on suojavihervyöhykkeen kehittäminen tarpeellista

56. Laakspohjan kulttuurimaisema-alue

Laakspohjan maisemallisesti ja historiallisesti arvokas kulttuuriympäristö sijaitsee Lohjanharjun luoteispuolella laakso- ja rantavyöhykkeellä. Laakspohjan kartano on yksityisomistuksessa, mutta alue toimii tärkeänä visuaalisena viheralueena. Kartanon lähiympäristö suojeltuine puukujanteineen on merkittävä luontokohteen alue. Koillispuolitse kulkee kevyen liikenteen lähireitti.

- Alueen kulttuurimaiseman säilymisen takia viljelyalueiden avoimena pitäminen on tavoiteltavaa
- Alue tulee säilyttää olennaisena osana yhtenäistä maisemakokonaisuutta

57. Vesitornin alue

Vesitornin alue sijaitsee Lohjanharjun selänteen lakivyöhykkeellä valtatieympäristön tuntumassa. Harjun jyrkkä luoteisrinne on säilynyt metsäisenä lähiviheralueena. Alueen sivuitse kulkee kevyen liikenteen lähireitti ajoväylien suuntaisesti. Kohokohtana kohoaa vesitorni, jossa nykyään toimii kahvila.

- Näkymiä harjun laelta kohti Laakspohjaa tulee paikoin avata ja korostaa
- Jyrkkä luoteisrinne tulee säilyttää metsäisenä lähiviheralueena
- Kevyen liikenteen yhteyttä Lohjanjärven suuntaan tulee harkita

Laakspohjan kartanon ympäristö on kulttuurihistoriallisesti arvokas. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Ohjattu kulku estää herkän harjukasvillisuuden kulumisen. (Kuva: Elina Tirkkonen)

58. Asemanpelto

Asemanpellon asuinalue sijaitsee harjun kaakkoispuolella alarinnevyöhykkeellä. Viheralueet ovat pääasiassa asuinalueeseen liittyviä piha-alueita. Asuinalueen sisäisten jalkakäytävien lisäksi erillisiä rakennettuja kevyen liikenteen väyliä ei ole.

- Asuinaluetta reunustavat lähiviheralueet tulee säilyttää alueen asukkaiden käytössä
- Kevyen liikenteen yhteyksiä ympäröiville viheralueille tulee kehittää

59. Asemanpellon metsäalue

Talousmetsäalue sijaitsee Asemanpellon asuinalueen kaakkoispuolella ylärinnevyöhykkeellä kallioselänne-alueella. Alueelle ei suuntaudu kevyen liikenteen reittejä.

POHJOISTAAJAMA - KULKU HARJUN LAELLA

- Metsäalueen luoteisosan säilyttäminen yhtenäisenä ulkoilualueena on toivottavaa
- Metsäaluetta tulee kehittää suojavyöhykkeenä estämään jätekeskuksen haittavaikutuksia

60. Perttilä

Perttilän asuinalue sijaitsee Lohjanharjun kaakkoispuolisella rinnevyöhykkeellä. Puistomaiset käyttöviheralueet sijoittuvat asuinalueen lomaan. Turvalliset kevyen liikenteen yhteydet ympäröiville lähiviheralueille ovat puutteelliset.

- Kevyen liikenteen reitistön turvallista liittämistä harjun ja kaakkoispuolen viheralueisiin tulee kehittää

Muijalan kulttuurimaisema olisi arvokas lisä kevyen liikenteen reitistön nähtävyytenä. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Harjulta aukeaa paikoin komeita näkymiä ympäröivään maisemaan. (Kuva: Elina Tirkkonen)

61. Aseman kuntoradan ympäristö

Lähiviheralueena toimiva, Suomen Natura 2000 -alueisiin kuuluva Aseman kuntorata sijaitsee harjuselänteen lakivyöhykkeellä Lohjanharjuntien pohjoispuolella. Alueella sijaitsee myös luontoarvoiltaan merkittävä suojelualue, jonka läpi kuntaradan linjaus kulkee. Harjun selänteen myötäisesti kulkee talvisin latu. Kattava ulkoilureitistö ja kaunis harjuluonto muodostavat alueesta tärkeän virkistysalueen.

- Viheralue tulee ehdottomasti säilyttää olennaisena osana yhtenäistä maisema- ja virkistyskokonaisuutta
- Ulkoilureitistön liittymistä Lohjanharjuntien kaakkoispuolen asuinalueisiin tulee kehittää
- Selänteen myötäistä kevyen liikenteen reitistöä tulee kehittää
- Alueen metsänhoidossa on huomioitava suojelulliset näkökulmat
- Metsänhoidossa tulee huomioida harjukasvillisuuden menestymisen edellytykset
- Metsää uudistettaessa uudistusalat on pidettävä pienimuotoisina
- Näkymiä harjun laelta tulee paikoin avata ja korostaa
- Tie- ja ulkoilualueen välistä suojaviheraluetta tulee kehittää
- Teollisuustoimintojen loppuessa tulee pohjavesialueella sijaitsevat maisemavauriot kunnostaa mahdollisimman nopeasti

62. Lohjanharjun rinteen metsäalue

Metsäalue sijaitsee harjun luoteisrinteessä selänteen laki- ja ylärinteen vaihettumisvyöhykkeellä. Metsäalue toimii luonnonmukaisena, Suomen Natura 2000 -kohteisiin kuuluvana ulkoilualueena. Selänteen päältä avautuu paikoitellen näkymiä kauas pohjoispuolen maisemaan.

- Alue tulee säilyttää metsäisenä lähiviheralueena
- Kevyen liikenteen yhteystarvetta pohjoiseen tulee tutkia
- Ohjatun kevytrakenteisen luontoreitin rakentamista tulee harkita
- Alueen metsänhoidossa on huomioitava suojelulliset näkökulmat

63. Immulan kulttuurimaisema-alue

Immulan kulttuurimaisema-alue sijaitsee harjun kaakkoispuolella laaksovyöhykkeessä. Alueen viljelysmaiseman avoimuus korostuu muutoin metsäselänteiden hallitsemassa ympäristössä. Alueelle ei suuntaudu kevyen liikenteen reitistöä.

- Alueen kulttuurimaiseman säilymistä tulee vaalia
- Kulttuurimaiseman tuominen osaksi viher- ja virkistysalueverkostoa tulee harkita
- Vapaa-ajan ulkoiluverkoston ulottamista alueelle tulee tutkia
- Seudullisten kevyen liikenteen reittien linjaamista alueen kautta tulee tutkia

64. Sorronsuo

Sorronsuo sijaitsee harjun kaakkoispuolella alarinnevyöhykkeellä. Suo kuuluu valtakunnalliseen soiden suojeluohjelmaan sekä Suomen Natura 2000 –kohteisiin. Alueelle ei suuntaudu kevyen liikenteen reitistöä.

- Alue tulee säilyttää luonnonmukaisena suoalueena

65. Tammalan metsäalue

Metsäalue sijaitsee harjun kaakkoispuolella rinnevyöhykkeellä. Alue toimii jokamiehenoikeudella ulkoilualueena. Alueella ei sijaitse rakennettuja kevyen liikenteen väyliä.

- Vapaa-ajan ulkoilureittiä alueen pohjoisreunaan tulee harkita

POHJOISTAAJAMA - KULKU HARJUN LAELLA

Nälköönlammella sijaitsee kaupungin ylläpitämä, kaunis uimaranta. (Kuva: Elina Tirkkonen)

66. Lehmijärven ja moottoritien välinen metsäalue

Lehmijärven metsäalue sijaitsee alarinnevyöhykkeellä uuden E-18 moottoritien pohjoispuolella. Alue ei ole kiinteästi liitoksissa moottoritien eteläpuolen taajama-alueisiin. Metsäalueet toimivat jokamiehenoikeudella ulkoilualueina.

- Moottoritien ja asuinalueiden välisiä metsäalueita tulee kehittää suojaviheralueina

67. Muijalan kuntorata

Muijalan kuntorata sijaitsee herkällä harjuselänteen lakivyöhykkeellä Lohjanharjuntien pohjoispuolella. Kuntoradan lähiympäristö toimii lähiviheralueena ja harjun rinteen alempi taso ulkoilualueena, jonne ei kulje ohjattua kevyen liikenteen verkostoa. Selänteen lakialue kuuluu Suomen Natura 2000 -kohteisiin.

- Viheralue tulee ehdottomasti säilyttää olennaisena osana yhtenäistä maisema- ja virkistyskokonaisuutta
- Kevyen liikenteen reitistön ulottumista Nälköönlammelle tulee kehittää
- Alueen metsänhoidossa on huomioitava suojelulliset näkökulmat
- Metsänhoidossa tulee huomioida harjukasvillisuuden menestymisen edellytykset
- Metsää uudistettaessa uudistusalat on pidettävä pienimuotoisina
- Näkymiä harjun laelta tulee paikoin avata ja korostaa
- Tie- ja ulkoilualueen välistä suojaviheraluetta tulee kehittää

68. Nälköönlammen alue

Nälköönlammen lähiviheralue sijaitsee taajama-osayleiskaava-alueen koillisosassa Lohjanharjun luoteisrinteen puolella ylärinnevyöhykkeellä. Alueen kohokohtana on kaunis lampi, jonka rannalla sijaitsee kaupungin ylläpitämä uimaranta. Syrjäinen sijainti ja kevyen liikenteen reitistön puute jättävät alueen viher- ja virkistysalueverkoston ulkopuolelle.

- Aluetta tulee kehittää lähiviheralueena
- Alueen kevyen liikenteen reitistöä tulee kehittää kattavammaksi ja alueen saavutettavuutta parantaa
- Reitistölinjauksissa tulee ottaa huomioon alueen herkkä kasvillisuus ja maaperän eroosioherkkyys
- Moottoritien ja lammen välistä suojaviheraluetta tulee kehittää

69. Nälköönnummi

Nälköönnummen asuinalueen käyttöviheralueet sijaitsevat selänteen laki-/ ylärinnevyöhykkeellä harjun kaakkoispuolella. Alueella on kattava kevyen liikenteen verkosto.

- Vapaa-ajan ulkoilureitistön jatkamista kaakkoon tulee harkita

70. Muijalan kulttuurimaisema-alue

Muijalan kulttuurimaisema-alue sijaitsee harjun kaakkoispuolen alarinne- ja laaksovyöhykkeellä. Metsäselänteiden välissä aukeava kulttuurimaisema tuo vaihtelua muutoin suljettuun maisemaan

- Muijalan kulttuurimaisema-alueen yhdistämistä vapaa-ajan ulkoilureitillä Ventelään tulee tutkia

71. Arvola

Arvola sijoittuu harjun kaakkoispuolelle maiseman murroslinjaan. Maa- ja metsätalouskäytössä oleva alue toimii jokamiehenoikeudella ulkoilualueena.

- Vapaa-ajan ulkoilureitin johtaminen alueen luoteisreunaa pitkin kohti Nummenkylän kohosuota tulee harkita

72. Nummenkylän kohosuo

Alarinnevyöhykkeellä sijaitseva Nummenkylän karu kohosuo on taajama-alueelle poikkeava luontotyyppi. Arvokas suoalue on suojeltu luonnonsuojelulailla.

- Alue on niin maisemallisesti kuin suojelullisesti tärkeä luonnonmukainen viheralue, joka tulee säilyttää
- Kevytrakenteisen luontoreitin rakentamista suolle tulee harkita
- Kasvillisuuden kuluminen tulee estää vahvistamalla reitistön herkkiä kohtia esim. pitkospuilla

73. Nummenkylän peltoaukeat

Nummenkylän peltoaukeat sijaitsevat alarinnevyöhykkeessä valtateiden risteyskohdassa. Avoin maisema jäsentää ympäristöä ja toimii porttina Lohjalle saavuttaessa.

- Alueen peltojen pitäminen viljelyksessä tulee mahdollistaa
- Lohjanharjuntien ali kulkevaa poikittaista vapaa-ajan ulkoilureittiä tulee harkita

LOPPUSANAT

Lohjan kaupunki toivoi minun ottavan työn selvitysten pohjalta lyhyesti kantaa, minkälaiset mahdollisuudet Lohjalla olisi hakea Kansallinen kaupunkipuisto –statusta. Kansallisen kaupunkipuiston arvioinnissa käytetään neljää yhtenäistä kriteeriä, jotka takaavat kaupungeille tasapuolisen kohtelun ja kaupunkipuistojen valtakunnallisen tason säilymisen.

Kansallista kaupunkipuistoa haettaessa on syytä tutkia, kuinka alue eroaa muista hakijaehdokkaista. Lohjan muista poikkeavina erikoisuuksina mainittakoon pitkä kaivoshistoria, alueelle ominainen arvokas harju- ja lehtokasvillisuus, ”omenapuukulttuuri” sekä sijainti pääkaupunkiseudun tuntumassa.

Alustavaa kaupunkipuiston aluerajausta on Lohjalla mietitty, mutta ongelmaksi on koettu alueen hajanaisuus. Keskustan, harjun ja Lohjanjärven ympärille muodostuu kuitenkin luontevasti aluerajaus, jonka sisälle tarvittavat alueet sijoittuvat. Ongelmana tulee olemaan yhteys keskustan ja Moisionpellon välillä, joten kaupunkipuiston laajuus ja eheys määräytyy pitkälti Hiidensalmen kehityksen myötä. Toiseksi ongelmalliseksi kohdaksi saattaa muodostua heikko yhteys keskustan ja harjun välillä.

Kriteerit kansallisen kaupunkipuiston hakuun ovat seuraavat:

1. Sisältö
”Kansallisen kaupunkipuiston täytyy sisältää kaupunkiluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta tärkeitä luonnonalueita, kansallisen historian tai kaupungin omien kehitysvaiheiden kannalta merkittäviä kulttuuriympäristöjä rakennuksineen sekä puistoarkkitehtonisesti tai esteettisesti merkittäviä puistoja ja viheralueita.”

> Tärkeitä luonnonalueita: Lohjanharju, Liessaari, Porla, Lahokallio, Paloniemi, Tytyri, Moisionpelto
> Kansallisen historian tai kaupungin kehitysvaiheiden kannalta merkittäviä kulttuuriympäristöjä: Laakspohja, Moisionpelto, Tytyri, Porla, Ojamo, Paloniemi

2. Laajuus ja eheys
”Kansallisen kaupunkipuiston täytyy olla puisto- ja viherympäristönä riittävän laaja ja häiriötön sekä viherrakenteeltaan niin yhtenäinen, että sitä pitkin on mahdollisuus siirtyä kaupunginosasta toiseen.”

> Rantavyöhykkeen kehittäminen yleisenä viher- ja virkistysalueena mahdollistaisi kulun aina Partioniemestä Hiidensalmen kautta Ojamolle asti. Alueet ovat myös saavutettavissa Lohjanjärven kautta.

3. Ekologisuus ja jatkuvuus
”Ekologiselta kannalta on tärkeää, että alueelle muodostuu lajiston siirtymisen ja vuorovaikutuksen mahdollistavia ekologisia käytäviä ja alue on jatkuva eli liittyy välittömästi ilman selvää rajaa kaupungin ulkopuolisiin luonnonalueisiin tai sitä ympäröivään maaseutuun.”

>Alueen liittyminen muihin luonnonalueisiin: Paloniemestä pohjoiseen kohti Kotniemeä ja Hormajärveä, Laakspohjasta koilliseen kohti Lehmijärveä (kyseenalainen moottoritielinjauksen takia), harjulta etelään kohti Siuntiota ja Lohjanjärveä pitkin länteen aina Lohjansaarta ja Karkalinniemeä.

4. Kaupunkikeskeisyys
Kansallisen kaupunkipuiston täytyy olla osa kaupunkirakennetta eli alkaa kaupungin ydinkeskustasta tai sen välittömästä läheisyydestä.

> Kaupunkipuiston rajauksen ytimenä toimii Lohjan keskusta.

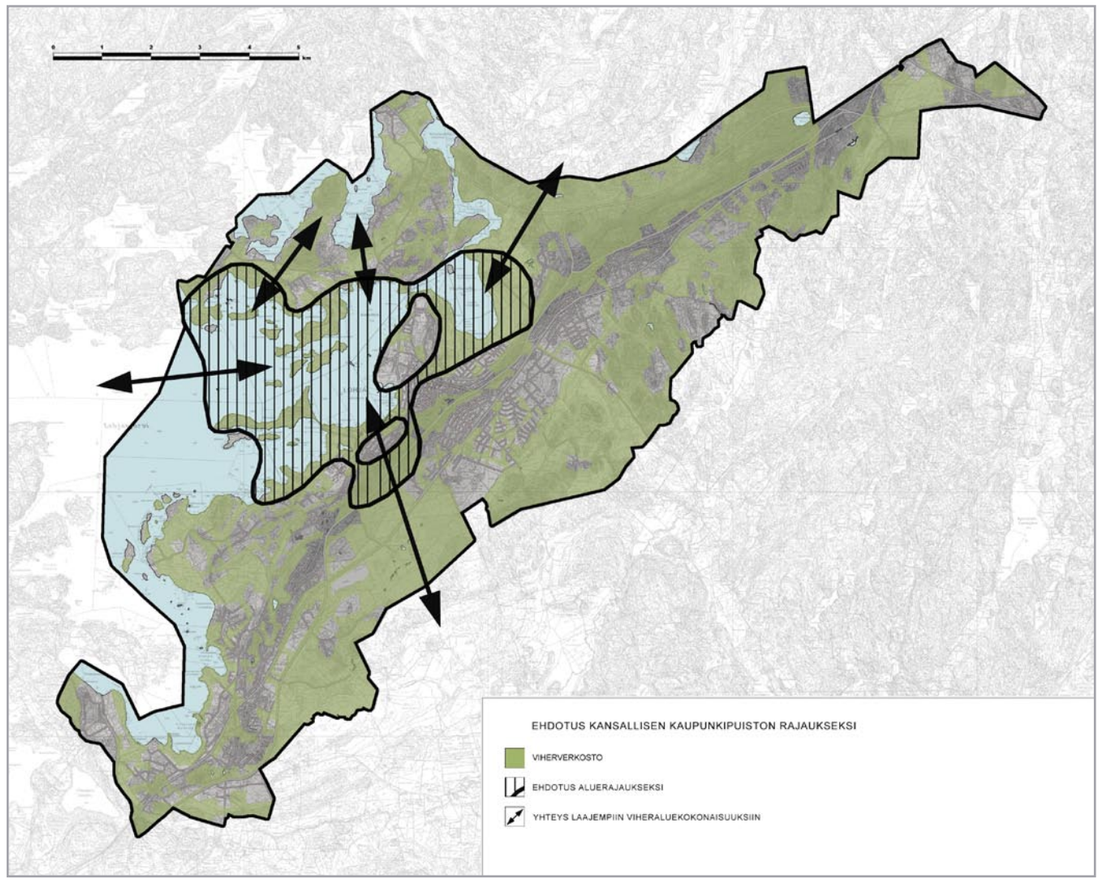

KIRJALLISET LÄHTEET:

ALANEN, T.& KEPSU, S. 1989: Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 505. Helsinki.

ARKKITEHTUURITOIMISTO JALO LÄSPÄ 1995: Lohjanjärven rantaosayleiskaavaluonnos - Perusselvitykset ja tavoitteet, Lohja.

ESPOON KAUPUNKI, TEKNINEN KESKUS 1998: Espoon ulkoilureittien yleissuunnitelma, Espoo.

HELSINGIN KAUPUNKI 1995: Helsingin yleiskaava 1992: luonnos. Lähtökohdat: Virkistys- ja viheralueet, luonnonsuojelu. Helsinki.

HELSINGIN KAUPUNKI 1992: Helsingin yleiskaava 1992: Selostus. Kaupunginkanslian julkaisusarja A 31/1992. Helsinki.

JYVÄSKYLÄN KAUPUNKI 2003: Jyväskylän viheraluejärjestelmä – Projektisuunnitelma, Jyväskylä.

KAARTINEN, Kari 1997: Lohjan luonnonympäristö maantieteellisenä kokonaisuutena, Helsingin yliopisto, Pro gradu-tutkielma, Helsinki.

KLEMOLA, M. 2003: Matkalla Karjaanjoen vesistön maisemissa – Luontomatkailumaisemien ja virkistyskohteiden kehittämissuunnitelma Lohjanjärvelle. Lohjan ympäristölautakunta, julkaisu 4/03, Lohja.

KUPILA, Anne Maria 2004: Paikan henkeä etsimässä – Lohjalaisten puutarhojen merkityksiä yksilölle ja yhteisölle. Pro gradu-tutkielma, Turun yliopisto,Turku.

IISAKKILA, Leena 1977: Perustietoa maisemaan vaikuttavista luonnontekijöistä, Espoo.

LIUSKA, Teija 2001: Maankäytön suunnittelun vaiheita Lohjalla, Lohja.

LOHJAN KAUPUNKI: Lohjan harjun alueen ulkoilureitit ja hiihtoladut, Lohjan liikuntakeskus Oy, Lohja.

LOHJAN KAUPUNKI 2004: Lohjan kaupungin viheralueohjelma 2004-2014, Lohja.

LUKKARINEN, V. & WAENERBERG, A. 2004: Suomi-kuvasta mielenmaisemaan – Kansallismaisemat 1800-1900-luvun vaihteen maalaustaiteessa, Hämeenlinna.

MAISEMA- JA ARKKITEHTUURITOIMISTO RAUTAMÄKI-PAUNILA 1986: Lohjanharjun maisemaselvitys väestönsuojelukoulun ja ammattikoulun välisellä alueella,Teijo.

PANU, Jorma1998: Maisemarakenteen ja taajamarakenteen yhteensovittaminen. Ympäristöministeriö. Helsinki.

POUTA, E.& HEIKKILÄ, M. (toim.) 1998: Virkistysalueiden suunnitteli ja hoito. Ympäristöministeriö. Helsinki.

RAUTAMÄKI, Maija 1993: Maisema rakentamisen perustana, Ympäristöministeriö mietintö 66/1992, Helsinki.

RAUTAMÄKI-PAUNILA, Maija 1982: Maisemamaakunnat – maakunnallinen viheraluejärjestelmä, TKK Arkkitehtiosasto julkaisu 3/82, Espoo.

SALONEN, Torsti 1992: Länsi-Uudenmaan liikenteen historia, Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto, Lohja.

SUOMEN KARTASTO VIHKO 1311987: Ilmasto, Maanmittaushallitus, Suomen maantieteellinen seura.

SUUNNITTELUKESKUS OY 1984: Lohjan kunta – Maisemaselvitys ja maa-ainesotot yleissuunnitelma.

TAMPEREEN KAUPUNKI, YHDYSKUNTAPALVELUT 2005: Tampereen viheralueohjelma 2005-2014, Tampere.

TURUN KAUPUNGIN KIINTEISTÖLAITOS 2005: Viheralueohjelma - Luonnos 18.3.2005, Turku.

UUDENMAAN LIITTO 2007 (a): Uudenmaan maakuntakaava – Selostus + liitekartat. Uudenmaan liiton julkaisuja A 17 – 2007, Helsinki.

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ 1993: Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-aluetyöryhmän mietintö II. Helsinki.

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ 2003: Maankäyttö- ja rakennuslaki – Yleiskaavamerkinnät ja –määräykset, Helsinki.

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ 1992: Maisemanhoito. Maisema-aluetyöryhmän mietintö I. Helsinki.

KUVA- JA KARTTALÄHTEET:

GTK. Suomen geologinen kartta1:100 000 1961: Kallioperäkartta ja -selitys, karttalehti 2032, Helsinki.
GTK. Suomen geologinen kartta1:100 000 1992: Kallioperäkartta ja -selitys, karttalehti 2014, Espoo.
GTK. Suomen geologinen kartta1:100 000 1955: Kallioperäkartta ja -selitys, karttalehti 2023, Helsinki.
GTK. Suomen geologinen kartta 1:100 000 1993: Maaperäkartta ja -selitys, karttalehti 2014, Espoo.
GTK. Suomen geologinen kartta1:100 000 1970: Maaperäkartta ja -selitys, karttalehti 2032, Otaniemi.
GTK. Suomen geologinen kartta1:100 000 1994: Maaperäkartta ja -selitys, karttalehti 2023, Espoo.
Maanmittauslaitos, Maastokartta 1:20 000, 2014 12.
Maanmittauslaitos, Maastokartta 1:20 000, 2023 10.
Maanmittauslaitos, Maastokartta 1:20 000, 2032 03.
Maanmittauslaitos, Maastokartta 1:20 000, 2041 01.
Maanmittauslaitos, Maastokartta 1:20 000, 2041 02.
GTK 2001: Muinaismerivaiheet-kartta, Helsinki.
Lohjan kaupunki 2006 (a): Ulkoilukartta, Lohja.
Lohjan kaupunki 2006 (b): Lohjan kaupungin metsäsuunnitelma, Lohja.
Lohjan kaupunki 2006 (c): Paikkatietoaineistoja, Lohja.
Lohjan kaupunki 2005: Pystyilmakuvat, Lohja.

Valokuvat Elina Tirkkonen

INTERNET LÄHTEET:

KARJAANJOKILIFE 2007: http://www.karjaanjokilife.fi (3.5.2007)
SALONEN, Torsti 2006: http://www.sci.fi/~torstis (3.12.2006)
VAASAN KAUPUNKI 2007: http://www.vaasa.fi/Default.aspx?id=385846 (5.1.2007)
YMPÄRISTÖMINISTERIÖ 2007: http://www.ymparisto.fi (15.2.2007)
UUDENMAANLIITTO 2007 (b): http://www.uudenmaanliitto.fi/ (24.4.2007)

SUULLISET LÄHTEET:

Yleiskaavoittaja Iso-Markku Leena, Lohjan kaupunki.
Kiinteistöinsinööri Eskola Erkki, Lohjan kaupunki.
Ympäristöpäällikkö Murto Risto, Lohjan kaupunki.
Museonjohtaja Ahtela Eero, Lohjan museo.
Projektisuunnittelija Liuska Teija, Lohjan kaupunki.
Kaupunginarkkitehti Katariina Haigh, Lohjan kaupunki.
Liikuntasihteeri Pohjala Sinikka, Lohjan kaupunki.
Kaupunginpuutarhuri Puustinen Kirsti, Lohjan kaupunki.
Asemakaava-arkkitehti Snellman-Kihlman Leena, Lohjan kaupunki.

LOHJAN VIHREÄ SELKÄRANKA

VIHER- JA VIRKISTYSALUEJÄRJESTELMÄ TAAJAMAOSAYLEISKAAVAA VARTEN

MAISEMAN ERI OSATEKIJÄT

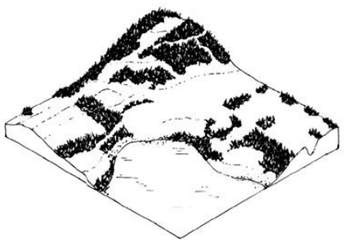

LUONTOTEKIJÄT

- topografia
- maa- ja kallioperä
- vesisuhteet
- ilmasto
- kasvillisuus
- eläimistö

+

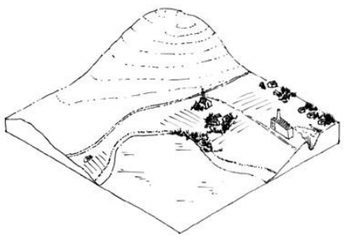

HISTORIAN KERROKSET

- muinaishistoria
- kulttuurihistoria
- kaupungin kehittyminen

+

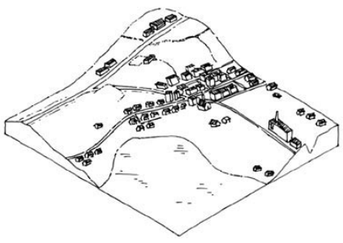

MAANKÄYTTÖ

- elinkeino
- rakentaminen
- toimintojen ja palveluiden sijoittaminen
- kaavoitus

+

MAISEMAKUVA JA MIELENMAISEMA

- objektiivinen/ subjektiivinen
- maiseman hahmottaminen/ kokeminen

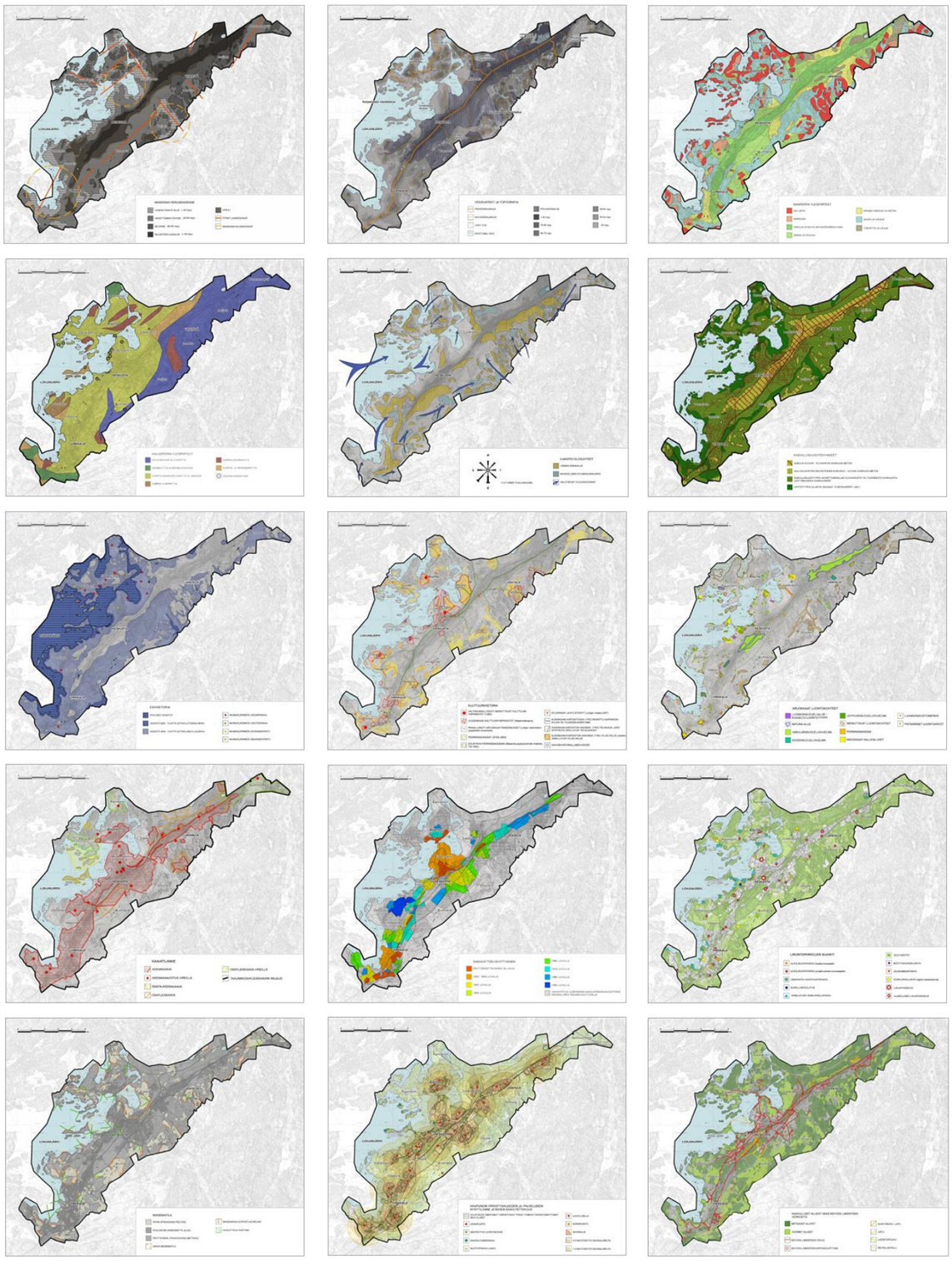

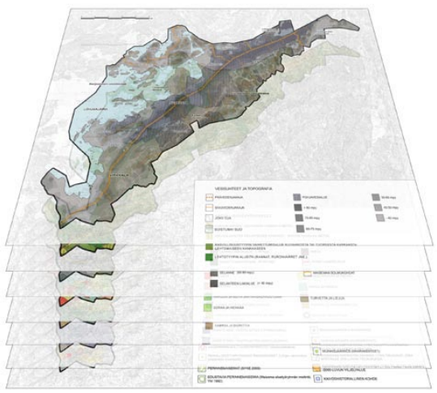

=

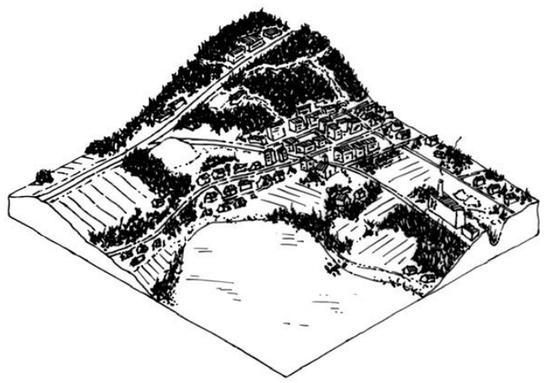

ESISELVITYKSET

DIPLOMITYÖ
Elina Tirkkonen
Valvoja: Prof. Maija Rautamäki
Ohjaaja: DI Leena Iso-Markku
Syksy 2007

LOHJAN VIHREÄ SELKÄRANKA

VIHER- JA VIRKISTYSALUEJÄRJESTELMÄ TAAJAMAOSAYLEISKAAVAA VARTEN

KAUPUNKIRAKENTEEN JA MAISEMAN ERITYISARVOT

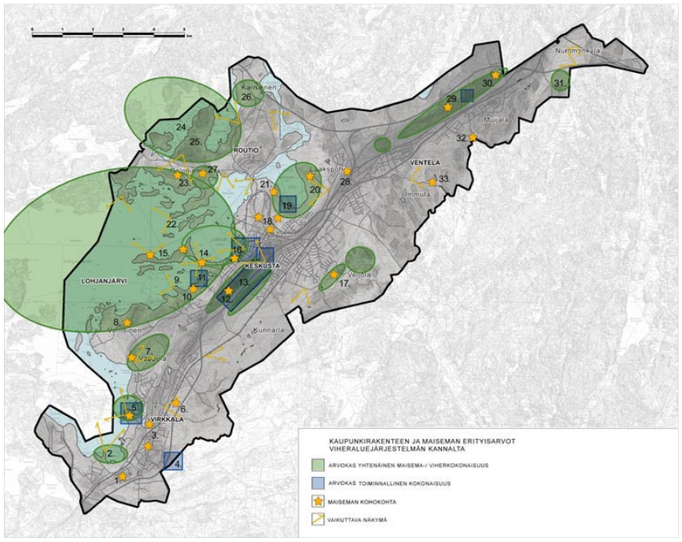

Tarkasteltaessa kaupunkirakenteen ja maiseman arvoja viher- ja virkistysaluejärjestelmän kannalta, nousevat esille alueen historiasta ja luonnosta kertovat paikat, virkistystoiminnan kohteet sekä visuaalisesti vaikuttavat näkymät.

Lohjanharjun yhtenäisenä säilyneet metsäalueet ovat arvokkaita kokonaisuuksia. Miellyttävä ulkoiluympäristö, harjukasvillisuus ja paikoitellen laelta aukeavat näkymät muodostavat tärkeän osan viher- ja virkistysalueverkostoa.

Lohjanjärven sijainti taajamakeskittymien tuntumassa on mahdollistanut rantojen toimivan virkistyskäytön. Rakennettujen rantojen lisäksi myös luonnonmukainen ranta on asukkaiden tavoitettavissa. Lohjanjärvi itsessään on arvokas virkistysaluekokonaisuus vesiaktiviteettien tarjoajana ja Lohjanjärven saaret tuovat mantereen viher- ja virkistysalueisiin vaihtelua.

Suojeltavia luontokohteita Lohjalla on useita. Laajimmat yhtenäiset kokonaisuudet sijaitsevat harjulla. Myös Lohjanjärven ranta-alueilla sekä soilla sijaitsee arvokkaita luontokohteita.

Harjun ja järven molemmin puolin on säilynyt kulttuurimaisemakokonaisuuksia. Avoimet viljelysalueet monipuolistavat ja jäsentävät muutoin metsäistä maisemaa ja muistuttavat samalla alueen maankäytön kehittymisestä ja historiasta. Kulttuuri- ja teollisuushistoriasta kertovat säilyneet kartanoalueet sekä Lohjalle ominaiset kaivoshistorialliset kohteet.

Toiminnallisista kohteista tärkeimmät ovat Harjun ja Virkkalan kuntoratojen alueet sekä Aurlahden rantavyöhyke. Myös Pähkinäniemessä ja Voudinpuistossa sijaitsee virkistystoimintoja.

VAHVUUDET:

- *Lohjanharju ulkoiluympäristöineen*
- *Lohjanjärvi ja saaret*
- *Laajat yhtenäiset metsäalueet*
- *Kulttuurimaisemakokonaisuudet*
- *Kartanoympäristöt*
- *Arvokkaat luontokohteet*
- *Virkistyspalvelut*

Moisionpellon kulttuurimaisemaa. (Kuva: Elina Tirkkonen)

KAUPUNKIRAKENTEEN JA MAISEMAN HEIKKOUDET

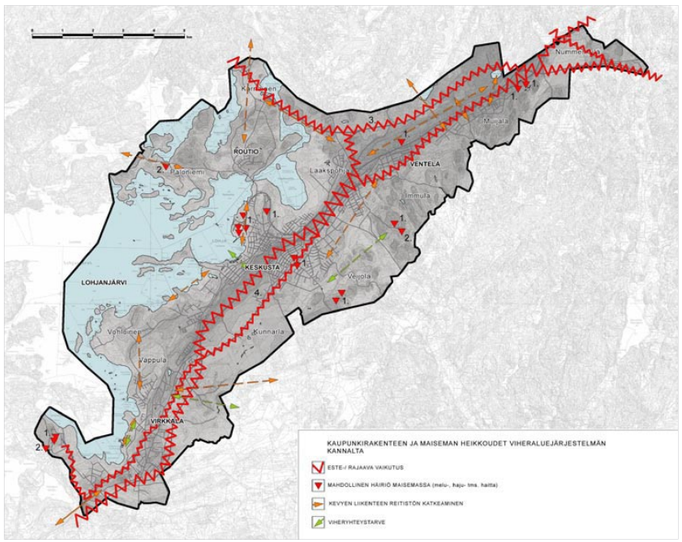

Viher- ja virkistysalueverkostoa suunniteltaessa tulee kaupunkirakenteen ja maiseman heikkoudet ottaa huomioon, jotta virkistysympäristöstä saadaan mahdollisimman miellyttävä ja turvallinen.

Tieympäristö hallitsee Lohjanharjua. Uudet tielinjaukset ja –leikkaukset ovat muuttaneet harjumaisemaa voimakkaasti. Harjun yli kulkevat poikittaiset yhteydet joudutaan sijoittamaan jo olemassa olevien eritasoliittymien kohdalle. Tiet katkaisevat myös harjun lakialueiden yhtenäiset metsäalueet ja aiheuttavat lähialueille melusaastetta.

Kevyen liikenteen reitistö katkeaa paikoitellen mm. maanomistuksellisista syistä. Reitistön katkeaminen vaikeuttaa etenkin rannan käyttöä virkistysalueena. Keskustan läpi kulkeva pyöräilyverkosto on puutteellinen, samoin yhteys harjun, keskustan ja Lohjanjärven välillä. Turvallisissa kevyen liikenteen seudullisista yhteyksissä on kehitettävää.

Lohjan suuret teollisuuslaitokset ovat keskittyneet pääasiassa Lohjanjärven tuntumaan, jossa ne hallitsevat maisemaa ja aiheuttavat melu-, pöly- ja hajusaastetta. Aidatut teollisuusalueet katkaisevat paikoitellen rannan luontaisen vihervyöhykkeen ja kevyen liikenteen verkoston. Maa-ainesottoalueet Lohjanharjulla aiheuttavat meluhaittoja maisemavaurion ja pohjaveden likaantumisriskin lisäksi.

Heikkoutena voidaan pitää myös Lohjanjärven rehevöitymistä. Lohjanjärven suurten selkäalueiden vedenlaatu on hyvä, mutta matalat lahtialueet rehevöityvät hitaasti.

HEIKKOUDET:

- *Teiden aiheuttama estevaikutus ja meluhaitta*
- *Harjumaaperän käyttö rakentamiseen tai maa-ainesottoon*
- *Pohjaveden pilaantumisen uhka harjulla*
- *Kevyen liikenteen reitistön katkeaminen*
- *Valumavesien Lohjanjärveä rehevöittävä ja likaava vaikutus*
- *Viheralueiden väheneminen keskeisiltä paikoilta rakentamisen tieltä*
- *Viheralueiden luonteva liittyminen muihin viheralueisiin*

Aidattujen teollisuusalueiden aiheuttama estevaikutus. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Harjun pohjavesialueelle sopimatonta rakentamista. (Kuva: Elina Tirkkonen)

MAISEMARAKENTEESEEN PERUSTUVA VYÖHYKEJAKO

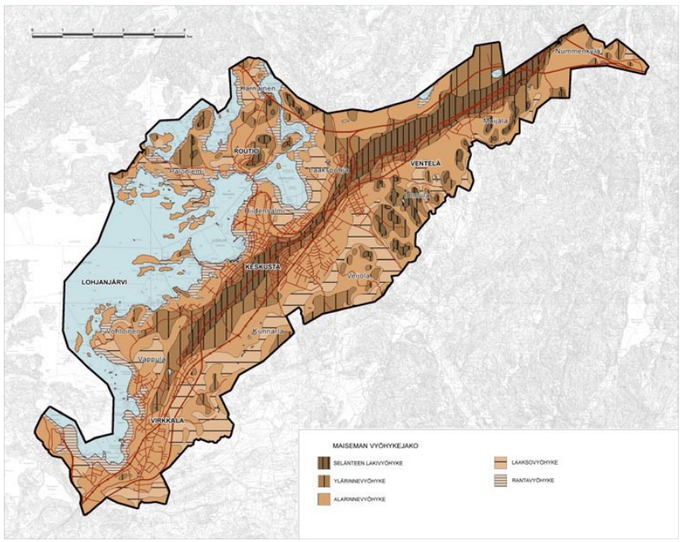

Arvioitaessa alueiden soveltuvuutta virkistys- ja ulkoilukäyttöön, tulee niiden ominaispiirteet ja kulutuksenkestävyys tuntea. Lohjan taajamaosayleiskaava-alueen maisema voidaan karkeasti jakaa viiteen maisemarakenteeseen pohjautuvaan vyöhykkeeseen, jotka kuvaavat alueelle ominaisia luonnonoloja ja piirteitä. Kulutuksenkestävyys riippuu pitkälti maalajista, kasvupaikan lajistosta, rinteiden kaltevuudesta ja suuntauksesta. Pelkistetty vyöhykejako toimii viheralueverkoston suunnittelun apuna ja ohjeistuksena.

YLÄRINNEVYÖHYKE:

- *Ylärinnevyöhyke tulee mahdollisuuksien mukaan säilyttää metsää kasvavana luonnontilaisena viheralueena*
- *Rinteiden jyrkkä yläosa on kulutuskestävyydeltään heikohkoa ja eroosioherkkää, joten virkistys käyttö tulee ohjata rakennettuja ulkoilureittejä pitkin*
- *Jyrkät ja karut rinteet kestävät kulutusta vähemmän kuin rehevämmät ja loivemmat*

ALARINNEVYÖHYKE:

- *Alarinnevyöhyke sietää rakentamista ja muutosta*
- *Maapohja on kulutuskestävyydeltä hyvä ja kasvillisuus uusiutumiskykyinen*
- *Alarinnevyöhyke sopii voimakkaan virkistyskäytön alueeksi*
- *Viheraluetyyppi voi vaihdella luonnontilaisesta rakennetun puistomaiseksi*

LAAKSOVYÖHYKE:

- *Viljelykäytössä olevat alueet tulee mahdollisuuksien mukaan pitää avoimina*
- *Viljelyalueiden ja vesistöjen väliin tulee jättää kasvullinen suojavyöhyke*
- *Laakson arimmille paikoille ei tule osoittaa voimakkaasti kuluttavaa käyttöä (esim. purovarret)*

RANTAVYÖHYKE:

- *Ranta-alueen maisema on herkkä muutokselle*
- *Aroille paikoille ei tule osoittaa voimakasti kuluttavaa käyttöä (esim. rantalehdot)*
- *Viljelyalueiden ja vesistöjen väliin tulee jättää kasvullinen suojavyöhyke*

VIHERALUEIDEN JATKOSUUNNITTELUSSA HUOMIOITAVIA ASIOITA

SELÄNTEIDEN LAKIVYÖHYKE:

- *Selänteiden lakivyöhykkeet tulee säilyttää metsää kasvavina luonnontilaisina viheralueina*
- *Harjun lakialueet kestävät huonosti kulutuksen aiheuttamia muutoksia, joten viheralueilla tarvitaan kulkua ohjaava polkuverkosto*
- *Lakivyöhykkeet ovat vedenjakaja- ja pohjavedenmuodostumisalueita, joten likaavaa toimintaa ei tule alueelle sallia*
- *Selänteen lakivyöhykkeen eheä metsäsiluetti on tärkeä kaukomaisemalle, joten metsää uudistettaessa uudistusalat on pidettävä pienimuotoisina*
- *Eroosioherkkiin paikkoihin tulee istuttaa sitovaa luonnonkasvillisuutta*
- *Virkistystoimintaa palvelevia suuria rakenteita tulee välttää*

ANALYYSIT

DIPLOMITYÖ
Elina Tirkkonen
Valvoja: Prof. Maija Rautamäki
Ohjaaja: DI Leena Iso-Markku
Syksy 2007

LOHJAN VIHREÄ SELKÄRANKA

VIHER- JA VIRKISTYSALUEJÄRJESTELMÄ TAAJAMAOSAYLEISKAAVAA VARTEN

VIHERALUELUOKITUS

KÄYTTÖVIHERALUE:

- *Taajamakeskuksiin ja asuinalueisiin liittyvä puistomainen viheralue, joka on luonteeltaan rakennettu ja hoidettu*
- *Määritelmä sisältää rakennetut puistot, aukiot, leikki-, urheilukentät tms. ylläpidettävät virkistyskäytössä olevat alueet*
- *Luonteeltaan avoin tai puoliavoin*
- *Reitistön muodostavat asuinalueiden jalkakäytävät sekä kevyen liikenteen lähireitit*
- *Verrattavissa hoitoluokan A (rakennetut viheralueet) viheralueisiin**
- *Verrattavissa yleiskaavamerkintöihin VL ja VU (lähivirkistysalue, urheilu- ja virkistyspalvelujen alue)*

LÄHIVIHERALUE:

- *Asuin- ja toimintakeskittymien läheisyyteen sijoittuva, hoidettava viheralue*
- *Luonteeltaan puoliavoin/ peitteinen, kasvillisuus koostuu pääasiassa alueella luontaisesti esiintyvistä lajeista*
- *Voi sisältää virkistystoimintaa palvelevia rakenteita, kulku ohjatulla reitistöllä*
- *Reitistön muodostavat kevyen liikenteen lähireitit ja vapaa-ajan ulkoilureitit*
- *Alueen metsänhoidossa huomioidaan virkistyskäyttö*
- *Verrattavissa hoitoluokkien A3 ja C1 (käyttö- ja suojaviheralueet, lähimetsät) viheralueisiin**
- *Verrattavissa yleiskaavamerkintään VL (lähivirkistysalue)*

METSÄTALOUSVALTAINEN ULKOILUALUE:

- *Viherverkostoon liittyvä metsätalousalue, joka toimii jokamiehenoikeuden perusteella ulkoilualueena*
- *Luonteeltaan peitteinen, kasvillisuus pääasiassa metsäkasvillisuutta*
- *Ulkoilureiteillä mahdollisesti ohjaamisen tarvetta, joten voi sisältää polkuja ja ulkoilukäyttöä palvelevia yksittäisiä pieniä rakenteita*
- *Reitistön muodostavat vapaa-ajan ulkoilureitit sekä luontoreitit*
- *Verrattavissa hoitoluokkien C2 ja C4 (ulkoilu- ja virkistysmetsä, talousmetsä) viheralueisiin**
- *Verrattavissa yleiskaavamerkintöihin VR ja MU (retkeily- ja ulkoilualue, Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilunohjaamis tarvetta)*

Aurlahden rannan käyttöviheralueetta. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Paloniemen uimaranta kuuluu lähiviheralueisiin. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Metsätalousvaltainen ulkoilualue voi tarvita kulun ohjausta. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Suojeltavan viheralueen arvokasta kasvillisuutta. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Viheralueet luokitellaan tilallisuuden ja toiminnallisuuden mukaan viheraluetyyppeihin, jotka kuvaavat niiden ensisijaista tehtävää ja yleisilmettä viher- ja virkistysalueverkostossa. Alueelle sopiva viheraluetyyppi palvelee käyttäjän, luonnon ja maiseman edellytyksiä. Luokitus auttaa myös hahmottamaan viheralueiden rakentamisen astetta ja sijoittumista kaupunkirakenteessa.

Työssä käytetty viheralueluokitus ei vastaa suoraan Suomessa yleisesti käytettyä viheralueiden hoitoluokitusta (Viherympäristöliiton VHT´05*) eikä yleiskaavamerkintöjä (Ympäristöministeriön yleiskaavamerkinnät ja –määräykset), koska luokitus on tehty Lohjan taajamaosayleiskaavan suunnittelutarpeisiin. Luokituksissa on kuitenkin kerrottu, mihin muihin yleisiin luokituksiin kyseinen viheraluetyyppi on verrattavissa.

MAISEMAKUVAA JÄSENTÄVÄ VISUAALINEN VIHERALUE:

- *Viherverkoston osa, joka ei itsessään toimi virkistysalueena vaan avoimena kasvullisena alueena ja maisemaa jäsentävänä elementtinä (esim. viljelyalueet)*
- *Verrattavissa hoitoluokan B (avoimet viheralueet) viheralueisiin**
- *Verrattavissa yleiskaavamerkintöihin MA ja MT (maisemallisesti arvokas peltoalue, maatalousalue)*

SUOJELTAVA VIHERALUE:

- *Viherverkoston osa, jolla on erityisiä luonnonarvoja*
- *Alueen hoidossa ja virkistyskäytössä on huomioitava suojelun asettamat rajoitukset*
- *Verrattavissa hoitoluokan S (suojelualue) viheralueisiin**
- *Verrattavissa yleiskaavamerkintään S (suojelualue)*

SUOJAVIHERALUE:

- *Liikenneväylien varsilla tai teollisuusalueiden läheisyydessä sijaitseva kasvullinen alue, joka suojaa lähialueita melu-, haju-, pöly-, tms. haitoilta tai toimii viherverkoston kasvullisena jatkeena*
- *Alueella ei ole virkistyskäyttöä*
- *Verrattavissa hoitoluokan C3 ja A3 (suojametsä, käyttö- ja suojaviheralueet) viheralueisiin**
- *Verrattavissa yleiskaavamerkintään EV (suojaviheralue)*

Pappilan avoin ympäristö jäsentää maisemaa. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Lohjantien varrelle tulee kehittää lisää suojakasvillisuutta. (Kuva: Elina Tirkkonen)

REITTILUOKITUS

Kevyen liikenteen verkostoa tulee tarkastella koko taajamaosayleiskaava-alueen kattavasti ja ottaa huomioon myös seudulliset yhteystarpeet. Reitistön käyttöä tarkastellaan niin päivittäisen kulun kuin vapaa-ajan ulkoilun osalta. Määrittämällä reittityypin hierarkia, pystytään kevyen liikenteen reitistön jatkosuunnittelussa huomioimaan rakentamisen aste ja käytön vaatimat edellytykset.

Reitit jaetaan käyttötarkoituksen, kulkutavan, käyttömäärän ja rakentamisen asteen mukaan. Periaatteena on, että käytön aste on sitä suurempi, mitä lähempänä asuin- ja toimintakeskittymiä reitti sijaitsee. Samaa reittiä voidaan kuitenkin käyttää useaan eri käyttötarkoitukseen ja kulkutapaan, joten reittimääritteet lomittuvat keskenään.

Päivittäiseen kulkuun tarkoitetut reitit toimivat asiointi-, koulu- ja työmatkaliikenteessä. Lähireittien linjauksessa tulee huomioida alueiden helppo ja turvallinen saavutettavuus. Lähireittien tulee olla kulutuksen kestäviä ja esteettömiä.

Vapaa-ajan ulkoiluun tarkoitetut reitit kulkevat toimintojen ja nähtävyyksien kautta. Reitit toimivat eri liikuntamuotojen harrastuksessa ja virkistystoimintojen saavuttamisessa. Vapaa-ajan ulkoilureittien suunnittelussa tulee huomioida reitistön mielenkiintoisuus ja verkostomaisuus.

Herkillä luontoalueilla reitistön tulee olla kevytrakenteinen, mutta kulkua ohjaava. Luontoreitit toimivat ulkoilun ja luontokasvatuksen paikkoina. Reittien linjauksissa ja rakentamisessa tulee huomioida alueen luontoarvot.

Lähireitti voi olla myös komeasti toteutettu. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Vapaa-ajan ulkoilureitin tulee toimia virkistyskäytössä. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Luontoreitin tulee olla rengasmainen. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Lähireitin rakentamisen tulee sopia ympäristöönsä. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Luontoreitin tulee ottaa huomioon kasvillisuus. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Vapaa-ajan ulkoilureittien linjauksessa tulee välttää tasoristeyksiä. (Kuva: Elina Tirkkonen)

LÄHIREITTI:

- *Päivittäinen kulku*
- *Kevyen liikenteen väylät, jalkakäytävät*
- *Kävely, sauvakävely, pyöräily*
- *Nauhamainen, verkostomainen*
- *Pinnoitettu/ kevytrakenteinen*
- *Valaistu*

VAPAA-AJAN ULKOILUREITTI:

- *Päiväretkeily, kuntoilu, ulkoilu*
- *Kuntoradat, rantaraitti, maisemareitit*
- *Kävely, sauvakävely, pyöräily, maastopyöräily, hiihto, retkiluistelu, vesiretkeily*
- *Nauhamainen, rengasmainen, verkostomainen*
- *Kevytrakenteinen*
- *Valaistus tarvittaessa*

LUONTOREITTI:

- *Ympäristö- ja luontokasvatus, ulkoilu, tutkimus, suojelu*
- *Luontopolut*
- *Kävely, vesiretkeily*
- *Rengasmainen*
- *Luonnonmukainen/ kevytrakenteinen polku, pitkospuut*
- *Ei valaistusta*

VIHERALUE- JA REITTILUOKITUS

DIPLOMITYÖ
Elina Tirkkonen
Valvoja: Prof. Maija Rautamäki
Ohjaaja: DI Leena Iso-Markku
Syksy 2007

LOHJAN VIHREÄ SELKÄRANKA

VIHER- JA VIRKISTYSALUEJÄRJESTELMÄ TAAJAMAOSAYLEISKAAVAA VARTEN

VIHER- JA VIRKISTYSALUEJÄRJESTELMÄN PÄÄTAVOITTEET:

- *Asuinalueiden välisten kevyen liikenteen yhteyksien parantaminen*
- *Asuinalueiden yhteyksien parantaminen laajemmille viherkokonaisuuksille*
- *Lohjanjärven rannan viheralueiden ja rantaraitin kehittäminen*
- *Luontoarvojen säilyttäminen ja huomioiminen viher- ja virkistysalueverkostossa*
- *Kulttuurimaisemien säilyttäminen ja huomioiminen viher- ja virkistysalueverkostossa*
- *Historiallisten puistojen ja kartanoalueiden liittäminen osaksi viher- ja virkistysalueverkostoa*
- *Liikunta-alueiden yhdistäminen osaksi viher- ja virkistysalueverkostoa*
- *Sisääntuloteiden maiseman kehittäminen "kaupungin porteiksi"*
- *Harjumaaston kokonaisuuden säilyttäminen*

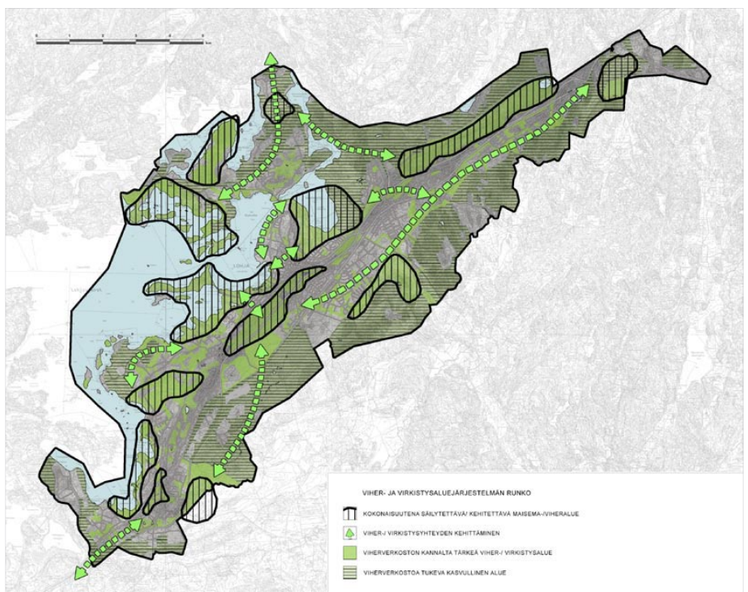

VIHER- JA VIRKISTYSALUEJÄRJESTELMÄN RUNKO

Yhdistämällä maiseman eri osatekijät, voidaan Lohjan taajamaosayleiskaava-alueelle laatia viher- ja virkistysaluejärjestelmä, jossa osoitetaan merkittävät viher- ja virkistysalueet sekä alueiden väliset yhteystarpeet.

Järjestelmän pohjana toimivat laajat yhtenäiset viheralueet, joilla on erityistä merkitystä maiseman, luonnonolojen, suojelun ja/tai virkistyksen kannalta. Viheralueiden lisäksi huomioon on otettu myös metsätalousvaltaiset alueet, jotka toimivat jokamiehenoikeuden perusteella ihmisten ulkoilualueena.

Tässä työssä viher- ja virkistysaluejärjestelmä tarkoittaa kaupunkirakenteeseen liittyvää, eri viheraluetyypeistä koostuvaa ekologisen ja toiminnallisen kokonaisuuden kehittämistä. Sen tavoitteena on maiseman alueellisten piirteiden ja arvojen osoittaminen sekä virkistyskäytön kehittäminen. Viher- ja virkistysaluejärjestelmä ei ole virallinen tai vahvistettava suunnitelma, vaan erilaista ja eritasoista suunnittelua täydentävä ja ohjaava työväline. Viher- ja virkistysaluejärjestelmä toimii Lohjan tulevan taajamaosayleiskaavan suunnittelun lähtöaineistona.

Kalkki-Petterin puutarha Virkkalassa. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Hiidenlahden kaunis uimaranta. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Lohjanharjun laelta aukeaa paikoitellen näkymiä ympäröivään maisemaan. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Porlan entinen kalanviljelylaitos on nykyään suosittu virkistysalue. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Tytyrin avolouhoksessa on hurjat mittasuhteet. (Kuva: Elina Tirkkonen)

Taajamaosayleiskaava on jaettu Lohjan kaupunkisuunnittelukeskuksen toimesta neljään taajama-alueeseen tarkempaa tarkastelua varten, jonka rajauksia myös viher- ja virkistysaluejärjestelmä noudattaa.

Kevyen liikenteen verkostoa on tarkasteltu koko taajama-alueen kattavasti. Selvityksissä esiin tulleet yhteystarpeet ovat otettu viher- ja virkistysaluejärjestelmää suunniteltaessa huomioon ja näin pyritty saamaan aikaiseksi jatkuva, elämyksellinen ja turvallinen kevyen liikenteen verkosto, joka mahdollistaa luontevan kulun eri alueiden välillä. Yhteystarpeita on tarkasteltu niin jokapäiväisen kulun kuin vapaa-ajan ulkoilun osalta.

Viher- ja virkistysaluejärjestelmä ei määritä viheralueiden tarkkaa rajausta, vaan sen tarkoitus on auttaa hahmottamaan viher- ja virkistysalueiden sekä ekologisten käytävien sijaintia, tarvetta ja toteuttamisen mahdollisuutta tasapuolisesti eri alueiden kesken. Viher- ja virkistysalueverkostossa eri alueiden tulee olla yhteydessä toisiinsa vähintään kevyen liikenteen reittiyhteyden välityksellä. Reitit sijoitetaan mahdollisuuksien mukaan viheralueille. Viheralueiden kehityssuuntaa ja kevyen liikenteen reittilinjauksia tarkennetaan raportissa kohteittain.

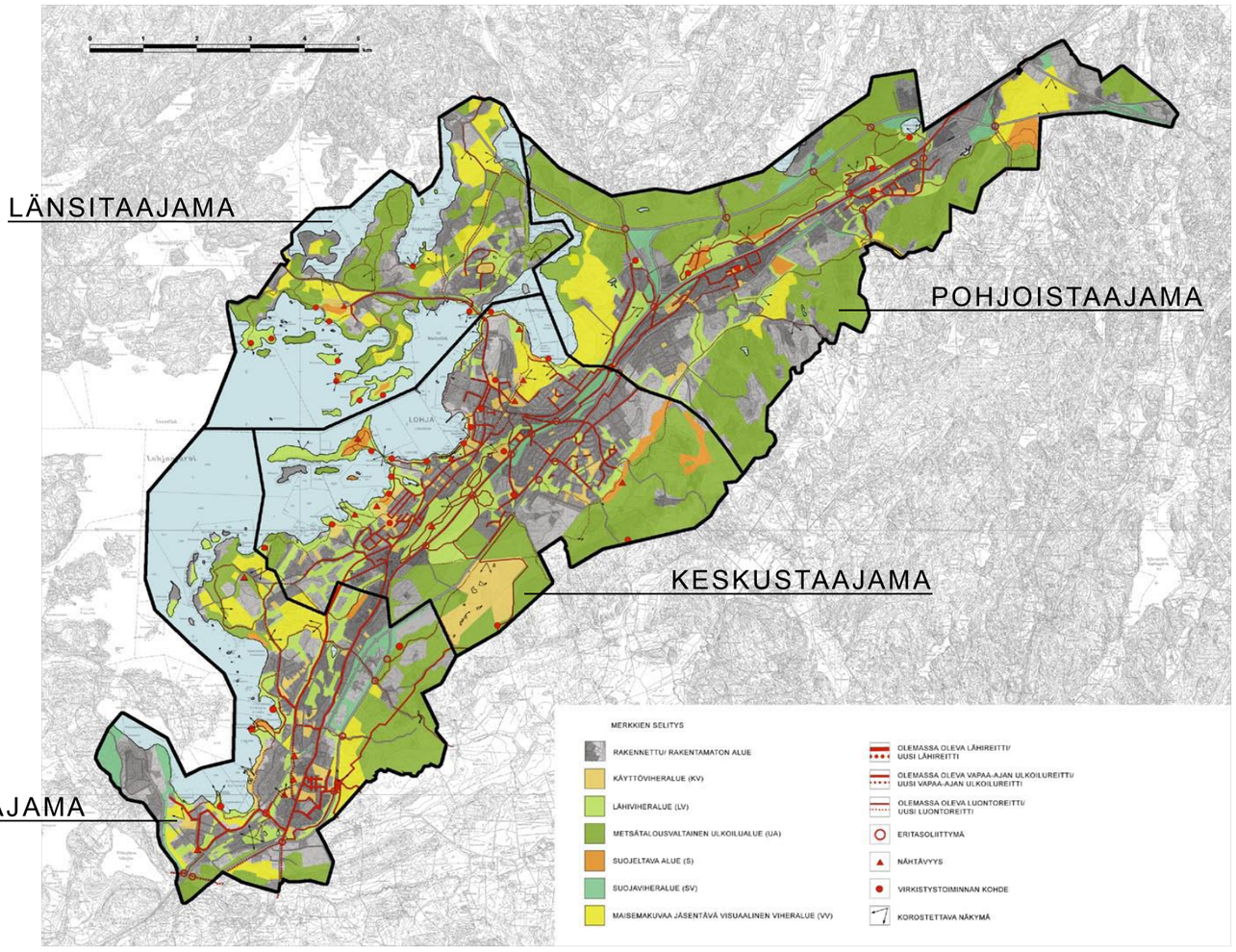

VIHER- JA VIRKISTYSALUEJÄRJESTELMÄ

DIPLOMITYÖ
Elina Tirkkonen
Valvoja: Prof. Maija Rautamäki
Ohjaaja: DI Leena Iso-Markku
Syksy 2007